

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΦΟΡΗΣΗΣ**

**«ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΦΟΡΙΑΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ ΤΟΥΣ»**

**Καίτη Βασιλική Μιχαλάκη
Νικόλαος Φίνος**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2007

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΦΟΡΗΣΗΣ**

**«ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ ΤΟΥΣ»**

**Καίτη Βασιλική Μιχαλάκη
Νικόλαος Φίνος**

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Έλσα Καστρινού- Πιτιλάκη

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2007

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται το θέμα της πληροφοριακής παιδείας και τη συμβολή των βιβλιοθηκών στην ενίσχυση και την προώθησή της. Η έννοια της πληροφοριακής παιδείας είναι σχετικά πρόσφατη στους βιβλιοθηκονομικούς κύκλους αφού πρωτοεμφανίστηκε τη δεκαετία του '80. Βέβαια, δεν είχε πάντοτε αυτή την ονομασία. Στη παλαιότερη βιβλιογραφία συναντιούνται ποικίλοι όροι αναφερόμενοι σ' αυτή την έννοια. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η εκπαίδευση χρηστών, η βιβλιογραφική εκπαίδευση, ο πληροφορητικός γραμματισμός ή αλφαβητισμός κ.α.

Αρχικά, γίνεται ένας διαχωρισμός στα είδη των βιβλιοθηκών και στη συνέχεια γίνεται μια εκτενής ανασκόπηση του θέματος παρουσιάζοντας τους ορισμούς της πληροφοριακής παιδείας, τους στόχους της και την εκπαίδευσή της. Έπειτα, εξετάζεται ξεχωριστά η πληροφοριακή παιδεία στις Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες από τις Δημοτικές και Σχολικές. Εδώ παρουσιάζονται διεθνή και εθνικά πρότυπα καθώς επίσης και σωστές πρακτικές εκπαίδευσης της πληροφοριακής παιδείας. Τέλος, παρουσιάζονται σχετικά συμπεράσματα και γίνεται μια προσπάθεια να δοθούν προτάσεις για τη μελλοντική και αποτελεσματική δημιουργία και προώθηση των προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	5
ΔΗΜΟΣΙΕΣ & ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	6
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	9
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	10
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ	13
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ	13
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	17
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ	18
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ	20
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	27
<i>AMERICAN COLLEGE & RESEARCH LIBRARIES (ACRL)</i>	28
<i>SOCIETY OF COLLEGE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARIES (SCONUL)</i>	33
<i>AUSTRALIAN AND NEW ZEALAND INFORMATION LITERACY FRAMEWORK (ANZIIL)</i>	37
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ	45
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΩΣΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ	49
<i>Μελέτη περίπτωσης εφαρμογής προτύπων ACRL</i>	49
<i>Μελέτη περίπτωσης εφαρμογής του μοντέλου SCONUL</i>	51
<i>Μελέτη περιπτώσεων εφαρμογής του μοντέλου ANZIIL</i>	53
Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ	55
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	57
ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΧΡΗΣΤΩΝ ΚΑΙ Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	58
<i>Το πρότυπο εκπαίδευσης χρηστών TUNE</i>	60
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	68
Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	69
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	75
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ	76
<i>ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ</i>	79
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	82
ΜΕΘΟΔΟΙ	82
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	90

ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.	90
AMERICAN COLLEGE AND RESEARCH LIBRARIES ASSOCIATION.....	90
INFORMATION SKILLS IN HIGHER EDUCATION: A SCONUL POSITION PAPER	100
SOCIETY OF COLLEGE, NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARIES.....	100
AUSTRALIAN AND NEW ZEALAND INFORMATION LITERACY FRAMEWORK	102
AUSTRALIAN AND NEW ZEALAND INSTITUTE FOR INFORMATION LITERACY	102
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	107
ΓΛΩΣΣΑΡΙ.....	107
ΑΚΡΩΝΥΜΑ.....	108
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	109

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Είναι πλέον γνωστό πως ο ρόλος των βιβλιοθηκών στη σημερινή κοινωνία έχει αλλάξει. Δεν αποτελούν πλέον χώρους αποθήκευσης της ανθρώπινης γνώσης παρά έχουν εξελιχθεί σε πύλες προς κάθε είδους πληροφόρηση. Οι απαιτήσεις του σήμερα και η μετάβαση στη κοινωνία της πληροφόρησης δημιουργεί νέες ανάγκες και απαιτήσεις στις οποίες οι σύγχρονες βιβλιοθήκες καλούνται να ανταποκριθούν. Σίγουρα κάτι τέτοιο μπορεί να φαντάζει δύσκολο, όμως κάτω από τις σωστές συνθήκες και με τη βοήθεια πολλών παραγόντων είναι εφικτή η προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα.

Στη σημερινή εποχή που οι κοινωνίες της Ευρώπης γίνονται όλο και περισσότερο πολυεθνικές, η ανάγκη για πιο ευέλικτες βιβλιοθήκες έχει γεννηθεί. Είναι απαραίτητο να γίνουν όχι μόνο κέντρα πληροφόρησης αλλά και πολιτισμού, προώθησης και διατήρησης της πολιτιστικής διαφορετικότητας των πολιτών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δώσει μεγάλη προσοχή σε αυτό τον τομέα και συγκεκριμένα στις βιβλιοθήκες, όμως συναντώνται πολλά προβλήματα κατά τη διαδικασία δημιουργίας μιας κοινής πολιτικής ή κοινής νομοθεσίας. Είναι διάφοροι οι λόγοι οι οποίοι δημιουργούν αυτά τα προβλήματα και σχετίζονται κυρίως με τις εξελίξεις που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια στον τομέα της πληροφόρησης. Πρώτα απ' όλα η περικοπή των δημοσίων δαπανών έχει άμεσο αντίκτυπο στις βιβλιοθήκες. Οι μεταβολές στη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ένας ακόμη παράγοντας που δεν επιτρέπει τη δημιουργία κοινού νομοθετικού πλαισίου. Ακόμη, η συγκέντρωση, η διανομή και γενικά η διακίνηση πληροφοριών ή πληροφοριακών υπηρεσιών από ιδιώτες συμβάλει και αυτή με τη σειρά της στην παρεμπόδιση δημιουργίας μιας κοινής πολιτικής.

Παρά τα όποια προβλήματα που προκύπτουν από τις συγκυρίες της σύγχρονης εποχής, οι βιβλιοθήκες συνεχίζουν να πορεύονται και να εξελίσσονται όπως έκαναν εδώ και αιώνες. Έχουμε φθάσει λοιπόν στο σημείο πλέον που οι βιβλιοθήκες χωρίζονται σε κατηγορίες με κριτήρια που θα αναφερθούν παρακάτω. Έτσι γίνεται λόγος για Δημόσιες, Πανεπιστημιακές ή Ακαδημαϊκές, Σχολικές, Ειδικές βιβλιοθήκες και άλλες. Ο διαχωρισμός αυτός μεταξύ των βιβλιοθηκών μπορεί να διαφέρει σε πολλές περιπτώσεις

όταν το ζήτημα εξετάζεται από διαφορετική οπτική. Τα κριτήρια λοιπόν του διαχωρισμού ποικίλουν και είναι αυτά που δίνουν εν τέλει τα διάφορα είδη.

Στη παρούσα εργασία θα αρκεστούμε να κάνουμε ένα απλό διαχωρισμό με βάση το νομικό τους καθεστώς, τη διοικητική τους κατάταξη, το σκοπό λειτουργίας τους και το κοινό στο οποίο απευθύνονται. Έτσι έχουμε τις Δημόσιες, τις Ακαδημαϊκές και τις Σχολικές¹

ΔΗΜΟΣΙΕΣ & ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Ο όρος Public library στα αγγλικά θα μπορούσε να αποδοθεί στα ελληνικά ως δημόσια ή λαϊκή βιβλιοθήκη. Έχει επικρατήσει ο όρος Δημόσια βιβλιοθήκη όμως συχνά ακούγεται και ο όρος Δημοτική βιβλιοθήκη. Ουσιαστική διαφορά δεν υπάρχει παρά διοικητική και νομική θα έλεγε κανείς. Όμως αυτό εξετάζεται πιο διεξοδικά παρακάτω. Σε μια προσπάθεια να δοθεί ένας ορισμός σε αυτού του είδους τις βιβλιοθήκες κανείς μπορεί να πει πως είναι εκείνες οι οποίες αντλούν τη χρηματοδότησή τους σχεδόν αποκλειστικά από δημόσιους πόρους και συνεπώς αποτελούν δημόσιους οργανισμούς δημιουργημένους από τη κυβέρνηση ή την τοπική αυτοδιοίκηση. Η χρήση τους είναι ελεύθερη και απεριόριστη σε όλη τη κοινότητα στην οποία ανήκουν χωρίς να γίνεται οποιοσδήποτε φυλετικός, ηλικιακός, εθνικός ή άλλος διαχωρισμός στους ενδεχόμενους χρήστες. Η λειτουργία τους κατά βάση παρέχει έντυπο και μη έντυπο υλικό πληροφόρησης. Συμβάλει στη προώθηση της γνώσης και της πληροφόρησης εν γένει καθώς επίσης προάγει την πολιτιστική ανάπτυξη, προσφέρει δυνατότητες ψυχαγωγίας και τέλος συμβάλει στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης.

Η Διακήρυξη Δημοσίων Βιβλιοθηκών της UNESCO πρωτοεκδόθηκε το 1949 και επανεκδόθηκε το 1972. Η πιο πρόσφατη έκδοση της διακήρυξης αυτής με τίτλο Manifesto of Public Libraries εκδόθηκε το 1994, τονίζει χαρακτηριστικά το θεμελιώδες

¹ Trohopoulos, Ioannis. *Calimera country report: Greece*. Greece. Calimera, 2005. Cultural Applications Local Institutions Mediating Electronic Resources. 3 Δεκ 2006
<http://www.calimera.org/Lists/Country%20files/Greece_Country_Report.pdf>

δικαίωμα του ανθρώπου στη πρόσβαση στη γνώση και την πληροφόρηση. Οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες θεωρούνται ζωτικής σημασίας οργανισμοί μέσα στην κοινωνία για τη διαφύλαξη αυτού του δικαιώματος. Χαρακτηρίζονται «τοπικές πύλες στη γνώση» που παρέχουν τις βασικές προϋποθέσεις για τη δια βίου μάθηση και την πολιτιστική εξέλιξη.

Συνοπτικά, τα καθήκοντα μιας δημόσιας βιβλιοθήκης είναι η παροχή ευκαιριών και υπηρεσιών για την προσωπική εκπαίδευση των πολιτών, η προώθηση των αναγνωστικών συνηθειών της κοινωνίας και της σχέσης της με το βιβλίο, η υποστήριξη του πολιτισμού και η συμβολή στην εξέλιξη και προώθηση των νέων τεχνολογιών και επιστημών. Τέλος η παροχή υπηρεσιών πληροφοριακής παιδείας.

Τονίζεται ακόμη, η σημασία των δωρεάν υπηρεσιών και της δημιουργίας δικτύων συνεργασίας μεταξύ των βιβλιοθηκών.

Σχετικά με τη λειτουργία και τη διοίκηση των δημοσίων βιβλιοθηκών, γίνεται αναφορά στην ανάγκη δημιουργίας πολιτικών και υπηρεσιών που έχουν διαμορφωθεί με βάση τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Γίνεται ειδική μνεία στα προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών ώστε αυτοί να έχουν πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες πληροφόρησης. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί πως ο αλφαριθμητισμός στις δημόσιες βιβλιοθήκες όπως αναφέρεται στην διακήρυξη δεν έχει σχέση μόνο με την πληροφοριακή παιδεία αλλά και την απόκτηση άλλων δεξιοτήτων όπως χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών ή εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής σε μετανάστες.

Το σχέδιο C@limeria της Ευρωπαϊκής ένωσης εξέδωσε μια μελέτη για τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες, τα Μουσεία και τα Αρχεία. Σε αυτή τη μελέτη συνοψίζεται η τωρινή κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες στην Ελλάδα. Από τη μελέτη προκύπτει πως δεν υπάρχει ένας κοινός εθνικός φορέας υπεύθυνος για όλες τις δημόσιες βιβλιοθήκες της χώρας. Αυτή η έλλειψη δημιουργεί πολλά προβλήματα στη δημιουργία μιας κοινής εθνικής πολιτικής και συνεργασιών μεταξύ των βιβλιοθηκών. Είναι γνωστό πως η βελτίωση των υπηρεσιών προς το κοινό θα μπορούσε να γίνει με τη συνεργασία των δημοτικών βιβλιοθηκών, γεγονός όμως που δε συμβαίνει σήμερα ή ακόμη και αν συμβαίνει οι συνεργασίες αυτές είναι ελάχιστες. Παρόλα αυτά, γίνονται προσπάθειες από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και επιστημόνων

Πληροφόρησης για την επίλυση του προβλήματος. Έχει συνταχθεί η Επιτροπή Λαϊκών Βιβλιοθηκών της ΕΕΒΕΠ που έχει σαν στόχο την καταγραφή και προώθηση της λύσης των σημαντικότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Δημόσιες (Λαϊκές) βιβλιοθήκες όπως η έλλειψη ενιαίου θεσμικού πλαισίου, συντονιστικού οργάνου από το Υπουργείο Εσωτερικών, εξειδικευμένου προσωπικού και συλλογικού καταλόγου².

Η κατάσταση αυτή δυσχεραίνεται αν αναλογιστεί κανείς πως δεν υπάρχει ούτε κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική και νομοθεσία περί βιβλιοθηκών. Το γεγονός αυτό έχει ως κύρια αίτια τη συγκέντρωση και διανομή πληροφοριακών υπηρεσιών από ιδιώτες, από τη μία και τη περικοπή των δημοσίων δαπανών από την άλλη, που έχουν άμεσο αντίκτυπο στις βιβλιοθήκες. Τέλος ένας άλλος παράγοντας είναι οι συνεχείς μεταβολές στη νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας³.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως η χρηματοδότηση που δέχονται οι βιβλιοθήκες στην Ελλάδα είναι εν γένει μικρή. Οι δημοτικές χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το δήμο ή την τοπική αυτοδιοίκηση και σε λίγες περιπτώσεις από το Υπουργείο Παιδείας. Από την άλλη, οι δημόσιες βιβλιοθήκες λαμβάνουν τη χρηματοδότησή τους κατευθείαν από το Υπουργείο Παιδείας, ενώ τα τελευταία χρόνια χρηματοδοτούνται επιπλέον από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Υπ. Παιδείας στα πλαίσια του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Πέρα από όλα αυτά, υπάρχουν διάφορες υπουργικές διατάξεις που τονίζουν την αρχή για δωρεάν πρόσβαση στη γνώση και την πληροφόρηση. Αυτό έχει άμεση σχέση με τις περισσότερες υπηρεσίες που προσφέρουν οι δημόσιες βιβλιοθήκες με αποτέλεσμα να εναπόκειται στη διοίκηση των βιβλιοθηκών η απόφαση για χρέωση των όποιων υπηρεσιών πληροφόρησης.

² Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκόμων: Επιτροπές ©2007. Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκάρων. 13 Δεκ. 2006 <http://www.eebep.gr/index.php?id=62>

³ Vitiello, Giuseppe. "Library policy and legislation: a European perspective." International Information and Library Review. 32 (2002): 1-38

ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Μια καλά οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί τη καρδιά του εκπαιδευτικού ιδρύματος, είναι πλήρως ενταγμένη στο αναλυτικό πρόγραμμα και συμβάλλει αποφασιστικά στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης, στηρίζοντας το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, προσφέροντας υλικό για πληροφόρηση και κίνητρα για μάθηση.

Στην Ελλάδα οι σχολικές βιβλιοθήκες είναι οι λιγότερο ανεπτυγμένες, τα προβλήματα ξεκινούν από το ανεπαρκές νομικό πλαίσιο και επεκτείνονται στη φιλοσοφία του θεσμού, στην οργάνωσή του, στη στελέχωσή του με έμπειρο και ειδικευμένο προσωπικό και, τέλος, στην εξασφάλιση των αναγκαίων υλικοτεχνικών προϋποθέσεων για τον εξοπλισμό του και την άρτια λειτουργία του. Ενδεικτικό είναι ότι στα δημόσια σχολεία βασικής και μέσης εκπαίδευσης της χώρας μας δεν εργάζεται κανένας βιβλιοθηκονόμος. Αποστολή της σχολικής βιβλιοθήκης είναι να εξασφαλίσει αποτελεσματική χρήση των ιδεών και των πληροφοριών από τους μαθητές και το εκπαιδευτικό προσωπικό.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο διαχωρισμός και η κατάταξη των βιβλιοθηκών σε κατηγορίες γίνεται με βάση τη νομική τους υπόσταση, το σκοπό που εξυπηρετεί η λειτουργία τους και το κοινό στο οποίο αυτές απευθύνονται. Έτσι οι Ακαδημαϊκές ή Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες είναι μέρος κάποιου ακαδημαϊκού ιδρύματος και ως εκ τούτου έχουν ως στόχο τους την παροχή της κατάλληλης πληροφόρησης που εξυπηρετεί τις γνωστικές και ερευνητικές ανάγκες αυτών που εμπλέκονται με το ίδρυμα. Η πληροφόρηση μπορεί να γίνεται είτε μέσω της συλλογής του έντυπου και μη έντυπου υλικού της είτε μέσω άλλων πηγών πληροφόρησης, που σήμερα τείνουν να είναι στην πλειονότητά τους ηλεκτρονικές διαδικτυακές πηγές. Οι χρήστες αυτών των βιβλιοθηκών είναι κατά βάση τα μέλη του διδακτικού προσωπικού του πανεπιστημίου, οι σπουδαστές, το προσωπικό του ιδρύματος και λοιποί ερευνητές.

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες δεν είναι αυτόνομες ή αυτοτελείς οργανισμοί, αφού εξ' ορισμού αποτελούν μέρος ενός ιδρύματος και εξυπηρετούν τις γνωστικές και ερευνητικές ανάγκες των χρηστών τους. Θεματικά, λοιπόν, οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες καλύπτουν γνωστικά αντικείμενα ή θεματικές κατηγορίες που έχουν σχέση με τα τμήματα του ιδρύματος. Η συλλογή του έντυπου υλικού των Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών σίγουρα αποτελεί την παραδοσιακή αλλά και την πρώτη πηγή πληροφόρησης. Βέβαια, όσο μεγάλη ή εμπλουτισμένη και να είναι αυτή, είναι σχεδόν αδύνατον να καλύψει όλο το εύρος της βιβλιογραφίας οποιουδήποτε γνωστικού αντικειμένου, αφού σήμερα η παραγωγή βιβλιογραφίας, πόσο μάλλον της αρθογραφίας, και της γνώσης εν γένει γίνεται με ταχύτατους ρυθμούς. Αυτούς τους ρυθμούς καλούνται να ακολουθήσουν οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα. Θέλοντας λοιπόν να παρέχουν απεριόριστη πρόσβαση σε όσο το δυνατόν περισσότερες πηγές, προσφέρουν ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης. Αυτές αποτελούν το μόνο σύγχρονο μέσο έγκυρης και πρόσφατης πληροφόρησης. Βάσεις δεδομένων, Ψηφιακές βιβλιοθήκες και θεματικά αποθετήρια είναι κάποια παραδείγματα ηλεκτρονικών πηγών.

Το κοινό των Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών δε θα μπορούσε να είναι άλλο από τους φοιτητές, τους καθηγητές αλλά και το προσωπικό του ιδρύματος. Οι ανάγκες αυτών είναι

αυτές που καθορίζουν τη διαμόρφωση των υπηρεσιών που παρέχουν οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες.

Οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μπορούν επίσης να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τη θέση τους μέσα στο πανεπιστημιακό ίδρυμα ή διαφορετικά με το σκοπό τον οποίο εξυπηρετούν. Έτσι υπάρχουν οι κεντρικές, οι βιβλιοθήκες τμημάτων ή σχολών και τέλος υπάρχει ένα μικτό σύστημα οργάνωσης.

Στην πρώτη περίπτωση αυτή των κεντρικών βιβλιοθηκών, υπάρχει μόνο μια βιβλιοθήκη για ολόκληρο το πανεπιστήμιο και καλύπτει τις ανάγκες της ακαδημαϊκής κοινότητας στο σύνολό της. Αυτό σημαίνει πως και η συλλογή της ή οι πηγές της καλύπτουν όλα τα επιστημονικά πεδία που διδάσκονται στο ίδρυμα.

Στην περίπτωση που σε κάποιο πανεπιστήμιο υπάρχουν ξεχωριστές βιβλιοθήκες για κάθε τμήμα ή σχολή αυτές χαρακτηρίζονται κυρίως από τη μικρή τους έκταση αλλά παράλληλα και από την εξειδίκευση σε κάποιο επιστημονικό τομέα.

Τέλος υπάρχει και ένα μικτό σύστημα οργάνωσης. Αυτό προϋποθέτει την ύπαρξη μιας κεντρικής βιβλιοθήκης και επιμέρους μικρές συλλογές σε κάθε τμήμα τα γνωστά σπουδαστήρια. Έτσι επιτυγχάνεται και κάλυψη σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα αλλά και καλύτερη κάλυψη αφού υπάρχει περισσότερη εξειδίκευση στις συλλογές των αναγνωστηρίων.

Όπως και να έχει, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες πρέπει να αποτελούν τον πυρήνα των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων παρέχοντας έγκυρη, έγκαιρη και απεριόριστη πληροφόρηση. Το γεγονός αυτό αποτελεί πραγματικότητα στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες του εξωτερικού αλλά και της χώρας μας πρόσφατα, και είναι ολοφάνερο αν αναλογιστεί κανείς πως συνήθως παραδοσιακά, το κτίριο της βιβλιοθήκης βρίσκεται στο κέντρο της πανεπιστημιούπολης. Είναι λοιπόν ζωτικής σημασίας η ύπαρξη μιας καλά οργανωμένης βιβλιοθήκης μέσα σε όποιο πανεπιστημιακό ίδρυμα για να μπορούν οι χρήστες να τη θεωρούν ως τη κύρια πηγή πληροφοριών.

Μια καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη αποτελεί ή πρέπει να αποτελεί τον πυρήνα του εκπαιδευτικού ιδρύματος που εντάσσεται. Αν δεχθούμε ότι έργο των πανεπιστημίων είναι η διατήρηση και η μετάδοση της γνώσης από γενιά σε γενιά, η παραγωγή νέας γνώσης, η έρευνα και η διδασκαλία, τότε σκοπός της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης είναι να

στηρίζει, να προάγει και να διευκολύνει όλες τις λειτουργίες, μέσω της συγκέντρωσης, της φύλαξης, της οργάνωσης, και της προσφοράς της καταγεγραμμένης γνώσης, καθώς και της παροχής ποικίλων υπηρεσιών. Ιδιαίτερα σήμερα, που οι ανάγκες της επιστημονικής κοινότητας σε πληροφόρηση είναι μεγάλες και η έγκυρη/ έγκαιρη απόκτηση αξιόπιστων και επίκαιρων πληροφοριών συμβάλλει καταλυτικά στην επιστημονική, τεχνολογική, και παραγωγική ανάπτυξη κάθε χώρας, ο ρόλος των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών αποκτά ιδιαίτερη σημασία.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Στη σημερινή εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και μια πληθώρα πληροφοριών που μεταδίδονται μέσω αυτής, ο ρόλος της πληροφοριακής παιδείας είναι καθοριστικός.

Εξαιτίας αυτού του σύνθετου, θα λέγαμε περιβάλλοντος, οι άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με ποικίλες επιλογές πληροφόρησης, είτε στο χώρο εργασίας τους είτε στην προσωπική τους ζωή. Η πληροφόρηση είναι διαθέσιμη μέσω βιβλιοθηκών, οργανισμών ειδικού ενδιαφέροντος, μέσω διαφόρων τεχνολογικών μέσων καθώς επίσης και του διαδικτύου. Επίσης διατίθεται μέσω πολλαπλών μέσων, όπως γραφικά, ακουστικά και κειμένου. Παρόλα αυτά, η πληροφόρηση αυτή έρχεται σε μας σε μη φιλτραρισμένες μορφές, γεγονός που αμφισβητεί την αυθεντικότητα, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα κάθε πληροφορίας. Ως συμπέρασμα αυτών των γεγονότων είναι πως η παροχή της πληροφόρησης δεν ταυτίζεται απαραίτητα με τη γνώση. Για τον λόγο και τον σκοπό αυτό, απαιτείται η καλλιέργεια κριτικής σκέψης για να ελέγχουμε και να καταλαβαίνουμε πότε μια πληροφορία είναι αξιόπιστη, δηλαδή αυτό που στο χώρο της βιβλιοθηκονομίας καλείται «καλλιέργεια της πληροφοριακής παιδείας».

Η πληροφοριακή παιδεία σύμφωνα με την American Library Association (ALA), είναι ένα σύνολο ικανοτήτων από τα άτομα «να αναγνωρίζουν πότε χρειάζεται η πληροφόρηση και να έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν, να αποτιμούν και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά την απαραίτητη πληροφορία».

Σύμφωνα με την Ένωση Κολεγιακών & Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (ACRL), η πληροφοριακή παιδεία είναι ένα πνευματικό πλαίσιο για κατανόηση, εύρεση, αποτίμηση και χρήση της πληροφόρησης—δραστηριότητες που μπορούν να υλοποιηθούν εν μέρει από την ευχέρεια με την τεχνολογία, εν μέρει από εύηχες ερευνητικές μεθόδους, αλλά και το κυριότερο, μέσω κριτικής οξυδέρκειας και συλλογισμού.

Στην ελληνική βιβλιογραφία, αν και τείνει να επικρατήσει ο όρος «πληροφοριακή παιδεία», έχει συναντηθεί και ο όρος «πληροφοριακός γραμματισμός» σαν μια απόλυτη

μετάφραση του αγγλικού όρου. Ο όρος «γραμματισμός—αλφαριθμητισμός» εμπεριέχει περισσότερες έννοιες. Μέχρι σήμερα, ο γραμματισμός αναφερόταν στην ανάγνωση και τη γραφή. Με την πληθώρα των ερεθισμάτων από διάφορα μέσα, πέρα από τα βιβλία, όπως η τηλεόραση, η εφημερίδα, μία ταινία, μία φωτογραφία, ένα ηχητικό αρχείο, ένα cd-rom και το διαδίκτυο, απαιτούνται ποικίλες ικανότητες γραμματισμού, όπως:

1. Ο οπτικός γραμματισμός (Visual Literacy), ο οποίος αναφέρεται στις δεξιότητες του ατόμου να παρατηρεί εικόνες και να αντλεί στοιχεία από αυτές.

2. Ο γραμματισμός των μέσων (Media Literacy), ο οποίος αφορά την άντληση πληροφορίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, την τηλεόραση, τον κινηματογράφο, το ραδιόφωνο και τον τύπο. Πρόκειται για «καθημερινή» δεξιότητα.

3. Ο γραμματισμός στη χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Computer Literacy), ο οποίος αφορά βασικές γνώσεις για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που αυτοί προσφέρουν.

4. Ο δικτυακός γραμματισμός (Network Literacy), ο οποίος αφορά τη χρήση του διαδικτύου, για τον εντοπισμό, την πρόσβαση και τη χρήση πληροφοριών που υπάρχουν σ' αυτό.

Από αυτούς, ο γραμματισμός στη χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και η χρήση του διαδικτύου μπορούν να διδαχθούν και διδάσκονται. Οι υπόλοιποι γραμματισμοί θα πρέπει να καλλιεργηθούν.⁴

Η πληροφοριακή παιδεία σχετίζεται με τις επιδεξιότητες της τεχνολογίας της πληροφόρησης, αλλά έχει και ευρύτερες εφαρμογές για το άτομο, το εκπαιδευτικό σύστημα και την κοινωνία. Οι επιδεξιότητες της τεχνολογίας της πληροφόρησης καθιστούν το άτομο ικανό να χρησιμοποιεί υπολογιστές, εφαρμογές λογισμικού, βάσεις δεδομένων και άλλες τεχνολογίες. Αναπόφευκτα τα άτομα με πληροφοριακή παιδεία αναπτύσσουν τεχνολογικές επιδεξιότητες.

Σε μια έκθεση του 1999 από το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας (National Research Council) προωθείται η έννοια της «ευχέρειας» με την τεχνολογία της πληροφόρησης και σκιαγραφούνται πολλές διακρίσεις, χρήσιμες για την κατανόηση της πληροφοριακής παιδείας, των υπολογιστών και της ευρύτερης τεχνολογίας. Η έκθεση αναφέρει πως η

⁴ Ζαρβαλά Χαρίκλεια «Η Πληροφοριακή Παιδεία Στο Σύγχρονο Ελληνικό Σχολείο», Το ελληνικό σχολείο και οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας: 1^ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο, Ιωάννινα, 12-14 Μαΐ 2006. Ιωάννινα: ΠΕ.ΔΙ.ΕΚ Ηπείρου, 2006.

«παιδεία των υπολογιστών» αναφέρεται στην παραγαλίστικη μάθηση συγκεκριμένων μηχανημάτων και εφαρμογών λογισμικού, ενώ η «ευχέρεια με την τεχνολογία» εστιάζεται στην κατανόηση των υποκείμενων εννοιών της τεχνολογίας και της εφαρμογής της επίλυσης προβλημάτων και της κριτικής σκέψης στη χρήση της τεχνολογίας. Στην έκθεση αυτή, παρουσιάζονται και διαφορές μεταξύ της ευχέρειας στην τεχνολογία της πληροφόρησης και στην πληροφοριακή παιδεία. Μεταξύ αυτών είναι η επικέντρωση της πληροφοριακής παιδείας στο περιεχόμενο, στην επικοινωνία, στην ανάλυση, στην έρευνα της πληροφόρησης και στην αποτίμηση. Όπου η ευχέρεια της τεχνολογίας της πληροφόρησης εστιάζεται σε μία βαθιά κατανόηση της τεχνολογίας και βαθμιαία, σ' όλο και πιο πολύ επιδέξια χρήση της.

Η «ευχέρεια» με την τεχνολογία της πληροφόρησης σε σύγκριση με την «παιδεία υπολογιστών», απαιτεί περισσότερο πνευματικές ικανότητες από τη παραγαλίστικη μάθηση λογισμικού και μηχανημάτων, αλλά το επίκεντρο είναι ακόμα η τεχνολογία. Η πληροφοριακή παιδεία, από την άλλη μεριά, είναι ένα πνευματικό πλαίσιο για κατανόηση, εύρεση, αποτίμηση και χρήση της πληροφόρησης—δραστηριότητες που μπορούν εν μέρει να υλοποιηθούν από την ευχέρεια με την τεχνολογία της πληροφόρησης, όπως αναφέρεται στον ορισμό της πληροφοριακής παιδείας από την Ένωση Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (ACRL). Η πληροφοριακή παιδεία στηρίζει και επεκτείνει τη δια βίου μάθηση, μέσω ικανοτήτων που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τεχνολογίες, αλλά βασικά ανεξάρτητες από αυτές.⁵

Ένα άτομο με πληροφοριακή παιδεία είναι ικανό να :

- Προσδιορίζει την έκταση της απαιτούμενης πληροφόρησης.
- Έχει πρόσβαση στην απαιτούμενη πληροφόρηση αποτελεσματικά και ικανοποιητικά.
- Αποτιμά την πληροφόρηση και τις πηγές της με κριτικό πνεύμα.
- Ενσωματώνει επιλεγμένη πληροφόρηση στη γνωστική του βάση.
- Χρησιμοποιεί την πληροφόρηση αποτελεσματικά για να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο σκοπό.

⁵ Πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας στην ανώτατη εκπαίδευση. Chicago: American Library Association, 2000. American College and Research Libraries Association. 15 Δεκ 2006
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/infolit.PDF>

- Κατανοεί τα οικονομικά, νομικά και κοινωνικά θέματα που περιβάλλουν τη χρήση της πληροφόρησης, έχει πρόσβαση και χρησιμοποιεί την πληροφόρηση ηθικά και νομικά.

Θα πρέπει να ξεκαθαριστεί από την αρχή ο όρος πληροφοριακή παιδεία για να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση με άλλους συνώνυμους όρους. Υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί για την πληροφοριακή παιδεία. Όλοι τους είναι λίγο ή πολύ ελλιπείς αφού είναι δύσκολο να αποδοθεί με σαφήνεια ολόκληρη η έννοια του όρου. Άλλωστε είναι πιο χρήσιμο να δοθεί ένας ορισμός για σωστές πρακτικές προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας.

Ωστόσο, ένας από τους πιο ολοκληρωμένους ορισμούς που υπάρχουν έχει δοθεί από το National Forum on Information Literacy και είναι ως εξής:

“Information literacy is the ability to know when there is a need for information, to be able to identify, locate, evaluate, and effectively use that information for the issue or problem at hand.”⁶

Εδώ ορίζεται ως πληροφοριακή παιδεία η ικανότητα αναγνώρισης της ανάγκης για πληροφόρηση πρώτα απ’ όλα. Έπειτα, η ικανότητα αναγνώρισης της ίδιας της πληροφορίας. Τέλος, η δυνατότητα εντοπισμού, αξιολόγησης, και αποτελεσματικής χρήσης της πληροφορίας για το ζήτημα ή πρόβλημα που υπάρχει.

⁶ [National Forum on Information Literacy](http://www.infolit.org/definitions.html). National Forum on Information Literacy 29 Μαΐου 2007
www.infolit.org/definitions.html

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Πληροφοριακές δεξιότητες είναι μια σειρά από ικανότητες ή τεχνικές με τη χρήση των οποίων προσωπικά ο καθένας διαχειρίζεται την πληροφόρηση και καταφέρνει να φτάσει εν τέλει στο σημείο να θεωρείται πληροφοριακά εγγράμματος. Είναι λοιπόν, οι δεξιότητες αυτές, αναπόσπαστο μέρος της πληροφοριακής παιδείας και κατά συνέπεια της δια βίου μάθησης.

Οι πληροφοριακές δεξιότητες έχουν να κάνουν με την ικανότητα του ατόμου να προσεγγίζει την πληροφορία αποδοτικά και αποτελεσματικά. Μπορεί δηλαδή να αναγνωρίσει πότε υπάρχει ανάγκη για πληροφόρηση, να καθορίσει την έκτασή της, καθώς επίσης είναι σε θέση να γνωρίζει τα μέσα και τις πηγές όπου μπορεί να προμηθευτεί πληροφορίες. Ακόμη, έχει την ικανότητα να δημιουργεί στρατηγικές αναζήτησης, ανάκτησης και αποθήκευσης πληροφοριών.

Δεν αρκεί όμως αυτό. Η αξιολόγηση των πληροφοριών που συλλέχθηκαν με κριτική πάντα ματιά, είναι ακόμη μια σημαντική ικανότητα που οδηγεί τον άνθρωπο στην πληροφοριακή παιδεία. Η ικανότητα αυτή έχει ως άμεσο αποτέλεσμα τη δημιουργική χρήση της πληροφορίας και με μεγάλη ακρίβεια. Όλα αυτά δε θα μπορούσαν να οδηγούν αλλού παρά στην ανεξάρτητη και δια βίου μάθηση και κατά συνέπεια στην παραγωγή νέας γνώσης.

Βέβαια τα αποτελέσματα της απόκτησης αυτών των δεξιοτήτων δεν αντανακλώνται μόνο σε προσωπικό επίπεδο αλλά και σε κοινωνικό. Η πληροφοριακή παιδεία δημιουργεί το αίσθημα της κοινωνικής υπευθυνότητας, καθώς ο εγγράμματος άνθρωπος κατανοεί τη σημασία της πληροφορίας σε μια δημοκρατική κοινωνία. Σέβεται αρχές και απόψεις που σχετίζονται με τη διαχείριση της πληροφόρησης, θέματα όπως η ισότητα πρόσβασης στην πληροφορία, η πνευματική ιδιοκτησία κ.α. Έχει αποκτήσει ηθικές αρχές σε σχέση πάντα με την πληροφόρηση και την τεχνολογία της και ενεργεί συλλογικά για τη διαφύλαξη αυτών των αρχών, την επίλυση προβλημάτων, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και αξιολόγηση πληροφοριακών προϊόντων και λύσεων.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΡΗΣΤΩΝ

Η εκπαίδευση χρηστών είναι αποτελεσματική μόνο όταν χρειάζεται (at the moment of need) και είναι ή πρέπει να θεωρείται ως μια διαρκής διαδικασία. Η διαδικασία αυτή συνήθως πραγματοποιείται σε δύο επίπεδα. Το πρώτο, ο προσανατολισμός, είναι ουσιαστικά μια εισαγωγή στις χρήσεις των προσφερόμενων υπηρεσιών. Το δεύτερο, η εκπαίδευση, αναφέρεται στη γνώση ή εκμάθηση των πληροφοριακών πηγών που διατίθενται σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες- κατηγορίες.⁷

1. Στόχοι και σκοποί

Για να αποδώσει ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών οι στόχοι και οι αντικειμενικοί σκοποί του πρέπει να έχουν καθοριστεί με βάση τις ανάγκες των χρηστών. Έτσι οι χρήστες γίνονται ικανοί, πρώτα απ' όλα, να βρουν τις πληροφορίες που αναζητούν πάνω σε διάφορα θέματα σε σχέση με τις σπουδές τους. Σ' αυτό το σημείο βρίσκεται και το ενδιαφέρον των ακαδημαϊκών που προσπαθούν να υποκινήσουν τους φοιτητές να ανατρέξουν στη βιβλιοθήκη για να βρουν τις πληροφορίες που χρειάζονται. Επιθυμούν οι σπουδαστές να συγκεντρώσουν υλικό που θα τους βοηθήσει να ανταπεξέλθουν στα γνωστικά τους καθήκοντα. Αυτή είναι μια πιο παιδαγωγική προσέγγιση του θέματος της ανάκτησης, σε αντίθεση με τους βιβλιοθηκονόμους που ενδιαφέρονται περισσότερο για τη χρήση των σωστών πηγών, παρά για τη μέθοδο ανάκτησης που χρησιμοποιείται απ' τους σπουδαστές.

2. Αξιολόγηση

Αξιολόγηση είναι η διαδικασία που πραγματοποιείται μετά το πέρας του προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών ή και κατά τη διάρκειά του, κατά την οποία γίνεται συγκέντρωση πληροφοριών για τα αποτελέσματα που προέκυψαν. Η ανάλυση των πληροφοριών αυτών οδηγεί σε λογικά και χρήσιμα συμπεράσματα που βοηθούν στη

⁷ Rubin, Richard, Foundations of library and information science . New York: Neal-Schuman Publishers, c1998.

λήψη αποφάσεων. Τέλος, γίνεται σύγκριση των αποτελεσμάτων με τις προσδοκίες και τους στόχους που είχαν προκαθοριστεί.

Ο στόχος της αξιολόγησης μπορεί να είναι είτε το πρόγραμμα είτε το αποτέλεσμα του προγράμματος. Απ' την άλλη, η μελέτη των αποτελεσμάτων κάνει τους σκοπούς να διαφέρουν. Έτσι η αξιολόγηση μπορεί να γίνει για συγκεκριμένα ζητήματα του προγράμματος έως για ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα. Όσο απομακρυνόμαστε, ωστόσο από το αρχικό σημείο της εκπαίδευσης τόσο πιο δύσκολη γίνεται η αξιολόγηση.

Οι μέθοδοι που ακολουθούνται στην αξιολόγηση μπορεί να είναι τρεις. Πρώτα η ψυχομετρική μέθοδος. Με την κοινωνιολογική μέθοδο γίνεται μελέτη των αλλαγών στη δομή ενός οργανισμού ή του ρόλου των συμμετεχόντων σε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα. Τέλος υπάρχει και μια πιο διαφωτιστική μέθοδος, το πιο σημαντικό μέρος της οποίας θεωρείται η εφαρμογή μιας καινοτομίας. Αναπάντεχα αποτελέσματα είναι το χαρακτηριστικό της. Έχει να κάνει περισσότερο με τον τρόπο λειτουργίας του προγράμματος και ποια αποτελέσματα έχει στους εκπαιδευόμενους.

Η αξιολόγηση είναι δυνατόν να γίνει είτε κατά τη διαδικασία της εφαρμογής του προγράμματος, μέσω ερωταπαντήσεων, όταν στοχεύουμε στη βελτίωση κάποιου μαθήματος είτε, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η αξιολόγηση γίνεται και στο τέλος του προγράμματος σα συνολικό αποτέλεσμα, όπου σ' αυτή την περίπτωση στόχος είναι η συνολική αποτίμηση.

Η αξιολόγηση παρέχει πολύτιμες πληροφορίες είτε μέσω δοκιμασιών (test) είτε από παρατηρήσεις. Οι πληροφορίες αυτές οδηγούν σε συμπεράσματα και αυτά με τη σειρά τους σε λήψη αποφάσεων για το πρόγραμμα. Έτσι γίνεται κατανοητό πως όσο περισσότερες πληροφορίες συγκεντρώνονται τόσο πιο εύκολα μπορεί να γίνει αξιολόγηση και κατάληξη σε συμπεράσματα. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο, η επιλογή του τρόπου συγκέντρωσης αυτών των πληροφοριών θα πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή. Διάφορα τεστ μπορούν να παρέχουν αυτές τις πληροφορίες, αρκεί να μην είναι πολύ λεπτομερή γιατί υπάρχει ο κίνδυνος αποπροσανατολισμού.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Έχουν γίνει κατά καιρούς προσπάθειες δημιουργίας προτύπων για προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών. Αυτά τα πρότυπα είναι ιδιαίτερος χρήσιμα γιατί μπορούν να εφαρμοστούν με μικρές ίσως αλλαγές από οποιαδήποτε βιβλιοθήκη, χωρίς αυτή να χρειάζεται να δημιουργεί ένα καινούριο κάθε φορά που παρουσιάζεται η ανάγκη. Τα προγράμματα που παρουσιάζονται είναι όσο το δυνατόν πληρέστερα και καλύπτουν πολλές από τις εκπαιδευτικές ανάγκες που δημιουργούνται κατά τη διαδικασία της εκπαίδευσης.

Μέχρι στιγμής κυρίως έχει δοθεί σημασία στα προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών παρά των δημοτικών. Είναι βέβαια λογικό, αν αναλογιστεί κανείς, πως οι ανάγκες αυτών των χρηστών είναι σαφώς περισσότερες από αυτές των χρηστών των Δημοσίων και εμφανίστηκαν πρώτες. Τελευταία έχουν γίνει προσπάθειες δημιουργίας τέτοιων μοντέλων που θα μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε δημοτική βιβλιοθήκη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το πρόγραμμα TUNE για το οποίο θα γίνει εκτενέστερα λόγος παρακάτω. Ωστόσο, δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης σε Δημόσιες βιβλιοθήκες ίσως φαντάζει δύσκολη, καθώς αυτού του είδους οι βιβλιοθήκες προσφέρουν διαφορετικές υπηρεσίες και σε πολλές και διαφορετικές ομάδες χρηστών. Έχοντας λοιπόν, οι Δημόσιες βιβλιοθήκες διαφορετικό ρόλο και σκοπό από τις Ακαδημαϊκές τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται και από τις δύο είναι σαφώς διαφορετικά αφού και αυτά με τη σειρά τους έχουν διαφορετικούς σκοπούς και στόχους.

Τα πρότυπα αυτά είναι δημιουργημένα από οργανισμούς συνήθως εθνικούς για να καλύψουν το κενό που υπήρχε στην ύπαρξη ενός κοινού μοντέλου εκπαίδευσης. Κάποια από αυτά δε χρησιμοποιούνται μόνο σε εθνικό επίπεδο πλέον αλλά και παγκοσμίως. Η αποδεδειγμένη χρησιμότητά τους τα καθιστά έγκυρα εργαλεία για κάθε βιβλιοθήκη που επιθυμεί και επιδιώκει να προσφέρει μια καλού επιπέδου εκπαίδευση στους χρήστες της.

Τα πρότυπα της πληροφοριακής παιδείας, για να είναι αποτελεσματικά, περιέχουν τρία βασικά συστατικά : πρόσβαση, αξιολόγηση και χρήση της πληροφορίας. Αυτά τα τρία μαζί θεωρούνται ο «πυρήνας» των περισσότερων προτύπων που

δημιουργήθηκαν από οργανώσεις/ ενώσεις βιβλιοθηκών, όπως είναι σχετικές συνεργασίες του AASL, ACRL, SCOUNL ANZIIL.

Τα πρότυπα πληροφοριακής παιδείας της IFLA⁸ βασίζονται σ' αυτές τις διεθνείς εμπειρίες και συνεργασίες. Αυτά τα πρότυπα είναι κατηγοριοποιημένα σε τρία βασικά συστατικά της πληροφοριακής παιδείας :

A. ΠΡΟΣΒΑΣΗ (ο χρήστης έχει πρόσβαση στην πληροφορία αποτελεσματικά και ικανοποιητικά)

1. Ορισμός και άρθρωση της πληροφοριακής ανάγκης

Ορίζει ή αναγνωρίζει την ανάγκη του για πληροφόρηση

Αποφασίζει να κάνει κάτι ώστε να βρει σχετικές πληροφορίες

Εκφράζει και ορίζει την πληροφοριακή ανάγκη

Αρχίζει τη διαδικασία αναζήτησης/ έρευνας

2. Εντοπισμός της πληροφορίας

Αναγνωρίζει και αξιολογεί πηγές πληροφόρησης

Αναπτύσσει στρατηγικές αναζήτησης

Έχει πρόσβαση στις επιλεγμένες πηγές

Επιλέγει και ανακτά την πληροφορία που εντόπισε

B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (ο χρήστης αξιολογεί κριτικά και επιδέξια την πληροφορία)

1. Εκτίμηση της πληροφορίας

Αναλύει, εξετάζει και διαλέγει πληροφορίες

Γενικεύει και ερμηνεύει την πληροφορία

Επιλέγει και συνθέτει την πληροφορία

Αξιολογεί την ακρίβεια και τη σχετικότητα των ανακτηθέντων πληροφοριών

2. Οργάνωση της πληροφορίας

Τακτοποιεί και κατηγοριοποιεί τις πληροφορίες

Ομαδοποιεί και οργανώνει τις πληροφορίες που ανέκτησε

Αποφασίζει πια είναι η καλύτερη και πιο χρήσιμη πληροφορία

⁸ Lau, Jesús. Guidelines on information literacy for lifelong learning. International Federation of Library Associations and Institutions. 29 Μαΐου 2007 <http://www.ifla.org/VII/s42/pub/IL-Guidelines2006.pdf>

Γ. ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ (ο χρήστης χρησιμοποιεί την πληροφορία δημιουργικά και με ακρίβεια)

1. Χρήση της πληροφορίας

Βρίσκει νέους τρόπους να μεταδίδει, να παρουσιάζει και να χρησιμοποιεί την πληροφορία

Ανακτά την ανακτώμενη πληροφορία

Μαθαίνει ή εμπεδώνει την πληροφορία ως προσωπική γνώση

Παρουσιάζει το προϊόν πληροφόρησης

2. Μετάδοση και ηθική χρήση της πληροφορίας

Καταλαβαίνει την ηθική χρήση της πληροφορίας

Σέβεται τη νομική/ νόμιμη χρήση της πληροφορίας

Μεταδίδει το προϊόν μάθησης με αναγνώριση/ ομολογία της διανοητικής ιδιότητας.

Χρησιμοποιεί τις σχετικές γνώσεις

Χρησιμοποιεί τα σχετικά πρότυπα

Για τη δημιουργία ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας χρειάζεται να ακολουθηθεί ένα σχέδιο, στο οποίο καταγράφονται τα βήματα που βοηθούν τις βιβλιοθήκες και τους οργανισμούς να ξεκαθαρίσουν τους στόχους τους και το μέσο για την επίτευξή τους. Το σχέδιο ακολουθεί τους αντικειμενικούς σκοπούς και στόχους, τις απαιτήσεις και τον προϋπολογισμό του οργανισμού.

Το στρατηγικό σχέδιο είναι ένα σημαντικό εργαλείο για τους στόχους της βιβλιοθήκης σχετικά με την πληροφοριακή παιδεία και για να «πουληθεί» ένα πρόγραμμα και για να κερδίσει η βιβλιοθήκη την υποστήριξη της κοινότητας και της εξουσίας του ιδρύματος, όπου ανήκει. Για την διεξαγωγή και την εφαρμογή αυτού του σχεδίου είναι σημαντική η συνεργασία του προσωπικού της βιβλιοθήκης με τους αντιπροσώπους της κοινότητας των χρηστών, όπως το διδακτικό προσωπικό, οι μαθητές/ φοιτητές και οι εξουσίες που σχετίζονται με τα σχολεία ή τα πανεπιστήμια. Τα κοινά στοιχεία σ' ένα στρατηγικό σχέδιο είναι :

Αποστολή : Στην δήλωση αποστολής καταγράφονται οι στόχοι της και οι ρόλοι του σχεδίου της πληροφοριακής παιδείας. Αναφέρεται η αποστολή της βιβλιοθήκης και του

οργανισμού, δηλώνονται οι συμμετοχές, και καταγράφονται πρότυπα και πολιτικές πληροφοριακής παιδείας ώστε η βιβλιοθήκη να συμμορφωθεί με βάση αυτά.

Όραμα : Σ' αυτό το στάδιο προσδιορίζονται τα αποτελέσματα που περιμένει η βιβλιοθήκη να πετύχει με το πρόγραμμα της πληροφοριακής παιδείας στο άμεσο, μέσο ή μακρινό μέλλον (1, 3 ή 5 χρόνια).

Αιτιολόγηση : Σ' αυτό το στάδιο καταγράφονται οι λόγοι, οι ανάγκες και τα πλεονεκτήματα δημιουργίας ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας.

Δυνάμεις και αδυναμίες : Η βιβλιοθήκη για να εκπληρώσει το σχέδιο πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να αναλύσει τις δυνατότητες της αλλά και τις αδυναμίες της. Έτσι, σ' αυτό το στάδιο, αναφέρονται οι συντελεστές που βοηθούν και εξασφαλίζουν την επιτυχία του προγράμματος, αναλύονται οι ανθρωπιστικές, οικονομικές και φυσικές πηγές που είναι διαθέσιμες και αξιολογεί τις αδυναμίες τους για το πρόγραμμα, αναφέρονται οι προκλήσεις και τα προβλήματα με τα οποία έχει ή πρόκειται να έρθει αντιμέτωπη η βιβλιοθήκη.

Περιβαλλοντική εξέταση : Σ' αυτό το στάδιο αναφέρονται και αναλύονται οι εξωτερικοί, αλλά και οι εσωτερικοί παράγοντες που συμβάλλουν ή επηρεάζουν αρνητικά την επιτυχία του σχεδίου/ προγράμματος της πληροφοριακής παιδείας.

Στρατηγική : Σ' αυτό το στάδιο περιλαμβάνονται :

Στρατηγικές προϋπολογισμού οι οποίες χρησιμοποιούνται για να χρηματοδοτηθεί το πρόγραμμα.

Περιγραφές των αποτελεσματικών στρατηγικών που βοηθούν στο να επιτευχθεί το σχέδιο πληροφοριακής παιδείας

Αρχές διαχείρισης που υπάρχουν για τη διοίκηση της βιβλιοθήκης.

Αντικειμενικοί σκοποί και στόχοι : Εδώ περιγράφονται οι γενικοί στόχοι, οι οποίοι θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν, για παράδειγμα ανάλογα με το είδος των χρηστών—μαθητές, σχολή και προσωπικό κ.α.

Πράξεις/ Λειτουργίες : Σ' αυτό το στάδιο δηλώνονται με τη σειρά που πρέπει να γίνουν οι διάφορες πράξεις ώστε να επιτευχθεί ο κάθε στόχος ξεχωριστά.

Πηγές / Απαιτήσεις-ανάγκες : Για να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί και στόχοι θα χρειαστεί να διευκρινιστούν τα είδη των πηγών που χρειάζονται κάτω από κάθε πράξη. Σ' αυτό το στάδιο περιγράφονται οι φυσικές απαιτήσεις όπως είναι οι

αίθουσες, τα έπιπλα, ο εξοπλισμός κ.α., καθώς επίσης και η μεθοδολογία, η εκπαίδευση και η διαχείριση που χρειάζονται.

Προϋπολογισμός : Εδώ δηλώνεται και εκτιμάται το κόστος της κάθε πηγής που χρειάζεται για να πραγματοποιηθούν οι πράξεις/ κινήσεις. Επίσης γίνεται η αποτίμηση του κόστους (στην οποία ο βιβλιοθηκονόμος θα πρέπει να είναι λίγο ελαστικός.), υπάρχουν διαγράμματα, τα οποία καθορίζουν πόση επένδυση χρειάζεται το πρόγραμμα και τέλος υπάρχει σχετική πληροφόρηση με τον προϋπολογισμό που καθορίζει το εφικτό/ το πραγματοποιήσιμο των αντικειμενικών σκοπών και στόχων της πληροφοριακής παιδείας.

Χρονικά πλαίσια : Εδώ κατασκευάζεται ένας πίνακας με τα χρονικά όρια που τέθηκαν για την επίτευξη των στόχων. Αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο εκτίμησης/ αξιολόγησης της προόδου του προγράμματος πληροφοριακής παιδείας.⁹

Σχεδιάζοντας ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής έξι βήματα¹⁰ :

1. Εκπαιδευτικοί σκοποί του προγράμματος πληροφοριακής παιδείας

Οι στόχοι ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας θα μπορούσαν να διατυπωθούν ως εξής :

- Γνώσεις: να αναγνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι το ολοκληρωμένο μοντέλο λειτουργίας του συστήματος πληροφόρησης και να είναι σε θέση να περιγράψουν τη λειτουργική δομή και τα χαρακτηριστικά του.
- Ικανότητες : να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι όλο το κύκλωμα παραγωγής διακίνησης αναζήτησης και ανάκτησης της πληροφορίας.
- Στάσεις : να επισημανθούν στους εκπαιδευόμενους όλα εκείνα τα τεχνολογικά δεδομένα, η σύνθεση των οποίων σ' ένα νέο λειτουργικό μοντέλο θα μας δώσει το νέο περιβάλλον διαχείρισης της πληροφορίας.

⁹ i.bid.

¹⁰ Νικητάκης, Μιχαήλ. «Διδάσκοντας Πληροφοριακή Παιδεία.» Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 532-544.

2. Χαρακτηριστικά εκπαιδευομένων

Είναι σημαντικό οι εκπαιδευτές του προγράμματος να λαμβάνουν υπόψη τους διάφορες παραμέτρους που μπορούν να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος αλλά και την αποδοτικότητα των εκπαιδευομένων. Τέτοια παράμετρος είναι η εμπειρία ή απειρία των εκπαιδευομένων στη χρήση των υπολογιστών, είναι συχνό φαινόμενο η συνύπαρξη έμπειρων και άπειρων μαθητών στο ίδιο πρόγραμμα. Μια άλλη παράμετρος μπορεί να θεωρηθεί η τεchnοφοβία που μπορεί να έχει ο εκπαιδευόμενος, διότι πολύ πιθανόν να διατηρεί κάποιες επιφυλάξεις για το κατά πόσο μπορεί να ανταποκριθεί στο νέο περιβάλλον. Τέλος, από τον εκπαιδευτή είναι πολύ σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι οι πληροφοριακές ανάγκες διαφέρουν από άτομο σ' άτομο. Για την αποτελεσματικότητα ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας είναι η ομογενοποίηση των εκπαιδευομένων, όσον αφορά τα πληροφοριακά χαρακτηριστικά τους.

3. Βασικοί στόχοι διδακτικού προγράμματος

Οι στόχοι αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση της διδασκαλίας του προγράμματος πληροφοριακής παιδείας. Οι στόχοι αυτοί αφορούν το πότε χρειάζεται η πληροφορία, το είδος των πληροφοριών που χρειάζονται, την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Επίσης, την ικανότητα εντοπισμού, ανάκτησης, αξιολόγησης και εφαρμογής των ανακτόμενων πληροφοριών για την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων.

4. Περιεχόμενο διδακτικού προγράμματος

- Γνωριμία με την οργάνωση και την λειτουργία της βιβλιοθήκης
- Διεργασία πριν την αναζήτηση, ανάλυση του θέματος, διευκρίνιση βασικών εννοιών και διατύπωση υποθέσεων έρευνας
- Ανάκτηση πληροφοριών, εκμάθηση ηλεκτρονικού καταλόγου, ηλεκτρονικών περιοδικών, βάσεων δεδομένων, ηλεκτρονικών περιοδικών
- Επιλογή, αξιολόγηση και ταξινόμηση των πληροφοριών
- Σύνθεση εργασίας
- Θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας

5. Τόπος και χώρος διδασκαλίας

Ο ιδανικότερος χώρος που μπορούν να πραγματοποιηθούν τέτοιου είδους μαθήματα ή προγράμματα είναι ένας διαμορφωμένος χώρος εντός του κτιρίου της βιβλιοθήκης, ο οποίος θα εμπεριέχει υπολογιστές και εποπτικά μέσα διδασκαλίας. Είναι σημαντικό αυτά

τα μαθήματα πληροφοριακής παιδείας να μπορούν να πραγματοποιούνται στο χώρο της βιβλιοθήκης διότι οι εκπαιδευόμενοι εξοικειώνονται με τον χώρο, αλλιώς απαιτείται μια οποιαδήποτε αίθουσα κατάλληλα διαμορφωμένη.

6. Χρονική διάρκεια και ωράριο διδασκαλίας μαθημάτων

Μια από τις βασικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης είναι η ενσωμάτωση της εκπαίδευσης χρηστών σε προγράμματα πληροφοριακής παιδείας. Συνήθως όμως όσα σεμινάρια κι αν έχουν πραγματοποιηθεί, οι φοιτητές τα αποφεύγουν διαρκώς. Γι' αυτό τον λόγο είναι σημαντικό οι βιβλιοθηκονόμοι να συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς. Η μοναδική και προτιμότερη λύση είναι η ενσωμάτωση προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας σε προγράμματα σπουδών, ώστε οι φοιτητές να αποκτήσουν από νωρίς τις δεξιότητες που θα χρειαστούν μετέπειτα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αλλαγή στο χώρο των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων λόγω πολλών και διαφορετικών συγκυριών που συντελούνται. Οι νέες τεχνολογίες έχουν εισβάλει εδώ και καιρό στο χώρο αυτό και φυσικά όχι μόνο έχουν κάνει αισθητή την παρουσία τους αλλά έχουν επιφέρει αλλαγές στο σκηνικό των σύγχρονων ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Η χρήση της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία μετασχηματίζει τη διδασκαλία και το μαθησιακό περιβάλλον. Έτσι ο τρόπος διδασκαλίας αλλάζει διαρκώς. Τη θέση των παλιών διαλέξεων παίρνουν νέα μοντέλα εκπαίδευσης που υποστηρίζουν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των φοιτητών. Η έρευνα καταλαμβάνει όλο και πιο σημαντική θέση στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ η εμπειρία και η αφομοίωση της γνώσης είναι πλέον τα ζητούμενα.

Μέσα σ' αυτό τον όλο και μεταβαλλόμενο χώρο οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες δε θα μπορούσαν να μείνουν ανεπηρέαστες, καθώς και οι σχέσεις τους με την υπόλοιπη ακαδημαϊκή κοινότητα. Αναπτύσσονται συνεχώς συνεργασίες μεταξύ βιβλιοθηκών και εκπαιδευτικής κοινότητας και ως αποτέλεσμα έχουν τα μαθήματα πληροφοριακής παιδείας. Χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι τα μαθήματα βιβλιογραφικών οδηγιών έχουν αντικατασταθεί από αυτά της πληροφοριακής παιδείας.

AMERICAN COLLEGE & RESEARCH LIBRARIES (ACRL)

Τα πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας της ACRL (Ένωσης Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών) έχουν αναθεωρηθεί από την Επιτροπή Προτύπων (Standards Committee) της Ένωσης και εγκρίθηκαν από το Διοικητικό συμβούλιό της, στις 18 Ιανουαρίου 2000 στη συνάντηση της Αμερικανικής Ένωσης Βιβλιοθηκών (ALA), που πραγματοποιήθηκε στο San Antonio, Texas.

Τα πρότυπα αυτά παρουσιάζουν και προσφέρουν ένα πλαίσιο για την αξιολόγηση του κάθε ατόμου που είναι πληροφοριακά εκπαιδευμένο. «Επεκτείνουν επίσης το έργο της Ομάδας Εργασίας για τα Πρότυπα για Πληροφοριακή Παιδεία της Αμερικανικής Ένωσης Σχολικών Βιβλιοθηκών (American Association of School Librarians Task Force on Information Literacy Standards) και επομένως παρέχουν στην ανώτατη εκπαίδευση μια ευκαιρία να εκφράσει τις δεξιότητες της πληροφοριακής παιδείας με βάση αυτές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έτσι ώστε να αναπτύσσεται μια συνέχεια σ' όλα τα επίπεδα.»¹¹

Οι δεξιότητες αυτές βοηθούν τους διδάσκοντες και τους βιβλιοθηκονόμους να προσδιορίσουν ένα δείκτη αποδοτικότητας που καθιστά τον κάθε φοιτητή πληροφοριακά εγγράμματο. Επίσης βοηθά τους ίδιους τους φοιτητές, παρέχοντάς τους ένα πλαίσιο με στόχο να ελέγχουν τον τρόπο που αλληλεπιδρούν με τη πληροφόρηση στο περιβάλλον τους. Όσοι φοιτητές παρακολουθούν μαθήματα και προγράμματα πληροφοριακής παιδείας, πρόκειται να αποκτήσουν όλες τις δεξιότητες, αλλά σε διαφορετικό επίπεδο ο καθένας, διότι εξαρτάται από τις δυνατότητες και τα προσόντα που διαθέτει. Πολλές από αυτές τις δεξιότητες επαναλαμβάνονται και αυτό γιατί κάθε πρότυπο ξεχωριστά ζητά από τον φοιτητή να ανατρέξει σε προηγούμενο σημείο της διαδικασίας, να αναθεωρήσει τη προσέγγιση αναζήτησης πληροφορίας και να επαναλάβει τα ίδια βήματα. Συνήθως αυτή η διαδικασία σχετίζεται με τη διαδικασία αποτίμησης/ αξιολόγησης που ζητείται από τον φοιτητή σε κάθε πρότυπο.

¹¹ Γαϊτάνου, Πανωραία. «Πληροφοριακή Παιδεία και Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες» Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 154-172.

Τα πρότυπα δεξιοτήτων της ACRL είναι πέντε(5) με είκοσι δύο(22)δείκτες αποδοτικότητας, όπου ο κάθε δείκτης έχει ορισμένα γνωστικά αποτελέσματα. Τα πρότυπα αυτά εστιάζονται στις ανάγκες των φοιτητών και σύμφωνα με τα γνωστικά αποτελέσματα που παρέχουν γίνεται η αξιολόγηση της προόδου του καθενός. Εκτός όμως από τα γνωστικά αποτελέσματα που βοηθούν στην αξιολόγηση, ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που βοηθά είναι η συνεργασία των διδασκόντων με τους βιβλιοθηκονόμους ώστε να δημιουργήσουν τα εργαλεία και τις στρατηγικές αξιολόγησης/ αποτίμησης στα πλαίσια συγκεκριμένων επιστημονικών κλάδων.

«Για να εκπληρώσει τα πρότυπα πλήρως, ένα ινστιτούτο πρέπει πρώτα να αναθεωρήσει την αποστολή και τους εκπαιδευτικούς στόχους του για να προσδιορίσει πώς η πληροφοριακή παιδεία θα βελτιώσει τη μάθηση και θα διευρύνει την αποτελεσματικότητα του ινστιτούτου.»¹²

Προγράμματα πληροφοριακής παιδείας

Ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας διαφέρει από τον ένα οργανισμό στον άλλο ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός, τις δυνατότητες και τους στόχους. Παρακάτω παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας, τα οποία προωθούν έναν «σκελετό» όπου κατηγοριοποιούνται οι λεπτομέρειες ενός προγράμματος και αναλύεται πόσο διαφορετικά στοιχεία συμβάλλουν στην επίτευξη ενός τέλει προγράμματος πληροφοριακής παιδείας.¹³

Κατηγορία 1 : Αποστολή.

Μια δήλωση αποστολής περιλαμβάνει τον ορισμό της πληροφοριακής παιδείας.

Αντιστοιχεί με τις δηλώσεις αποστολής του ιδρύματος.

Απεικονίζει καθαρά τις συνεργασίες και τα αναμενόμενα πλεονεκτήματα/ κέρδη των ψηφοφόρων του ιδρύματος.

Εμφανίζεται σε κατάλληλα στοιχεία του ιδρύματος.

Αναλαμβάνει τη διαθεσιμότητα και τη συμμετοχή των σχετικών με τη δια βίου μάθηση όψεων για όλους (δασκάλους, προσωπικό και διοίκηση).

¹² Op.cit. 12

¹³ ACRL Board. "Characteristics of programs of information literacy that illustrate best practices". College and Research Library News. 64, 8 (2003):544-547. 27 Νοε 2006
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/characteristics.cfm>

Επιθεωρείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και αν κρίνεται απαραίτητο, διορθώνεται.

Κατηγορία 2 : Στόχοι και αντικειμενικοί σκοποί.

Οι στόχοι και οι αντικειμενικοί σκοποί για ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας, συμφωνούν κατ' αρχή με την αποστολή, τους στόχους και τους σκοπούς των προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας, των τμημάτων και του ίδιου του ιδρύματος. Επίσης συνιστούν μετρήσιμα αποτελέσματα με στόχο την αξιολόγηση του προγράμματος, προσαρμόζουν την ανάπτυξη των φοιτητών / μαθητών σε ικανότητες και κατανοούν τα χρόνια των σπουδών καθ' όλη τη διάρκειά τους, απεικονίζουν τα επιθυμητά αποτελέσματα της προετοιμασίας των φοιτητών για την ακαδημαϊκή τους απασχόληση και για μια αποτελεσματική δια βίου μάθηση και τέλος αξιολογούνται καθώς και αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Κατηγορία 3 : Σχέδιο.

Κατηγορία 4 : Στήριξη από το ίδρυμα και την διοίκηση.

Η διοίκηση μέσα στο ίδρυμα έχει καθοριστικό ρόλο και θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε «πολυπράγμων» διότι ασχολείται με πολλά θέματα σχετικά με το ίδρυμα. Η διοίκηση είναι αυτή που αποφασίζει την εγκατάσταση της πληροφοριακής παιδείας στην αποστολή του ιδρύματος, στο στρατηγικό πλάνο/ σχέδιο, στις πολιτικές και στις μεθόδους. Είναι αυτή που παρέχει σημαντικά κεφάλαια για την εξασφάλιση των μέσων και των πηγών διδασκαλίας και των επαγγελματικών δραστηριοτήτων ανάπτυξης προσωπικού που σχετίζεται με το πρόγραμμα, για το οποίο αποφασίζει ποιος θα ηγείται αυτού και τις ευθύνες του κάθε συμμετέχοντα. Τέλος ενθαρρύνει τις συνεργασίες μεταξύ διδακτικού προσωπικού και βιβλιοθηκονόμων καθώς επίσης επιβραβεύει κάθε συμμετοχή και επίτευγμα του προγράμματος πληροφοριακής παιδείας μέσα στο σύστημα του ιδρύματος.

Κατηγορία 5 : Σύνδεση με το πρόγραμμα μαθημάτων.

Η σύνδεση και η ενσωμάτωση του προγράμματος πληροφοριακής παιδείας με το πρόγραμμα μαθημάτων είναι επισημοποιημένη και ευρέως διαδεδομένη, καθώς επικεντρώνονται στη μάθηση του φοιτητή.

Κατηγορία 6 : Συνεργασία.

Η συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκονόμων, των εκπαιδευτικών και άλλου προσωπικού σχετικό με το πρόγραμμα, αποσκοπεί στην διευκόλυνση του κάθε φοιτητή να γίνει πληροφοριακά εγγράμματος. Αυτή η συνεργασία αυξάνει τη μάθηση των φοιτητών και των ικανοτήτων πληροφοριακής παιδείας. Αναπτύσσεται μια επικοινωνία μεταξύ όσων συγκροτούν την ακαδημαϊκή κοινότητα με στόχο την στήριξη του προγράμματος. Όσοι συμμετέχουν στο πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας, παίρνουν μέρος στο στάδιο σχεδιασμού του, στη διανομή και στην εκτίμηση της μάθησης των φοιτητών και στην αξιολόγηση και καλλιέργεια του προγράμματος. Ενώ παράλληλα αναγνωρίζουν ευκαιρίες για την επίτευξη αποτελεσμάτων πληροφοριακής παιδείας μέσω του περιεχομένου των μαθημάτων και άλλων εμπειριών μάθησης.

Κατηγορία 7 : Παιδαγωγική.

Η παιδαγωγική για ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας στηρίζει διαφορετικές προσεγγίσεις διδασκαλίας και ενσωματώνει σ' αυτές, κατάλληλη τεχνολογία πληροφόρησης και άλλες πηγές μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η παιδαγωγική αναπτύσσει την ήδη υπάρχουσα γνώση των φοιτητών και συνδέει την πληροφοριακή παιδεία και τις εμπειρίες της ζωής με την πορεία των μαθημάτων, κατάλληλα για το πρόγραμμα.

Κατηγορία 8 : Προσωπικό.

Το προσωπικό που παίρνει μέρος σ' ένα πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να είναι επαρκή σε αριθμό και ικανότητες για να στηρίζουν την αποστολή του προγράμματος και αποτελείται από : βιβλιοθηκονόμους, διευθυντές, συντονιστές προγράμματος, σχεδιαστές γραφικών και τέλος ειδικούς διδασκαλίας και μάθησης. Το προσωπικό αυτό για να ανταπεξέλθει στις προσδοκίες του θα πρέπει να αποκτήσει εμπειρία στην εκπαίδευση και στην αξιολόγηση των φοιτητών, να αναπτύξει εμπειρία και ειδικότητα στην ανάπτυξη, στον συντονισμό, στην εφαρμογή, στη διατήρηση και στην αξιολόγηση του προγράμματος πληροφοριακής παιδείας. Σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη του προγράμματος, είναι η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη και εκπαίδευση του προσωπικού καθώς επίσης και η συμμετοχή τους σε τακτικές αξιολογήσεις της ποιότητας της συνεργασίας αυτής για το πρόγραμμα.

Κατηγορία 9 : Βοηθητικές δραστηριότητες.

Κατηγορία 10 : Εκτίμηση και αξιολόγηση.

Σ' αυτή τη διαδικασία περιλαμβάνεται η εκτέλεση, η απόδοση του προγράμματος και τα αποτελέσματα των φοιτητών :

Για την αξιολόγηση του προγράμματος υπολογίζεται η πρόοδος που έγινε για την κάλυψη των στόχων και των αντικειμενικών σκοπών του προγράμματος και ολοκληρώνει την εκτίμηση των μεθόδων και των προγραμμάτων μαθημάτων.

Για τα αποτελέσματα των φοιτητών :

Αναγνωρίζει διαφορές στα διάφορα ύφη μάθησης και διδασκαλίας χρησιμοποιώντας ποικίλα μέσα, κατάλληλα για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων, όπως εκτίμηση δημόσιων εγγράφων, προφορική άμυνα, εκθέσεις.

Εστιάζει στην προσπάθεια και στην απόδοση των φοιτητών, στην απόκτηση γνώσης και στην εκτίμηση της συμπεριφοράς.

Εκτιμά και τη διαδικασία και το προϊόν.

Περιλαμβάνει εκτίμηση του ίδιου του προσωπικού και των φοιτητών.

Για όλους :

Περιλαμβάνει περιοδική αναθεώρηση των μεθόδων εκτίμησης και αξιολόγησης.¹⁴

¹⁴ i.bid.

SOCIETY OF COLLEGE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARIES (SCONUL)

Στη Βρετανία, η Society of College, National and University Libraries, έχει ως στόχο την όσο το δυνατόν καλλίτερη προώθηση των βιβλιοθηκονομικών υπηρεσιών στην ανώτατη εκπαίδευση σε ολόκληρο το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία¹⁵. Στα πλαίσια αυτού του γενικότερου στόχου εξέδωσε ένα λεπτομερή οδηγό για τις πληροφοριακές δεξιότητες στην ανώτατη εκπαίδευση τον Οκτώβριο του 1999, κάτι αντίστοιχο με αυτό της American College and Research Libraries. Αναγνωρίστηκε λοιπόν η ανάγκη να δοθεί το έναυσμα για ένα δημόσιο διάλογο πάνω στις πληροφοριακές δεξιότητες και τη δια βίου μάθηση.

Σ' αυτόν τον οδηγό γίνεται η προσπάθεια να αποσαφηνιστεί πλήρως η έννοια των πληροφοριακών δεξιοτήτων (Information skills) και να καταστεί σαφής η διαφορά τους από τις δεξιότητες που σχετίζονται με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών (IT skills). Βέβαια και τα δυο είδη ικανοτήτων αποτελούν μέρος της ευρύτερης έννοιας, πληροφοριακής παιδείας. Συγκεκριμένα γίνεται λόγος για τις πληροφοριακές δεξιότητες στην ανώτατη εκπαίδευση. Έτσι δημιουργούνται αυτομάτως δυο κατηγορίες φοιτητών, αυτή των «πληροφοριακά ικανών» και αυτή των «πληροφοριακά εγγράμματων/ πεπαιδευμένων».

Πολύ πιο συγκεκριμένα, οι πληροφοριακές δεξιότητες σχετίζονται στενά και μόνο με βασικές ικανότητες χειρισμού των ηλεκτρονικών υπολογιστών, με συνήθη λογισμικά, και με τη χρήση (δια)δικτύων. Απ' την άλλη ο πληροφοριακός χειρισμός έχει να κάνει με πηγές πληροφόρησης, κριτήρια αξιολόγησης, μεθόδους πλοήγησης, τεχνικές χειρισμού και θέματα παρουσιάσεων.

Σύμφωνα με τον οδηγό, έχει διαπιστωθεί πως οι φοιτητές στρέφονται στο διαδίκτυο ως πρώτη πηγή πληροφόρησης. Έχουν εύκολη πρόσβαση σε μια μορφή πληροφόρησης που παρέχεται τυποποιημένη και συμπυκνωμένη μέσω των ιστοσελίδων. Εκεί δύσκολα είναι σε θέση να αξιολογήσουν τις έγκυρες πηγές και επιπλέον τίθενται ζητήματα ηθικής φύσεως όπως η πνευματική ιδιοκτησία και η λογοκλοπή. Επιδίωξη λοιπόν θα πρέπει να

¹⁵ [Welcome to SCONUL](http://www.sconul.ac.uk/), 2006. Society of College, National and University Libraries. 19 Mar. 2007
<<http://www.sconul.ac.uk/>>

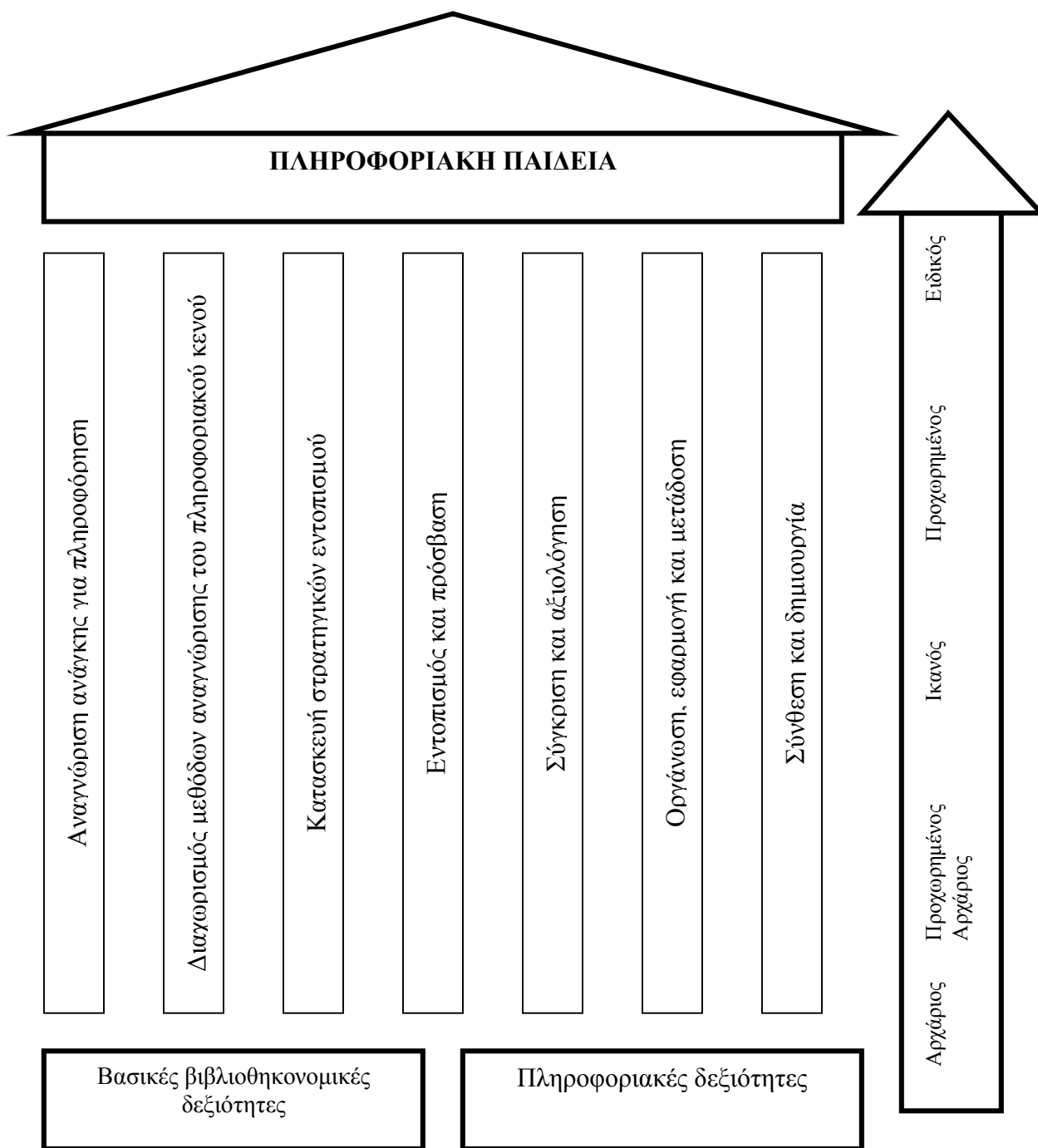
είναι η δημιουργία αποφοίτων με πληροφοριακή παιδεία. Έτσι εξασφαλίζεται η δια βίου μάθηση και παρουσιάζεται μια νέα γενιά πολιτών, ανεξάρτητων πληροφορημένων καταναλωτών πληροφόρησης. Για όλους τους παραπάνω λόγους η SCONUL θεωρεί σημαντική την απόκτηση των πληροφοριακών δεξιοτήτων.

Στην προσπάθεια ορισμού των πληροφοριακών δεξιοτήτων παρουσιάζονται όλες οι ικανότητες που τις απαρτίζουν.

- Η ικανότητα αναγνώρισης της ανάγκης για πληροφόρηση
- Η ικανότητα διαχωρισμού τρόπων με τους οποίους μπορεί να κατονομαστεί- διευθετηθεί το κενό στην πληροφόρηση.
- Η ικανότητα κατασκευής στρατηγικών για τον εντοπισμό της πληροφόρησης.
- Η ικανότητα εντοπισμού και πρόσβασης στην πληροφόρηση
- Η ικανότητα σύγκρισης και αξιολόγησης πληροφοριών που έχουν αποκτηθεί από διαφορετικές πηγές
- Η ικανότητα οργάνωσης, εφαρμογής, μετάδοσης των πληροφοριών σε άλλους με τον κατάλληλο για κάθε περίπτωση τρόπο.
- Η ικανότητα σύνθεσης και κατασκευής πάνω σε ήδη υπάρχουσα πληροφόρηση νέα, συνεισφέροντας στη δημιουργία νέας γνώσης.

Σ' αυτές προστίθεται και μια νέα άποψη επί του θέματος. Η απόκτηση των πληροφοριακών δεξιοτήτων παρουσιάζει δυο στάδια. Στο πρώτο στάδιο αποκτώνται κάποιες βασικές δεξιότητες που σχετίζονται περισσότερο με τις ακαδημαϊκές ανάγκες των φοιτητών και κατονομάζονται ως study skills. Στα ελληνικά θα μπορούσαν να αποδοθούν ως ερευνητικές δεξιότητες, ή ως σπουδαστικές ή ακόμη και ως δεξιότητες μελέτης. Στο δεύτερο στάδιο ολοκληρώνεται η απόκτηση όλων των ικανοτήτων και οι φοιτητές είναι ικανοί πλέον να παράγουν νέα γνώση. Κατέχουν όλες τις παραπάνω ικανότητες, αλλά μπορούν ακόμη να κατανοήσουν τον τρόπο παραγωγής της γνώσης, να προσεγγίσουν κριτικά το περιεχόμενο και την αξιοπιστία της πηγής. Ενώ τέλος είναι σε θέση να γνωρίζουν τον τρόπο απόκτησης, διαχείρισης, διάδοσης και χρήσης της πληροφόρησης σε ένα πραγματικό εργασιακό περιβάλλον. Τότε πλέον γίνεται λόγος για άτομα με πληροφοριακή παιδεία.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται καθαρά οι δεξιότητες αλλά και η χρονική απόκτηση τους.

Στο σχεδιάγραμμα, η πληροφοριακή παιδεία παρουσιάζεται ως ένα οικοδόμημα. Ως βάσεις του οικοδομήματος χρησιμοποιούνται οι βασικές βιβλιοθηκονομικές δεξιότητες και οι πληροφοριακές δεξιότητες. Επτά πυλώνες στερεώνουν την οροφή του

οικοδομήματος. Αυτοί είναι οι ικανότητες που αποκτά ο φοιτητής με τον καιρό ξεκινώντας από την απλή ικανότητα αναγνώρισης ανάγκης για πληροφόρηση έως την πιο σύνθετη ικανότητα σύνθεσης και δημιουργίας. Τέλος ως οροφή παρουσιάζεται η ευρεία έννοια του όρου πληροφοριακής παιδείας.

Τελειώνοντας, παρουσιάζεται η κατάσταση που επικρατεί στην ανώτατη εκπαίδευση της Μεγάλης Βρετανίας. Σημειώνεται πως η διδασκαλία των πληροφοριακών δεξιοτήτων αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της αποστολής των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας. Πρόσφατες στατιστικές μελέτες αποδεικνύουν ότι ο αριθμός των σπουδαστών που λαμβάνουν τέτοια μαθήματα αυξήθηκε κατά δέκα ποσοστιαίες μονάδες και έφτασε στο 46% ενώ σε κάποια από τα νέα πανεπιστήμια άγγιξε το 60%. Δεν είναι όμως μόνο οι φοιτητές που παρακολουθούν αυτά τα μαθήματα αλλά το εκπαιδευτικό προσωπικό καθώς πλέον προσφέρονται μαθήματα και σε αυτούς. Παρόλα αυτά, ο σκοπός φαίνεται να υστερεί ως προς την εξέλιξη της πληροφοριακής παιδείας. Δίνεται δηλαδή έμφαση περισσότερο στα αρχικά στάδια της εκπαίδευσης. Όπως και να έχει όμως, είναι πλέον γεγονός ότι η πληροφοριακή εκπαίδευση αποτελεί μέρος των υπηρεσιών των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Κάποιοι βιβλιοθηκονόμοι ωστόσο δηλώνουν πως ακόμη δεν υπάρχει ανάγκη περαιτέρω επιμόρφωσής τους για να μπορέσουν να ανταποκριθούν.

Τα προγράμματα πληροφοριακών δεξιοτήτων θα πρέπει:

- να στοχεύουν να τροφοδοτούν κατάλληλα όλα τα είδη μαθητών και τα διάφορα επίπεδα μάθησης
- να έχουν ξεκάθαρους σκοπούς και να είναι βασισμένα σε έγκυρες παιδαγωγικές μεθόδους
- να είναι ποιοτικά και με ενσωματωμένους μηχανισμούς ανάδρασης
- να επιχειρούν να μετρήσουν την αρχική και τελική ικανότητα, και έτσι να μπορεί να παρουσιαστεί ο αντίκτυπος
- να διαχειρίζονται ικανοποιητικά και αποδοτικός τα οικονομικά
- να χρησιμοποιούν έγκυρα τις νέες τεχνολογίες και άλλες καινοτομίες

AUSTRALIAN AND NEW ZEALAND INFORMATION LITERACY FRAMEWORK (ANZIIL)

Το Ινστιτούτο Πληροφοριακής Παιδείας Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας (Australian and New Zealand Institute of Information Literacy) είναι ένας οργανισμός που προωθεί την πληροφοριακή παιδεία σε όλη την εκπαιδευτική διαδικασία.¹⁶ Συνεργάζεται με ενώσεις βιβλιοθηκονόμων και επιστημόνων της πληροφόρησης της Αυστραλίας της Νέας Ζηλανδίας αλλά και διεθνείς οργανισμούς. Το 2004 εξέδωσε έναν οδηγό προτύπων πληροφοριακής παιδείας με τίτλο “Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practices”. Αναγνωρίζεται η ανάγκη ύπαρξης ενός κοινού πλαισίου σύμφωνα με το οποίο βιβλιοθηκονόμοι και εκπαιδευτικές κοινότητες θα μπορούν να χρησιμοποιούν για την διευκόλυνσή τους όσων αφορά την εκπαίδευση χρηστών.

Ο οδηγός αυτός είναι βασισμένος στα Πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας στην ανώτατη εκπαίδευση της Ένωσης Κολεγιακών και Ερευνητικών Βιβλιοθηκών (ACRL). Σε πολλά σημεία έμειναν ανέγγιχτα ενώ άλλα τροποποιήθηκαν για να συμπεριλάβει νέες, τοπικές και διεθνείς ερμηνείες του όρου πληροφοριακής παιδείας.

Χαρακτηριστικό της σύγχρονης εποχής είναι ο πλούτος πληροφόρησης που προσφέρεται σε κάθε πτυχή της ζωής όλων. Η πληροφοριακή παιδεία θεωρείται προϋπόθεση για τη σωστή χρήση των πληροφοριών. Οι πολίτες δε μπορούν να είναι σωστά πληροφορημένοι χωρίς μια ολοκληρωμένη κατανόηση και ικανότητα σωστής χρήσης της πληροφόρησης που τους παρέχεται αφειδώς.

Η έννοια της πληροφοριακής παιδείας ορίζεται πολύ συγκεκριμένα, χρησιμοποιώντας τον ορισμό που ήδη έχει δοθεί από την ACRL. Είναι μια σειρά από ικανότητες ή δεξιότητες που επιτρέπουν στο άτομο με πληροφοριακή παιδεία να μπορεί να:

- Αναγνωρίσει την ανάγκη για πληροφόρηση
- Ορίσει το εύρος της απαιτούμενης πληροφόρησης

¹⁶ Anziil- Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. 17 Σεπτ. 2007. Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. 20 Σεπτ. 2007 <<http://www.anziil.org/index.htm>>

- Προσεγγίσει αποτελεσματικά την πληροφορία
- Αξιολογήσει κριτικά την πληροφορία και τις πηγές της
- Ταξινομήσει, να αποθηκεύσει, να διαχειριστεί και να ανακτήσει τις συγκεντρωμένες ή δημιουργημένες πληροφορίες
- Ενσωματώσει επιλεγμένη πληροφόρηση στις γνώσεις του
- Χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά την πληροφόρηση για να αποκτήσει και να δημιουργήσει γνώση, να λύσει προβλήματα και να πάρει αποφάσεις
- Αντιληφθεί οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και πολιτισμικά θέματα όσων αφορά τη χρήση της πληροφόρησης
- Προσεγγίσει και να χρησιμοποιήσει την πληροφόρηση με τρόπο ηθικά και νομικά ορθό
- Χρησιμοποιήσει την πληροφόρηση και τη γνώση για την κοινωνική του συνείδηση και ευθύνη.
- Βιώσει την πληροφοριακή παιδεία ως μέρος της ανεξάρτητης και δια βίου μάθησης

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί πως οι οδηγίες αυτές δεν αφορούν αποκλειστικά και μόνο τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Η πληροφοριακή παιδεία είναι μεν ένα σύνολο δεξιοτήτων το οποίο αποκτάται κατά τη διάρκεια σπουδών του φοιτητή αλλά εμπεριέχει ακόμη και την έννοια της δια βίου μάθησης μέσω ικανοτήτων χρήσης της τεχνολογίας, ενώ παράλληλα είναι ανεξάρτητη από αυτή. Είναι δηλαδή ένα ευρύτερο διανοητικό πλαίσιο αναγνώρισης, κατανόησης, αναζήτησης, αξιολόγησης και χρήσης της πληροφόρησης.

Ως τέτοια ορίζεται η πληροφοριακή παιδεία σύμφωνα και με την Αυστραλιανή ένωση βιβλιοθηκών και πληροφόρησης στην έκθεσή της¹⁷. Συγκεκριμένα:

«Σκοπός της ένωσης είναι να προάγει την ελεύθερη διακίνηση πληροφόρησης και ιδεών κατά το συμφέρον όλων των Αυστραλών πολιτών και η ακμή του πολιτισμού, της οικονομίας και της δημοκρατίας.

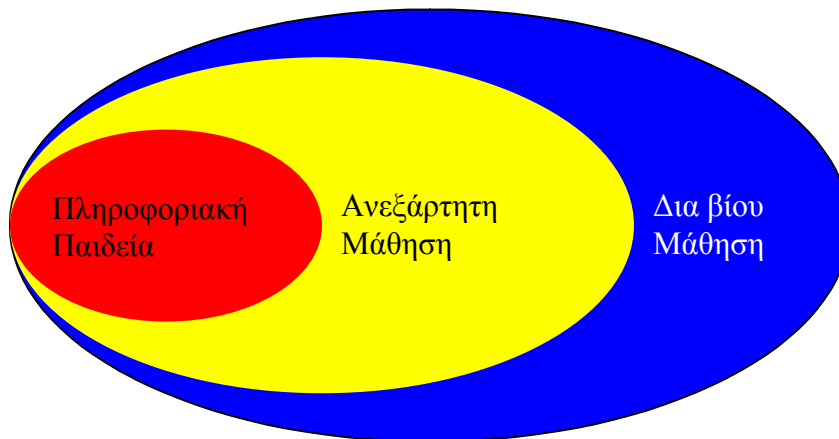
¹⁷ Lupton, Mandy. "Overview" Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practice. Ed. Alan Bundy. Adelaide, 2004. 3-8 < <http://www.caul.edu.au/info-literacy/InfoLiteracyFramework.pdf> > [19 Mar. 2007]

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί από ανθρώπους που είναι ικανοί να αναγνωρίσουν την ανάγκη τους για πληροφόρηση και να την αναγνωρίσουν, να την εντοπίσουν, να την προσεγγίσουν, να την αξιολογήσουν και να την χρησιμοποιήσουν.

Η πληροφοριακή παιδεία είναι προϋπόθεση της κοινωνικής συνείδησης, της κοινωνικής ένταξης, της δημιουργίας νέας γνώσης, της προσωπικής, επαγγελματικής, συλλογικής και οργανωτικής ενδυνάμωσης, και της δια βίου μάθησης.

Βιβλιοθηκονόμοι και επιστήμονες της πληροφόρησης γι' αυτό το λόγο έχουν ευθύνη να ενισχύσουν την πληροφοριακή παιδεία των χρηστών τους. Θα υποστηρίξουν κυβερνήσεις σε όλα τα επίπεδα, και τους συλλογικούς, κοινωνικούς, επαγγελματικούς, εκπαιδευτικούς, συνδικαλιστικούς τομείς, για την προώθηση και διευκόλυνση της ανάπτυξης της πληροφοριακής παιδείας για όλους τους Αυστραλούς ως μια προτεραιότητα υψηλής σημασίας κατά τον 21^ο αιώνα.»

Γίνεται λοιπόν κατανοητή η αυξημένη σημασία που έχει δοθεί στην πληροφοριακή παιδεία από την Αυστραλιανή ένωση και η αναγκαιότητα της προώθησης και εξέλιξης της σε όλους τους τομείς, όχι μόνο τον ακαδημαϊκό. Θεωρείται ως αναπόσπαστο μέρος της δια βίου μάθησης, όπως φαίνεται και στο παρακάτω σχήμα.

Στην καταγραφή των χαρακτηριστικών του ατόμου, που μέσω της πληροφοριακής παιδείας, επιτυγχάνει τη δια βίου μάθηση εμφανίζονται παρόμοιες ικανότητες με αυτές των πληροφοριακών δεξιοτήτων.

- Η γνώση των κυριότερων σύγχρονων διαθέσιμων πηγών σε τουλάχιστον ένα πεδίο σπουδών.
- Η ικανότητα πλαισίωσης ερευνητικών ερωτημάτων σε τουλάχιστον ένα πεδίο σπουδών.
- Η ικανότητα εντοπισμού, αξιολόγησης, διαχείρισης και χρήσης της πληροφόρησης σε ποικίλα πεδία
- Η ικανότητα ανάκτησης πληροφόρησης χρησιμοποιώντας μια ποικιλία μέσων
- Η ικανότητα αποκωδικοποίησης της πληροφόρησης σε ποικίλες μορφές: γραπτά, στατιστικά, γραφικά, χάρτες, διαγράμματα και πίνακες.
- Η κριτική αξιολόγηση της πληροφόρησης.

Η κριτική ικανότητα στη σκέψη λοιπόν, είναι αυτό το σημαντικό στοιχείο που αποκομίζει κανείς από την πληροφοριακή παιδεία και είναι ικανός να συνεχίσει μόνος του στο δρόμο της μάθησης ισοβίως. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο και οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί την ανώτατης εκπαίδευσης έχουν θέσει ως ένα από τους πρωταρχικούς τους στόχους την ανάπτυξη των ικανοτήτων των φοιτητών τους, οι οποίες θα τους οδηγήσουν στη δια βίου μάθηση.

Η εκπαίδευση της πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να θέτει τις βάσεις γι' αυτό το σκοπό. Οι μαθητές θα πρέπει να οδηγηθούν στην ανεξάρτητη μάθηση, κατανοώντας την διαδικασία της πληροφόρησης και καταλήγοντας στην ανεξάρτητη μάθηση. Μια νέα παιδαγωγική μέθοδος φαίνεται πως είναι αρκετά χρήσιμη για αυτό το σκοπό. Στα μαθητο-κεντρικά μαθήματα, όπου δίνεται έμφαση στη εμπειρική μάθηση, ρωτώντας τις κατάλληλες ερωτήσεις και οριοθετώντας τα προβλήματα, δημιουργούνται ενεργοί μαθητές, το μάθημα γίνεται με βάση τις ανάγκες τους και δίνεται έμφαση στην αποτελεσματική χρήση της πληροφόρησης.

Η ενσωμάτωση της πληροφοριακής παιδείας στο πρόγραμμα σπουδών ενός ακαδημαϊκού ιδρύματος, προϋποθέτει τη συνεργασία των βιβλιοθηκονόμων με τους καθηγητές και τη διοίκηση. «Η σύγχρονη πρακτική πάνω στο σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών που περιλαμβάνει την πληροφοριακή παιδεία, εμπεριέχει ένα

σύνολο γενικών, παράλληλων, ενσωματωμένων και εμπεδωμένων συστατικών¹⁸.» Τα γενικά (Generic) συστατικά έχουν να κάνουν με μαθήματα εκτός προγράμματος άσχετα με αυτό ενώ αντίθετα τα παράλληλα (Parallel) αναφέρονται στα μαθήματα που δε περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα αλλά λειτουργούν συμπληρωματικά προς αυτό. Τα ενσωματωμένα (Integrated) μαθήματα είναι εκείνα που αποτελούν μέρος του προγράμματος και τέλος τα εμπεδωμένα (Embedded) είναι αυτά που βρίσκονται στο σχεδιασμό του προγράμματος. Από όλα αυτά εκείνα που φαίνεται να είναι πιο αποτελεσματικά είναι τα τελευταία.

Το πλαίσιο Australian and New Zealand information literacy framework βασίζεται σε τέσσερις βασικές αρχές. Έτσι τα άτομα με πληροφοριακή παιδεία:

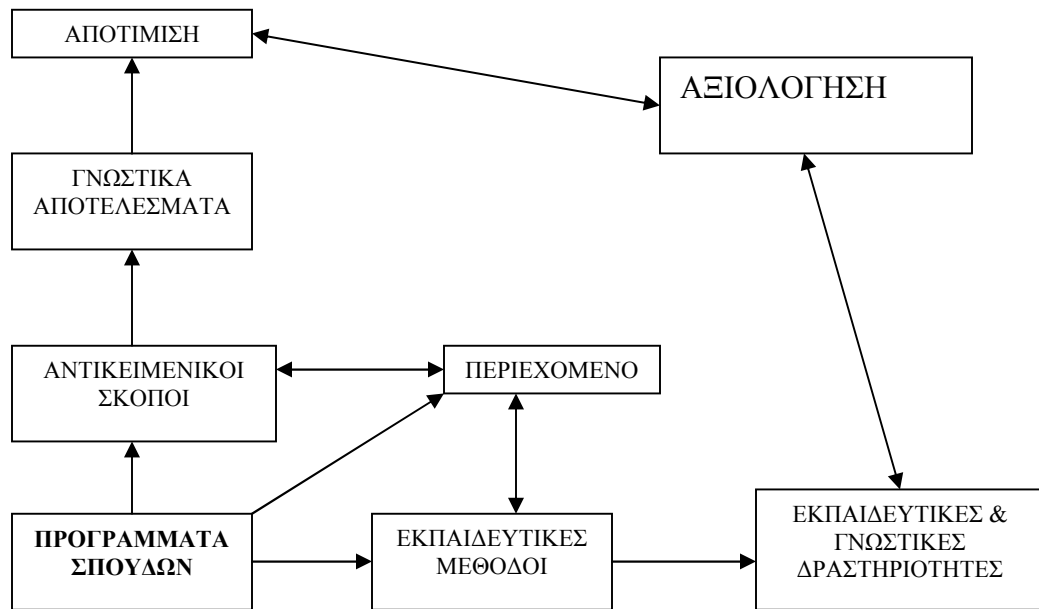
- Συνδυάζουν στην ανεξάρτητη μάθηση την κατασκευή νέων ιδεών, την κατανόηση και τη γνώση
- Αντλούν ικανοποίηση και προσωπική ολοκλήρωση από τη σωστή χρήση της πληροφόρησης
- Ερευνούν και χρησιμοποιούν ατομικά και ομαδικά την πληροφόρηση για τη λήψη αποφάσεων, την επίλυση προβλημάτων με σκοπό να θέσουν προσωπικά, επαγγελματικά και κοινωνικά θέματα.
- Καταδεικνύουν την κοινωνική ευθύνη μέσω μιας δέσμευσης για δια βίου μάθηση και κοινωνική συμμετοχή.

Οι παραπάνω αρχές βρίσκονται σε ένα πλαίσιο έξι προτύπων/ επιπέδων, που ενισχύουν την απόκτηση πληροφοριακής παιδείας, την κατανόηση και την εφαρμογή της από το άτομο. Παρακάτω γίνεται διεξοδική ανάλυσή τους.

Η ANZIL αναγνωρίζει την ανάγκη συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικού προσωπικού και βιβλιοθηκονόμων για τη δημιουργία εργαλείων αξιολόγησης και την ενσωμάτωση των προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας στο πρόγραμμα σπουδών (Mandy Lupton, 2004). Κάνει επίσης μια προσπάθεια διασαφήνισης των όρων αποτίμησης (assessment) και αξιολόγησης (evaluation). Η ανάγκη για αποτίμηση του προγράμματος σπουδών θεωρείται επιτακτική, καθώς ήδη υπάρχει σύγχυση μεταξύ των δύο αυτών εννοιών. Η σωστή χρήση των όρων μπορεί να δώσει τη δυνατότητα συνοχής σε μεμονωμένες θεματικές εκπαιδευτικές ενότητες αλλά και σε μεγάλα τμήματα του

¹⁸ i.bid.

ακαδημαϊκού ιδρύματος. Επισημαίνεται πως θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι συνθήκες των φοιτητών, η ποιότητα και η ποσότητα των γνωστικών αποτελεσμάτων των προγραμμάτων.

Αναφορικά με τους στόχους και τους σκοπούς της αποτίμησης των γνωστικών αποτελεσμάτων των προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας, είναι η διευκόλυνση και η μέτρηση της μάθησης, η διάγνωση των γνωστικών κενών, η δομή της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η συζήτηση μεταξύ μαθητών και καθηγητών περί μάθησης, και τέλος πληροφορίες για την αξιολόγηση και την πιστοποίηση. Ωστόσο, μια τέτοια αποτίμηση μπορεί να οδηγήσει τους φοιτητές σε μια επιφανειακή προσέγγιση της μάθησης.

Η διαδικασία που μπορεί να ακολουθηθεί ποικίλει από ανεπίσημη προφορική, μέσω συζητήσεων και ερωταπαντήσεων, έως επίσημη έχοντας τη μορφή ερωτηματολογίου. Ο σκοπός δε, μπορεί να είναι είτε εποικοδομητικός, επί της ουσίας δηλαδή, είτε αθροιστικός, συλλέγοντας συγκεντρωτικές πληροφορίες για το πρόγραμμα. Η διαφορετικότητα αυτή των τρόπων αποτίμησης εξυπηρετεί και τους διαφορετικούς στόχους της. Μετρούνται οι διαφορετικές δεξιότητες και γνώσεις των φοιτητών παρά η ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης. Η αποτίμηση θα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο που να δίνεται στο φοιτητή η δυνατότητα να παρουσιάσει τα αποτελέσματα της

εκπαίδευσης σε πολλά επίπεδα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με διάφορα μέσα και μεθόδους που έχουν διαμορφωθεί μέχρι τώρα.

Χαμηλό επίπεδο	Αναγνωρίζει λέξεις κλειδιά, συνώνυμα και σχετικούς όρους με την ζητούμενη πληροφορία
Υψηλό επίπεδο	Επεκτείνει την αρχική σύνθεση σε ένα υψηλότερο επίπεδο εννοιών για να δημιουργήσει μια νέα υπόθεση.

Πίνακας: Επίπεδα πληροφοριακής παιδείας

Ο σχεδιασμός της αποτίμησης θα πρέπει να είναι τέτοιος ώστε να εξυπηρετεί τις ανάγκες της ολιστικής μάθησης, όπου συνυπολογίζονται όλα τα γνωστικά αποτελέσματα της πληροφοριακής παιδείας.

Οι βιβλιοθηκονόμοι καθ' όλη τη διάρκεια εκπαίδευσης χρηστών μέσω των προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας, που είναι ενσωματωμένα στο πρόγραμμα σπουδών, έχουν πλέον τον επιπρόσθετο ρόλο του εκπαιδευτικού ή παιδαγωγού. Έτσι σε αυτή την περίπτωση, είναι αναγκαίο να κατανοούν πλήρως το πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να έχουν γνώση σε βάθος του αντικειμένου που διδάσκουν. Εμφανίζεται λοιπόν η ανάγκη για εκπαιδευτικές ή παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες από πλευράς των βιβλιοθηκονόμων. Αυτές οι γνώσεις και τα προσόντα όμως δεν αρκεί να είναι γενικού ενδιαφέροντος αλλά πολύ συγκεκριμένα και ειδικά για να μπορούν να ενσωματωθούν στη γνωστική και εκπαιδευτική διαδικασία του ιδρύματος (Judy Peacock, 2004).

Μια σειρά από αλλαγές που έχουν γίνει στον τομέα της τεχνολογίας, της επιστήμης εν γένει, ακόμη και στα ακαδημαϊκά ιδρύματα της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας, έχει επιφέρει την επιτακτική ανάγκη για γρήγορη και ριζική αλλαγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Δεν κρίνεται όμως απαραίτητο να αναλυθούν αυτές οι αλλαγές.

Τα εκπαιδευτικά μοντέλα που χρησιμοποιούνται είναι αναγκαίο να είναι αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ των ακαδημαϊκών εκπαιδευτικών και των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκονόμων. Δεν είναι μια ανάγκη που προκύπτει από την αδυναμία των βιβλιοθηκονόμων να φέρουν σε πέρας ένα τέτοιο πρόγραμμα. Αντίθετα, τέτοιες

συνεργασίες προάγουν τον εκπαιδευτικό ρόλο των βιβλιοθηκονόμων και έχουν σαφώς καλλίτερα αποτελέσματα.

Συμπερασματικά, ο σχεδιασμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας πληροφορεί για τις κριτικές διαδικασίες που απαιτούνται για την επίτευξη ενός ποιοτικού προγράμματος σπουδών που περιλαμβάνει τα μαθησιακά και εκπαιδευτικά αποτελέσματα καθώς και τα αποτελέσματα της αποτίμησης. Η ανάπτυξη της ορθής παιδαγωγικής επιβεβαιώνει το ρόλο της αποτελεσματικής μάθησης και εκπαίδευσης. Η ισχυρή διομότιμη επικοινωνία και συνεργασία επιβεβαιώνει τους συμπληρωματικούς ρόλους του εκπαιδευτικού και του βιβλιοθηκονόμου.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Η ύπαρξη εκπαιδευτικών αναγκών και προβλημάτων στην ακαδημαϊκή κοινότητα έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη για πληροφοριακή παιδεία. Έτσι κάποιοι εθνικοί και διεθνείς οργανισμοί κινητοποιήθηκαν και δημιούργησαν πρότυπα πληροφοριακής παιδείας για την κάλυψη των πληροφοριακών και εκπαιδευτικών αναγκών. Χρονολογικά ο πρώτος οργανισμός που εξέδωσε ένα τέτοιο πρότυπο ήταν η ACRL και ακολούθησαν η SCONUL και η ANZIIL. Συγκρίνοντας τα τρία πρότυπα, προκύπτουν κάποια αξιοσημείωτα γενικά συμπεράσματα σχετικά με την εφαρμογή τους.

Οι στόχοι και των τριών προτύπων είναι παραπλήσιοι, παρόλα αυτά, η ACRL δίνει έμφαση στην αξιολόγηση της πληροφορίας, η ANZIIL στην παραγωγή γνώσης και στην παιδαγωγική διαδικασία, ενώ η SCONUL τονίζει τη σημασία της ευρύτερης κοινωνικής προέκτασης της έννοιας της πληροφοριακής παιδείας.

Αναφορικά με την εφαρμογή των πλαισίων αυτών, η ACRL θέτει τρεις προϋποθέσεις για την εφαρμογή της. Πρώτη προϋπόθεση είναι η απόκτηση όλων των δεξιοτήτων, παρόλο που αναγνωρίζεται η διαφορετικότητα του κάθε εκπαιδευόμενου σχετικά με το χρόνο. Έπειτα είναι αναγκαίο κάθε επιστημονικός κλάδος να καθορίζει τη δεξιότητα που χρειάζεται ο φοιτητής να αποκτήσει. Τέλος η επαναλαμβανόμενη χρήση αυτών των δεξιοτήτων καθιστά τους φοιτητές ικανούς να αξιολογήσουν τη διαδικασία αναζήτησης, ώστε να τη βελτιώσουν.

Η προοπτική του προτύπου της ANZIIL προσανατολίζεται περισσότερο σε σύγκριση με τα άλλα δύο σε κοινωνικό επίπεδο. Δίνει έμφαση στη σπουδαιότητα της πληροφοριακής παιδείας μέσα στα προγράμματα σπουδών σε σχέση με τη θεματική ενότητα που καλύπτει κάθε επιστημονικός κλάδος ξεχωριστά. Οι δεξιότητες κατηγοριοποιούνται σε τρεις ομάδες:

- Γενικές δεξιότητες που περιλαμβάνουν αντιμετώπιση προβλημάτων, συνεργασία, ομαδική εργασία, επικοινωνία και κριτική σκέψη.
- Πληροφοριακές δεξιότητες που περιλαμβάνουν ικανότητες στην αναζήτηση, τη χρήση και την τεχνολογική ευχέρεια της πληροφορίας.

- Αξίες και αρχές που περιλαμβάνουν τη σοφή και ηθική χρήση της πληροφορίας, καθώς και την κοινωνική ευθύνη και συμμετοχή.¹⁹

Σχετικά με τις δεξιότητες που αποκτούν οι φοιτητές καθ' όλη την εκπαιδευτική διαδικασία, η ACRL και η ANZIIL κάνουν διαχωρισμό σε ικανότητες χαμηλού και υψηλού επιπέδου σκέψης (βλ. πίνακα σελ. 43). Η ANZIIL σε σύγκριση με την ACRL δίνει περισσότερη έμφαση στην αποτίμηση. Η προσέγγιση αυτή εξασφαλίζει στα πρότυπα αυτά τη δυνατότητα να μπορούν να εφαρμοστούν πάνω σε οποιοδήποτε επιστημονικό κλάδο. Η SCONUL σε σύγκριση με τα άλλα δυο πρότυπα κάνει ένα διαφορετικό διαχωρισμό σε τεχνικές δεξιότητες και δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας. Εκτός όμως από αυτό το διαχωρισμό επιχειρεί και διαχωρίσει τις δεξιότητες των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών. Αυτός ο διαχωρισμός θεωρείται ευέλικτος καθώς εξαρτάται από τις δεξιότητες του κάθε φοιτητή στο κατά πόσο και πότε μπορεί να θεωρηθεί πληροφοριακά εγγράμματος. Σε αντίθεση, τα άλλα δυο πρότυπα είναι συγκεκριμένα στις δεξιότητες που πρέπει να έχει ο φοιτητής στα δυο επίπεδα (χαμηλό και υψηλό επίπεδο σκέψης).

Και τα τρία πρότυπα συμφωνούν πως η πληροφοριακή παιδεία δεν είναι συνώνυμη με τις δεξιότητες της τεχνολογίας της πληροφόρησης. Η ACRL και η ANZIIL υποστηρίζουν ότι «Η πληροφοριακή παιδεία, από την άλλη μεριά, είναι ένα πνευματικό πλαίσιο για κατανόηση, εύρεση, αποτίμηση και χρήση της πληροφόρησης - δραστηριότητες που μπορούν να υλοποιηθούν εν μέρει από την ευχέρεια με την τεχνολογία της πληροφόρησης, εν μέρει από εύηχες ερευνητικές μεθόδους, αλλά το κυριότερο, μέσω κριτικής οξυδέρκειας και συλλογισμού»²⁰. Η SCONUL από την άλλη, κάνει έναν επιπλέον διαχωρισμό σε δεξιότητες της τεχνολογίας της πληροφόρησης (IT skills) και πληροφοριακές δεξιότητες (information skills) ισχυριζόμενη ότι «οι δεξιότητες της τεχνολογίας της πληροφόρησης περιλαμβάνουν την εφαρμογή βασικών διαχειριστικών δεξιοτήτων [...] οι πληροφοριακές δεξιότητες αποτελούνται από πιο σύνθετες ικανότητες καλύπτοντας τη χρήση των πηγών πληροφόρησης την αξιολόγηση

¹⁹ Op.cit. 16

²⁰ Op.cit. 5

τον χειρισμό και την παρουσίαση στρατηγικών καθώς επίσης τις μεθόδους πλοήγησης.»²¹

Η ενσωμάτωση της πληροφοριακής παιδείας στο πρόγραμμα σπουδών συγκεκριμένων θεματικών ενοτήτων προτείνεται και από τα τρία πρότυπα. Η ANZIIL υποστηρίζει ότι η ενσωμάτωση της πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να γίνεται από τα πρώτα κιόλας στάδια της εκπαίδευσης και καθ' όλη τη διάρκειά της, Μ' αυτό τον τρόπο οι φοιτητές βρίσκονται σε διαρκή αναζήτηση, αξιολόγηση κ.τ.λ. εξασκώντας τις δεξιότητές τους. Επίσης κάνει μια λεπτομερή περιγραφή των διαφορετικών επιπέδων της πληροφοριακής παιδείας.

Η ANZIIL και η ACRL ισχυρίζονται πως τα πρότυπα πληροφοριακής παιδείας λειτουργούν σε τρία επίπεδα.

- Ακαδημαϊκό επίπεδο. Η πληροφοριακή παιδεία ως εκπαιδευτικός στόχος επιτυγχάνεται μέσω της ενσωμάτωσης των προγραμμάτων της στο πρόγραμμα σπουδών και απαιτείται μια ευρύτερη προσέγγιση σχετικά με το ίδρυμα.
- Επίπεδο προγράμματος. «Οριοθετούνται οι στόχοι, τα γνωστικά αποτελέσματα και τα κριτήρια αποτίμησης του προγράμματος σπουδών»²². Η ακαδημαϊκή κοινότητα αμφισβητεί την πληροφοριακή παιδεία ως αυτόνομο μάθημα ανεξάρτητο από οποιοδήποτε επιστημονικό κλάδο. Οι ακαδημαϊκοί αμφιβάλλουν πως ένα τέτοιο μάθημα μπορεί να προσφέρει στους φοιτητές την ικανότητα να διαχειρίζονται και να μεταφέρουν τις δεξιότητές τους ανάλογα με τη θεματική ενότητα ή τον επιστημονικό κλάδο που ανήκουν.
- Επίπεδο των φοιτητών. Οι φοιτητές αναγνωρίζουν τη σημασία της πληροφοριακής παιδείας στο ακαδημαϊκό, προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο.

Όπως είναι γνωστό η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικού προσωπικού και βιβλιοθηκονόμων αποτελεί προϋπόθεση για την καλύτερη λειτουργία των προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας, γεγονός που βρίσκει σύμφωνους και τους τρεις οργανισμούς.

²¹ Andretta, Susie. Information literacy: a practitioners guide. Oxford: Chandos Publishing, 2005.

²² i.bid.

Η ANZIIL και η ACRL διευρύνουν την άποψη αυτή ισχυριζόμενοι πως και ο διοικητικός μηχανισμός φέρει μέρος της ευθύνης για τα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας. Ο ρόλος του διοικητικού προσωπικού σχετίζεται με το σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων αυτών, καθώς επίσης και με την οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης προσωπικού. Πιο συγκεκριμένα:

- Το εκπαιδευτικό προσωπικό είναι υπεύθυνο για την ανάπτυξη και αποπεράτωση των προγραμμάτων.
- Το προσωπικό της βιβλιοθήκης παίζει συμβουλευτικό ρόλο και συνεισφέρει επίσης στην αποπεράτωση των προγραμμάτων.
- Το προσωπικό από το τμήμα marketing διευθύνει το λογισμικό που χρησιμοποιείται και αναλύει τα δεδομένα από τα διαγνωστικά ερωτηματολόγια, και τέλος
- Το προσωπικό διαδικτύου και τεχνολογίας της πληροφόρησης είναι υπεύθυνο για τη συγκέντρωση διαγνωστικών ερωτηματολογίων μέσα από ένα web-based test.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΩΣΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Μελέτη περίπτωσης εφαρμογής προτύπων ACRL.

University of Kansas

Το 1996 στο πρόγραμμα σπουδών του πανεπιστημίου του Κάνσας, και πιο συγκεκριμένα στο τομέα της Χημείας, προστέθηκε ένα μάθημα πληροφοριακής παιδείας με το όνομα “bibliography of chemistry”, γνωστό ως CHE720. Στόχος αυτού του μαθήματος είναι η δημιουργία πληροφοριακά εγγράμματων φοιτητών, γι’ αυτό και το περιεχόμενό του σχετίζεται με την εκπαίδευση των φοιτητών στις σπουδαιότερες πηγές σχετικές με τη χημεία, τη διεξαγωγή στρατηγικών έρευνας, τη βιβλιογραφική διαχείριση και την ηθική χρήση της πληροφορίας. Η βαθμολογία των φοιτητών αυτού του μαθήματος εξαρτάται από την παρακολούθηση, την ολοκλήρωση των ασκήσεων μέσα στη τάξη, τη τελική μελέτη και την τελική εξέταση.

Μετά το πρώτο χρόνο εφαρμογής του μαθήματος “CHE720”, οι εκπαιδευτικοί αποφασίζουν να δημιουργήσουν ένα εργαλείο αποτίμησης που θα εκτιμά τις πληροφοριακές ικανότητες του κάθε φοιτητή στην αρχή και στο τέλος των μαθημάτων. Αυτό το εργαλείο αποτίμησης σχεδιάστηκε να είναι ένα τεστ που θα πραγματοποιείται πριν και μετά την παρακολούθηση του μαθήματος, σε μορφή συνέντευξης του κάθε φοιτητή ξεχωριστά με έναν εκπαιδευτικό. Οι εκπαιδευτικοί επικροτούν αυτό τον τρόπο αξιολόγησης, διότι θα μπορούν να παρακολουθούν τη συμπεριφορά του φοιτητή καθώς θα προσπαθεί να απαντήσει στις ερωτήσεις αξιολόγησης. Για τη δημιουργία αυτού του εργαλείου αποτίμησης χρησιμοποιήθηκαν τα πρότυπα πληροφοριακών δεξιοτήτων της ACRL. Γνωρίζοντας τα πρότυπα αυτά, τους δείκτες αποδοτικότητας και τα αποτελέσματα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημιουργήσουν ανάλογες ερωτήσεις αξιολόγησης αλλά και να αναγνωρίσουν την ανάπτυξη των αναμενόμενων πληροφοριακών δεξιοτήτων των φοιτητών.

Μετά από μια τρίχρονη μελέτη/ έρευνα σχετική με το μάθημα και τα αποτελέσματά του, διαπιστώνεται πως οι φοιτητές που παρακολουθούσαν το συγκεκριμένο μάθημα πληροφοριακής παιδείας απέκτησαν περισσότερες πληροφοριακές δεξιότητες απ' ότι είχαν πριν και σε σύγκριση με τους φοιτητές που δεν το παρακολουθούσαν.

«Η εφαρμογή των προτύπων των δεξιοτήτων της πληροφοριακής παιδείας της ACRL, στην ανάπτυξη ενός εργαλείου αποτίμησης, του περιεχομένου του μαθήματος και των ασκήσεων, αποδεικνύεται να είναι ένας χρήσιμος μηχανισμός στο σχεδιασμό του προγράμματος σπουδών.»²³

Όμως, όπως γνωρίζουμε τα πρότυπα δεξιοτήτων της ACRL δεν αφορούν τον κλάδο της χημείας αποκλειστικά, έτσι κατά τον σχεδιασμό του εργαλείου αποτίμησης αλλά και των μεθόδων διδασκαλίας χρησιμοποιούνται οι δείκτες αποδοτικότητας και τα γνωστικά αποτελέσματα που καλύπτουν όσο το δυνατόν περισσότερο το αντικείμενο διδασκαλίας αυτού του κλάδου. Σύμφωνα με την τελική έκδοση του Information Literacy Standards for Science and Engineering/ Technology ,οι εκπαιδευτικοί σκέπτονται το ενδεχόμενο να σχεδιάζουν το εργαλείο αποτίμησης και το περιεχόμενο του μαθήματος πληροφοριακής παιδείας, σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα που είναι πιο συγκεκριμένα για τον επιστημονικό κλάδο.

Η αξιολόγηση είναι σημαντικό να εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια των υπηρεσιών μιας βιβλιοθήκης. Τα εργαλεία αποτίμησης, θα λέγαμε πως έχουν ένα ρόλο συμβούλου για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των υπηρεσιών. Η αποτίμηση των γνωστικών αποτελεσμάτων του συγκεκριμένου μαθήματος και του τρόπου διδασκαλίας είναι σημαντικά για τον καθορισμό της ανάπτυξης των πληροφοριακών ικανοτήτων. Τα δεδομένα της αποτίμησης μπορούν να δώσουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη δημιουργία και την τροποποίηση του περιεχομένου των μαθημάτων. «Μερικά γνωστικά αποτελέσματα μπορούν να επηρεάσουν το σχεδιασμό και το περιεχόμενο ενός τέτοιου μαθήματος. Τα ίδια όμως γνωστικά αποτελέσματα μπορούν να αποτελέσουν αναπόσπαστο κομμάτι για τη δημιουργία και ανάπτυξη ενός εργαλείου αποτίμησης. Η ανάπτυξη πιο συγκεκριμένων και αποτελεσματικών εργαλείων αποτίμησης βοηθά στην

²³ Emmett, Ada. "Assessing information literacy skills using the ACRL standards as a guide". Reference Services Review. 35 (2007): 210-229.

αύξηση της εγκυρότητας και της σχετικότητας των αποτελεσμάτων και στην ικανότητα να γίνονται καλά πληροφορημένες αλλαγές σ' ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα.»²⁴

Μελέτη περίπτωσης εφαρμογής του μοντέλου SCONUL.

De Montfort University

Το μοντέλο της SCONUL για τις πληροφοριακές δεξιότητες στην ανώτατη εκπαίδευση χρησιμοποιείται από πολλές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στην Βρετανία. Η Jacqui Weetman²⁵ το 2004 διεξήγαγε μια έρευνα μελέτης περίπτωσης του Πανεπιστημίου De Montfort στο Leicester, όπου εξέτασε τις απόψεις του εκπαιδευτικού προσωπικού για το μοντέλο της SCONUL.

Συνοπτικά, πέντε είναι τα σημαντικότερα αποτελέσματα της έρευνας αυτής. Από τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου προκύπτει πως οι ακαδημαϊκοί αξιολογούν διαφορετικά τις δεξιότητες που θα πρέπει να έχει ένας φοιτητής τοποθετώντας τις ιεραρχικά με μια διαφορετική σειρά. Χαρακτηριστικά αναφέρεται:

1. Δεξιότητα 1: Αναγνώριση ανάγκης για πληροφόρηση
2. Δεξιότητα 6: Οργάνωση, εφαρμογή και μετάδοση
3. Δεξιότητα 4: Εντοπισμός και πρόσβαση
4. Δεξιότητα 2: Διαχωρισμός μεθόδων αναγνώρισης του πληροφοριακού κενού
5. Δεξιότητα 5: Σύγκριση και αξιολόγηση
6. Δεξιότητα 3: Κατασκευή στρατηγικών εντοπισμού
7. Δεξιότητα 7: Σύνθεση και δημιουργία²⁶

Απ' την έρευνα επίσης προκύπτει πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν σημαντικό το ρόλο των βιβλιοθηκονόμων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αξιοσημείωτο επίσης

²⁴ i.bid.

²⁵ Weetman, Jacqui. "The seven pillars of wisdom model: a case study to test academic staff perceptions". *SCONUL Focus* Spring. 34 (2005): p. 31-36. 25 Σεπτ. 2007
<http://www.sconul.ac.uk/publications/newsletter/34/7.pdf>

²⁶ Op.cit. 23

αποτελεί το αποτέλεσμα πως υπάρχει μεγάλη αποδοχή του ορισμού της πληροφοριακής παιδείας όπως αυτός έχει δοθεί από την ALA

‘An information literate student is one who can recognise when information is needed and have the ability to locate, evaluate and use effectively the needed information’²⁷

Όλα αυτά σε μια περίοδο που δεν υπήρχε επίσημος ορισμός της πληροφοριακής παιδείας στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Το συμπέρασμα που προκύπτει σύμφωνα με την Weetman είναι πως τα μέλη του εκπαιδευτικού διδακτικού προσωπικού θεωρούν πως πρέπει και είναι αναγκαίο οι φοιτητές να έχουν αποκτήσει και τις επτά δεξιότητες, όπως αυτές αναφέρονται στο μοντέλο, μέχρι το τέλος των μαθημάτων εκπαίδευσης.

Τέλος, σχετικά με τις μελλοντικές ενέργειες που πρέπει να γίνουν στον τομέα της πληροφοριακής παιδείας προτείνεται η άποψη του Doskatsch:

‘Collaborative partnerships between academic teachers and academic librarians are built on a mutual understanding of how collective expertise can enhance student learning’²⁸

Συγκεκριμένα, προτείνεται να χρησιμοποιηθεί το μοντέλο σαν βάση δημιουργίας προγράμματος πληροφοριακής παιδείας. Η έκθεση των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης και οι συνεργασίες των εκπαιδευτικών συγκεκριμένα με τους εξειδικευμένους θεματικά βιβλιοθηκονόμους. Η προσπάθεια εκμάθησης των δεξιοτήτων μέσω του περιβάλλοντος Blackboard και γενικά web-based μαθημάτων και τέλος προτείνεται, να δοθούν ευκαιρίες ανανέωσης των δεξιοτήτων των ακαδημαϊκών.

²⁷ American Library Association, Presidential Committee on Information Literacy: Final Report, Chicago (IL): American Library Association, 1989. Available: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.htm>

²⁸ Peakock, Judy. “Standards, curriculum and learning: implications for professional development.” *Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practice*. Ed. Alan Bundy. Adelaide, 2004. 29- 32 < <http://www.caul.edu.au/info-literacy/InfoLiteracyFramework.pdf> > [19 Μαρ. 2007]

Μελέτη περιπτώσεων εφαρμογής του μοντέλου ANZIIL.

Σύμφωνα με την ANZIIL σαράντα πανεπιστήμια στην Αυστραλία την Τασμανία και τη Νέα Ζηλανδία έχουν χρησιμοποιήσει τα πρότυπά της. Από αυτά, τα περισσότερα είναι αναγνωρισμένου κύρους διεθνώς, καθώς φαίνεται να βρίσκονται στα εκατό πρώτα παγκοσμίως σύμφωνα με την ετήσια έκδοση του Πανεπιστημίου της Σαγκάης Jiao Tong²⁹. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τα Australian National University, University of Melbourne, University of Queensland, University of Sidney, University of Western Australia, Perth και άλλα.

Όλα τα Πανεπιστήμια για τα οποία γίνεται λόγος, έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη εκπαίδευσης των μαθητών τους. Οι βιβλιοθήκες των πανεπιστημίων αυτών φαίνεται πως θεωρούν την πληροφοριακή παιδεία ως μια από τις κύριες επιδιώξεις τους. Κάθε μία από αυτές όμως κατά την εφαρμογή των προτύπων συγκέντρωσε αλλού την προσοχή της.

Οι Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες της Αυστραλίας που χρησιμοποίησαν τα πρότυπα της ANZIIL, το έκαναν με μεγάλη ευχαρίστηση, καθώς απ' ότι φάνηκε υπήρχε έλλειμμα στον τομέα της εκπαίδευσης των χρηστών τους πάνω στην πληροφοριακή παιδεία. Έτσι ανάλογα με τις ανάγκες τους η κάθε μία, προσάρμοσε τα πρότυπα στα δικά της μέτρα. Πολλές βιβλιοθήκες τα χρησιμοποίησαν σε πιλοτικό επίπεδο, όπως το Πανεπιστήμιο του Ballarat στη Victoria, όπου εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στους πρωτοετείς φοιτητές. Σε άλλες περιπτώσεις, όπως αυτή του Πανεπιστημίου της Αδελαΐδας, έγινε πρώτα μια δοκιμαστική χρήση των προτύπων σε κάποια σχολή ή επιστημονικό κλάδο για να χρησιμοποιηθούν αργότερα απ' ολόκληρο το ίδρυμα. Άλλα πάλι, χρησιμοποίησαν πρωτοποριακές μεθόδους για την εφαρμογή τους, όπως το University of Western Australia στο Perth, όπου η βιβλιοθήκη λειτούργησε on-line μαθήματα πληροφοριακής παιδείας, βασισμένα πάντα στα πρότυπα.

Σε όλες τις περιπτώσεις όμως αναγνωρίστηκε η μεγάλη σημασία της πληροφοριακής παιδείας και όλοι συμφώνησαν στο γεγονός ότι για να είναι πιο αποτελεσματικά τα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα σπουδών των ιδρυμάτων. Αυτό γίνεται μόνο με τη στενή συνεργασία

²⁹ [ARWU](http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm). ©2006. Shanghai Jiao Tong University. 20 Απρ. 2007 <<http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm>>

μεταξύ των βιβλιοθηκονόμων και των εκπαιδευτικών. Από το σύνολο των βιβλιοθηκών αυτών που χρησιμοποίησαν τα πρότυπα για πρώτη φορά, πολλές ήταν εκείνες που αμέσως ενσωμάτωσαν τα μαθήματα πληροφοριακής παιδείας στο πρόγραμμα σπουδών και οι υπόλοιπες που δε το έπραξαν, κατέληξαν στο συμπέρασμα πως είναι επιτακτική ανάγκη να γίνει.

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ

Κύρια λειτουργία της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης δεν είναι απλά η διαχείριση συλλογών και πληροφοριών(π.χ η εξασφάλιση και παροχή της απαιτούμενης, από τους διδάσκοντες, βιβλιογραφίας), αλλά η ενεργή συμμετοχή στη διαμόρφωση πληροφοριακής παιδείας.

Αντικείμενο της πληροφοριακής παιδείας δεν είναι το «αποτέλεσμα» (η πληροφορία), ούτε το «μέσον» (web,OPAC, βάσεις δεδομένων κτλ) αλλά η διαδικασία που οδηγεί στο αποτέλεσμα.

Παρακάτω παρουσιάζεται το πλαίσιο στόχων και μεθόδων συμμετοχής των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη διαμόρφωση πληροφοριακής παιδείας :

1. Ένας πρώτος στόχος είναι η ανάδειξη ανεξάρτητων χρηστών υπηρεσιών βιβλιοθήκης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ενσωμάτωση της χρήσης αυτών των υπηρεσιών σε συγκεκριμένα μαθήματα. Ο λόγος είναι πως οι πληροφοριακές δεξιότητες αφομοιώνονται ευκολότερα όταν ο φοιτητής καλύπτει συγκεκριμένες ατομικές ανάγκες, που σχετίζονται με το περιεχόμενο ενός μαθήματος.

2. Συμμετοχή της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης στη διαμόρφωση του προγράμματος των σπουδών. Βασική επιδίωξη, αυτής της δραστηριότητας, είναι η δυνατότητα αποτελεσματικής υποστήριξης του περιεχομένου και της μεθόδου διδασκαλίας του μαθήματος. Έτσι η βιβλιοθήκη είναι προετοιμασμένη για τη κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών των μαθημάτων. Μ' αυτό το τρόπο λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος μεταξύ διδασκόντων και φοιτητών και πληροφορίας- γνώσης τόσο σε επίπεδο τμήματος όσο και σε επίπεδο Πανεπιστημίου.

3. Μια από τις βασικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης είναι η ενημέρωση των διδασκόντων σε θέματα νέας τεχνολογίας και πηγών πληροφόρησης. Οι ενημερωμένοι διδάσκοντες μπορούν να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές στην ανάπτυξη της πληροφοριακής παιδείας.

4. Η βιβλιοθήκη για να υποστηρίξει τις υπηρεσίες της θα πρέπει όχι μόνο να έχει στελέχη με επαγγελματικά προσόντα και γνώσεις υψηλού επιπέδου, αλλά αυτά τα στελέχη να είναι διατεθειμένα να συμμετέχουν σε διαδικασία δια βίου εκπαίδευσης.

5. Οι βιβλιοθήκες θα πρέπει να είναι σε θέση να αναδείξουν τη σημασία του ρόλου τους στην ακαδημαϊκή κοινότητα όπου ανήκουν.

Στόχος της Ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης είναι η διαμόρφωση της πληροφοριακής παιδείας. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις, οι οποίες είναι, η δια βίου εκπαίδευση των στελεχών, η εκπαίδευση των διδασκόντων καθώς και η εκπαίδευση των χρηστών.

Οι Κοινοπρακτικές συνεργασίες θεωρούνται ότι είναι οι καταλληλότεροι φορείς για την αξιοποίηση της τεχνολογίας με σκοπό την ανάπτυξη υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και την εξοικονόμηση πόρων. Οι συνεργασίες αυτές μπορούν και πρέπει με την κατάλληλη χρηματοδότηση να επεκταθούν σε δραστηριότητες εκπαίδευσης στελεχών των βιβλιοθηκών και τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για χρήση από όλη την Ακαδημαϊκή κοινότητα

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Στο μανιφέστο της IFLA για τις Δημόσιες βιβλιοθήκες ορίζεται πως «η δημόσια βιβλιοθήκη είναι το τοπικό κέντρο πληροφόρησης, καθιστώντας όλα τα είδη γνώσης και πληροφόρησης εύκολα διαθέσιμα στους χρήστες της»³⁰. Είναι ένας οργανισμός που λειτουργεί μέσα σε μια κοινότητα για να καλύψει και τις ανάγκες της για πληροφόρηση. Αυτός είναι και ο πρωταρχικός σκοπός κάθε Δημόσιας βιβλιοθήκης και γίνεται προσπάθεια να επιτευχθεί με τις υπηρεσίες που παρέχει.

Από τις πιο συνηθισμένες υπηρεσίες που συναντά κανείς σε μια Δημόσια βιβλιοθήκη είναι ο δανεισμός, ο διαδανεισμός, η πρόσβαση σε απομακρυσμένη πληροφόρηση μέσω βάσεων δεδομένων με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, ο χώρος του αναγνωστηρίου, κ.λ.π. Όλες οι υπηρεσίες στοχεύουν πάντα στην καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των αναγκών των χρηστών. Ωστόσο, οι χρήστες μιας Δημόσιας βιβλιοθήκης είναι πολλοί και ανήκουν σε αρκετές και διαφορετικές κατηγορίες. Μπορούν έτσι να κατηγοριοποιηθούν με βάση κριτήρια ηλικιακά, φυλετικά, μορφωτικά, εθνικά κοινωνικά και οτιδήποτε άλλο. Η διαφορετικότητα αυτή των χρηστών δημιουργεί και μια πληθώρα διαφορετικών αναγκών πληροφόρησης. Η διαφορετικότητα αυτή των αναγκών έγκειται στον τρόπο κάλυψης της, ανάλογα με την περίπτωση, και στο περιεχόμενο της.. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες αποτελούν μια φυσική επιλογή οποιουδήποτε ατόμου της κοινότητας που ψάχνει κάποια πληροφορία για προσωπική χρήση. Βασική προϋπόθεση για να γίνει αυτό είναι οι βιβλιοθήκες να προωθούν την ισότητα και να αποτελούν ένα ασφαλές μέρος για μάθηση. Έτσι, για να διασφαλίσουν τη πρόσβαση και τη δια βίου μάθηση σε κάθε χρήστη τους θα πρέπει να συνεργάζονται στενά με σχολεία και άλλους εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς οργανισμούς.

³⁰ IFLA/ UNESCO Public Library Manifesto. 3 Νοε. 2004. IFLA. 23 Σεπτ. 2007
<<http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/eng.htm>>

Τα πρότυπα εκπαίδευσης χρηστών και η πληροφοριακή παιδεία στις Δημόσιες βιβλιοθήκες

Ο αυξανόμενος ρυθμός ανάπτυξης της τεχνολογίας, και ειδικά του διαδικτύου, δημιουργεί την ανάγκη μεταβολής των ίδιων των βιβλιοθηκών. Μέχρι πρόσφατα τα προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών περιλάμβαναν την εκπαίδευσή τους ως προς τη χρήση των on line βιβλιογραφικών καταλόγων, ευρετηρίων και βάσεων δεδομένων για την εύρεση τεκμηρίων που βρίσκονται στο κτίριο. Πλέον η τεχνολογία και το διαδίκτυο σπάει αυτά τα τείχη προσφέροντας πρόσβαση απομακρυσμένη. Μέσω των νέων τεχνολογιών δίνεται η δυνατότητα μετατροπής των δημοσίων βιβλιοθηκών από «αποθήκες» σε «τύλες» γνώσεων. Μπορούν πλέον να αποτελέσουν απλώς τον ενδιάμεσο κρίκο στην αλυσίδα της πληροφόρησης, φέρνοντας το χρήστη πιο κοντά σε κάθε είδους πληροφόρησης. Αυτό αποτελεί πρόκληση για τις σύγχρονες δημόσιες βιβλιοθήκες γι' αυτό και αναθεωρούν τις μεθόδους τους.

Η πρώτη πρόκληση, παρόλα αυτά, είναι η εκπαίδευση των ενηλίκων χρηστών για τη χρήση των ηλεκτρονικών πηγών της βιβλιοθήκης. Ως απάντηση σε αυτή την πρόκληση, οι δημόσιες βιβλιοθήκες επιλέγουν την πληροφοριακή παιδεία ως μια υπηρεσία ανταπόκρισης για τις κοινότητές τους. Η υπηρεσία αυτή παρέχει τη δυνατότητα αναγνώρισης των αναγκών και των ικανοτήτων σχετικά με την αναζήτηση, αξιολόγηση και την αποτελεσματική χρήση της πληροφορίας. Η δημόσια βιβλιοθήκη θα πρέπει να προωθεί την ανάπτυξη αυτών των ικανοτήτων.

Συστατικά της υπηρεσίας είναι ο χώρος, τα ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης στα μέσα, τα εργαστήρια υπολογιστών, οι βασικές ικανότητες και η βιβλιογραφική εκπαίδευση, η εκπαίδευση στην τεχνολογία.

Η σχετική βιβλιογραφία αλλά και η πράξη δείχνουν πως δεν έχει γίνει καμία προσπάθεια για την ανάπτυξη προτύπων εκπαίδευσης χρηστών των Δημοσίων βιβλιοθηκών. Σε αντίθεση με τις Ακαδημαϊκές όπου, όπως προαναφέρθηκε, υπάρχει πληθώρα βιβλιογραφίας και σχετικών δημοσιεύσεων.

«Εάν η δια βίου πληροφοριακή παιδεία ορίζεται ως η διαδικασία της πληροφόρησης και η χρήση των εργαλείων αναζήτησης, τότε οι δημόσιες βιβλιοθήκες

γίνονται η φυσική προέκταση της τυπικής εκπαιδευτικής διαδικασίας»³¹ και προσφέρουν πρόσβαση στην πληροφορία και με τη βοήθεια τεχνικών μέσων που βρίσκονται στο κτίριο τους.

Η πληροφοριακή παιδεία στις δημόσιες βιβλιοθήκες έχει μια κάπως διαφορετική έννοια απ' ότι στις Ακαδημαϊκές. Αυτό γιατί το περιβάλλον είναι διαφορετικό και ο αντικειμενικός σκοπός διαφέρει αφού και το κοινό στο οποίο απευθύνεται είναι ευρύτερο. Τα προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών στις δημόσιες βιβλιοθήκες στοχεύουν περισσότερο στην εκμάθηση βασικών δεξιοτήτων και πολλές φορές σχετίζονται περισσότερο με τον γραμματισμό στη χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Computer Literacy) ή τον δικτυακό γραμματισμό (Network Literacy).

Τα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας στις Δημόσιες βιβλιοθήκες είναι διαφορετικά απ' αυτά των Ακαδημαϊκών γιατί απλά οι ανάγκες των χρηστών είναι διαφορετικές. Μπορεί να ορίζουν και οι δυο τύποι βιβλιοθηκών την πληροφοριακή παιδεία με τον ίδιο τρόπο, όμως το κοινό στο οποίο απευθύνονται έχει εντελώς διαφορετική παιδεία και γνώσεις πάνω στη τεχνολογία και την πληροφόρηση. Έτσι σε μια δημόσια βιβλιοθήκη όπου οι χρήστες δεν είναι εξοικειωμένοι με τη νέα τεχνολογία θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε αυτό το σημείο και στη συνέχεια η εκπαίδευσή τους επάνω στην πληροφόρηση. Άλλωστε υπάρχει και ένας άλλος παράγοντας που καθιστά τα προγράμματα των δημοσίων βιβλιοθηκών διαφορετικά. Τέτοιοι οργανισμοί έχουν ως κύριο στόχο τους, τη δια βίου μάθηση και τη διαρκή πληροφόρηση των χρηστών τους. Έτσι σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών αυτός ο στόχος δε μπορεί να παραλειφθεί. Παράλληλα λοιπόν με την απόκτηση δεξιοτήτων οι χρήστες εκπαιδεύονται να είναι σε θέση να μπορούν να αποκτήσουν μόνοι τους κάθε αναγκαία γνώση, η λεγόμενη αυτό-εκπαίδευση.

³¹ Jehlik, Teresa. "Information literacy in the public library". Nebraska Library Association, 35. (2004): 7-13.

Το πρότυπο εκπαίδευσης χρηστών TUNE.

Ανάμεσα στις άλλες δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του Πολιτισμού δημιουργήθηκε ένα πιλοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών. Στο πρόγραμμα με την ονομασία TUNE (Training of Library Users in New Europe) πήραν μέρος βιβλιοθήκες από τη Σουηδία, τη Δανία, την Ισπανία και τη Σλοβενία. Κοινή παραδοχή αποτελεί το γεγονός ότι η κοινωνία της πληροφόρησης και της γνώσης είναι πλέον πραγματικότητα στην Ευρώπη εδώ και κάποια χρόνια. Οι βιβλιοθήκες και συγκεκριμένα οι Δημόσιες καλούνται να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα. Οφείλουν να παρέχουν δυνατότητες πληροφόρησης και εκπαίδευσης στους χρήστες τους. Ο κύριος στόχος του προγράμματος TUNE είναι η παροχή ίδιων δυνατοτήτων και πλεονεκτημάτων στην κοινωνία της πληροφόρησης και γνώσης σε όλους τους πολίτες της Ευρώπης. Η προσφερόμενη εκπαίδευση εφοδιάζει τους χρήστες με ικανότητες-δεξιότητες ανάγνωσης και κατανόησης νέων πηγών πληροφόρησης.

Οι βασικές δραστηριότητες του προγράμματος είναι πρώτα απ' όλα η δημιουργία ενός μοντέλου εκπαίδευσης χρηστών που κάθε ευρωπαϊκή βιβλιοθήκη θα μπορούσε να υιοθετήσει, ενώ παράλληλα θα είναι δυνατόν να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Γι' αυτό το λόγο επιλέχθηκαν και οι συγκεκριμένες βιβλιοθήκες. Είναι πολλοί αυτοί οι παράγοντες που διαφοροποιούν τις βιβλιοθήκες μεταξύ τους. Από τη μια υπάρχουν αυτές του Βορρά όπου η παράδοσή τους ξεπερνά τον ένα αιώνα. Από την άλλη υπάρχουν αυτές του Νότου, της Ισπανίας δηλαδή, με μικρότερη παράδοση και τέλος αυτή της Σλοβενίας που αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα νέας δημοκρατίας και εξελισσόμενης κοινωνίας.

Η δημιουργία μέσω ανταλλαγής πρακτικών μεταξύ των βιβλιοθηκονόμων είναι εξ ίσου σημαντική. Παρά τις όποιες διαφορές που μπορεί να υπάρχουν ανάμεσα στον τρόπο εργασίας των βιβλιοθηκονόμων στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών είναι πολύ χρήσιμη και εποικοδομητική.

Ακόμη, η συζήτηση περί σχετικών ικανοτήτων που απαιτούνται από τους βιβλιοθηκονόμους για να βελτιώσουν τις παιδαγωγικές τους μεθόδους και να τους καταστήσουν ικανούς να εργαστούν σε οποιοδήποτε ευρωπαϊκό περιβάλλον. Τέλος, η

συζήτηση περί όμοιων και διαφορετικών προβλημάτων σε διαφορετικές χώρες και εξέταση του κατά πόσο οι διαφορές βασίζονται στις διαπολιτισμικές διαφορές.

Τα αναμενόμενα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα είναι κοινωνικής φύσεως. Υποστηρίζεται η δια βίου μάθηση ώστε να αποτελέσει βοήθημα στην εύρεση εργασίας και συνεπώς της βελτίωσης των κοινωνικών συνθηκών. Έτσι η βιβλιοθήκη παίζει ένα ακόμη πιο ενεργό ρόλο ως παράγων οικονομίας και κοινωνικής ενοποίησης. Ο ηλεκτρονικός διάλογος που προωθείται μεταξύ των βιβλιοθηκονόμων οδηγεί στη συνεργασία μεταξύ των Δημοσίων Βιβλιοθηκών της Ευρώπης. Οι βιβλιοθήκες εφοδιάζονται με τις πληροφοριακές και παιδαγωγικές ικανότητες για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες της σύγχρονης Ευρώπης και της ανώτατης βιβλιοθηκονομικής εκπαίδευσης. Καλλιεργείται τέλος η κατανόηση και ο αλληλοσεβασμός μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών και δίνεται έτσι η δυνατότητα σε πολλούς βιβλιοθηκονόμους να είναι σε θέση να εργαστούν σε οποιαδήποτε Ευρωπαϊκή βιβλιοθήκη.

Απ' όλα αυτά γίνεται κατανοητό πως εκείνοι που επωφελούνται δεν είναι απλώς οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες ανά την Ευρώπη, ξεπερνώντας οικονομικά, πολιτικά και παραδοσιακά εμπόδια παρέχοντας σύγχρονες βιβλιοθηκονομικές υπηρεσίες, αλλά και οι πολίτες της Ευρώπης έχοντας πλέον τις κατάλληλες ικανότητες ή δεξιότητες για την απόκτηση και κατανόηση των πληροφοριών.

Το πρόγραμμα στοχεύει στη δημιουργία ενός μοντέλου προγράμματος πληροφοριακής παιδείας. Το μοντέλο αυτό είναι χρήσιμο, βολικό και αρκετά απλό για να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις κάθε Ευρωπαϊκής Βιβλιοθήκης ανάλογα με την τοπική κατάσταση.

Στο πρόγραμμα συμμετέχουν δυο ομάδες. Η πρώτη, αποτελείται από έξι μέλη, δύο από κάθε χώρα, και έχει να κάνει με τη διαχείριση, το σχεδιασμό και την επίβλεψη του προγράμματος. Η δεύτερη ομάδα εργασίας αποτελείται από εννιά μέλη, τρία από κάθε χώρα, και ορίζει το προτεινόμενο μοντέλο διαμόρφωσης. Μέχρι τον Απρίλιο του 2005 δεν υπήρχε προτεινόμενο μοντέλο όμως τότε τα τρία ξεχωριστά μοντέλα που προτάθηκαν συνοψίστηκαν σε ένα και επισημάνθηκαν οι πιο σημαντικοί κανόνες που έπρεπε να καλυφθούν.

Το πρόγραμμα TUNE είναι ένα σύνολο κατευθυντήριων οδηγιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός από βιβλιοθήκες που αποφασίσουν να εκπαιδεύσουν τους χρήστες τους αλλά και από εκείνες που το κάνουν ήδη αλλά θέλουν να τελειοποιήσουν το πρόγραμμά τους.

Περίληπτικά το μοντέλο αποτελείται από τέσσερα παραρτήματα.

Παράρτημα 1:

- Αρχικός σχεδιασμός και οργάνωση
- Κοινωνικό περιβάλλον και target groups
- Προγραμματισμός
- Παρουσίαση του προγράμματος
- Εκπαιδευτικές συνεδριάσεις
- Αξιολόγηση

Παράρτημα 2:

Παραδείγματα της αξιολόγησης του προγράμματος της εκπαίδευσης χρηστών και των στόχων του.

Παράρτημα 3:

Παρουσίαση των προγραμμάτων εκπαίδευσης χρηστών που έχουν δημιουργηθεί και χρησιμοποιηθεί από τις βιβλιοθήκες που συμμετείχαν βάση του μοντέλου.

Παράρτημα 4:

Παρουσίαση προγραμμάτων εκπαίδευσης χρηστών που διεξήχθησαν σε βιβλιοθήκες εκτός του σχεδίου TUNE.

Κατά τον αρχικό σχεδιασμό και οργάνωση του προγράμματος τίθενται τέσσερις κύριες ερωτήσεις που ζητούν απαντήσεις για να δημιουργηθούν οι θεωρητικές βάσεις του μοντέλου.

- Γιατί η βιβλιοθήκη προτείνει τη δημιουργία προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών και δεν διαμορφώνει το ήδη υπάρχον;
- Ποιοι οι στόχοι αυτής της δημιουργίας;
- Τι έχει στη διάθεση της η βιβλιοθήκη και τι είναι πρόθυμη να προσφέρει;
- Ποιες είναι οι διαθέσιμες πηγές και ποιες είναι απαραίτητες;

Προσδιορίζοντας το κοινωνικό περιβάλλον και τα target groups αυτό που γίνεται είναι να εξετάζεται η θέση της βιβλιοθήκης μέσα στην κοινωνία. Επιδιώκεται, λοιπόν, ο

ενεργός ρόλος της για τη παροχή αξιών που υποστηρίζουν τη δημοκρατία. Ορίζονται οι κατηγορίες χρηστών (target groups) οι οποίες είναι προφανώς πολλές και διαφορετικές. Επισημαίνεται τέλος πως το κοινωνικό υπόβαθρο διαφέρει σε κάθε χώρα.

Κατά τον προγραμματισμό παρουσιάζονται τα θέματα που ενδιαφέρουν τους συμμετέχοντες και γίνεται προσπάθεια να γίνει μια θεματική κατανόηση του εκπαιδευτικού περιεχομένου, ενώ στη παρουσίαση του προγράμματος εντοπίζονται τα λάθη για να παραμείνει αμείωτο το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων χρηστών. Διαφορετικά όλη η προηγούμενη προσπάθεια θα κατέληγε άχρηστη. Σχετικά με τις συνεδρίες απλώς επισημαίνονται τα σημεία που επιδέχονται σκέψη

Η αξιολόγηση είναι αναμφίβολα χρήσιμη για τη βελτίωση και την εξέλιξη του προγράμματος. Σε αυτό το σημείο τίθενται κάποιες καίριες ερωτήσεις για να αποδειχθεί η αξία του μοντέλου και φυσικά να γίνει η αξιολόγηση. Αρχικά, εξετάζεται το κατά πόσο διδάσκεται στ' αλήθεια ότι είχε συμφωνηθεί εκ των προτέρων. Στη συνέχεια, διερευνάται η αξία της διδακτικής μεθόδου και τέλος, ελέγχεται εάν το επίπεδο διδασκαλίας είναι διαμορφωμένο σύμφωνα με τις γνώσεις των συμμετεχόντων.

Τέλος, σχετικά με το μέλλον του προγράμματος, εκτιμάται από τους Σουηδούς πως το επίτευγμα να μπορούν να στηρίζονται στο μοντέλο TUNE τους βοηθά υπερβολικά στην εκπαίδευση των χρηστών τους. Βέβαια μ' αυτή τη θεώρηση τα πράγματα δε μπορούν να βελτιωθούν όταν το πρόγραμμα θα είναι εντελώς έτοιμο και κατασταλαγμένο. Η εκπαίδευση λοιπόν προορίζεται στα διαφορετικά target groups και εξαρτάται απ' τους ίδιους να επωφεληθούν απ' αυτό. Η παρουσίαση των προγραμμάτων, απ' την άλλη γίνεται για να καταστεί το πρόγραμμα ευρύτερα γνωστό. Τέλος, μια σωστή αξιολόγηση του προγράμματος εκπαίδευσης είναι επιβεβλημένη.

Τέσσερις δημόσιες βιβλιοθήκες της Δανίας, (Gellerup Library of Århus, Herning Central Library, Hinnerup Library και Randers Library) έχουν εκδώσει κάποιες πρακτικές ως παραδείγματα εκπαίδευσης χρηστών³². Αξίζει να επισημανθούν κάποια σημεία από τις τέσσερις αυτές πρακτικές- παραδείγματα.

³² Training of Library Users in New Europe. TUNE. 30 Απρ 2007. <www.tune.eu.com>

Gellerup Library in Århus

Ο τίτλος αυτής της έκδοσης είναι η βιβλιοθήκη ως βάση για την εκπαίδευση πληροφοριακής επάρκειας στις εθνικές μειονότητες και τεχνολογία την τεχνολογία της πληροφορίας στις βιβλιοθήκες του Gellerup και Hasle στο Δυτικό Århus. (The library as a base for ICT- competence lifting- ethnic minorities and information technology on Gellerup and Hasle libraries in Århus West)

Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το Δήμο του Århus και την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω ενός προγράμματος κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών. Ο σκοπός του είναι εκτός από την απόκτηση των βασικών πληροφοριακών δεξιοτήτων στα πλαίσια της πληροφοριακής παιδείας, η συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων κατοίκων της αστικής περιοχής που καλύπτουν οι δυο βιβλιοθήκες. Στις 31 Οκτωβρίου 2004 αναμενόταν το πρόγραμμα να είναι ανεξάρτητο και να λειτουργεί αποκλειστικά και μόνο με εθελοντές. Τέλος το target group είναι προφανώς οι κάτοικοι του Århus και συγκεκριμένα εκείνοι που δεν έχουν πρόσβαση σε κάποιο υπολογιστή στο σπίτι, όπως οι γυναίκες μετανάστες.

Το πρόγραμμα είναι με τέτοιο τρόπο οργανωμένο, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις συγκεκριμένες ανάγκες των συμμετεχόντων δίνοντας τους το αίσθημα της ενεργής συμμετοχής και πρωτοβουλιών. Εκτός από τις βασικές δεξιότητες όσων αφορά την πληροφοριακή παιδεία οι εκπαιδευόμενοι έχουν να κερδίσουν πολλά. Δουλεύοντας μέσα σε ένα πολύ-πολιτισμικό περιβάλλον συνεργαζόμενοι με ανθρώπους από διαφορετικές χώρες και με διαφορετικό πολιτισμό και κουλτούρα, όπου όλοι μεταχειρίζονται κάτω από ίσους όρους και πάνω απ' όλα δημοκρατικά, μαθαίνουν τον αλληλοσεβασμό, τη δημοκρατική συμμετοχή στα κοινά της περιοχής και φυσικά αναπτύσσουν τους ορίζοντές τους. Όλα αυτά συμβάλουν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στη κοινωνική ενσωμάτωση που είναι ένα από τα ζητούμενα.

Herning Central Library

Σ' αυτή τη βιβλιοθήκη αναγνώρισαν από νωρίς τη συνεχόμενα αυξανόμενη σημασία του διαδικτύου και αποφάσισαν να στραφούν στην εκπαίδευση των χρηστών ως

εναλλακτική των παραδοσιακών υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο τα μαθήματα που προσφέρουν είναι γνώσεις χρήσης του διαδικτύου.

Η εκπαιδευτική μέθοδος που ακολουθείται είναι προσανατολισμένη στην αντίληψη. Τα μαθήματα είναι δομημένα έτσι ώστε οι μαθητές να κατανοούν και να αντιλαμβάνονται πλήρως αυτά που διδάσκονται. Έχοντας λοιπόν αυτό ως πρωταρχικό σκοπό, χρησιμοποιούνται εκπαιδευτικοί μέθοδοι που βοηθούν την ευκολότερη και γρηγορότερη κατανόηση του διδακτικού περιεχομένου. Επισημαίνονται, για παράδειγμα, τα κυριότερα σημεία που πρέπει να δοθεί σημασία και φυσικά πάντοτε υπάρχει οπτική επαφή με αυτά για τα οποία γίνεται λόγος. Ιστοσελίδες, παρουσιάσεις ακόμη και σημειώσεις βοηθούν τους μαθητές να κάνουν στην ουσία κτήμα τους τις νέες γνώσεις.

Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι οι ίδιοι οι μαθητές δείχνουν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και ικανοποίηση για τα μαθήματα. Υπάρχει τόσο μεγάλη ζήτηση που χρειάζεται πλέον να δημιουργηθούν λίστες αναμονής αφού δεν είναι δυνατό να παρακολουθήσει αυτός ο αριθμός ενδιαφερομένων τα ολιγάριθμα τμήματα που ήδη υπάρχουν. Απ' την άλλη τα μαθήματα που έχουν δημιουργηθεί για τις χρήσεις των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης όπως ο OPAC δε φαίνεται να έχουν τόσο μεγάλη ζήτηση.

Η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Herning είναι πολύ δραστήρια, καθώς πειραματίζεται πάνω σε νέες μεθόδους διάδοσης της γνώσης, διαφημίζοντας τα μαθήματα και εξελίσσοντας την ιδέα δημιουργίας νέων μαθημάτων.

Hinnerup Library

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών σε αυτή τη βιβλιοθήκη όπως και στην προηγούμενη έχει να κάνει περισσότερο με την εκμάθηση της χρήσης του διαδικτύου. Σε αυτή όμως την περίπτωση απευθύνεται κυρίως σε αρχαρίους, ανθρώπους δηλαδή που δεν έχουν επαφή με το αντικείμενο. Αυτός τουλάχιστον ήταν ο αρχικός σκοπός. Όταν όμως η ομάδα αντιλήφθηκε πως οι μαθητές δεν έχουν βασικές γνώσεις πάνω στη χρήση υπολογιστών προσάρμοσαν το πρόγραμμα στα μέτρα τους για να γίνονται κατανοητοί. Κύρια θέματα λοιπόν του προγράμματος ήταν η εισαγωγή στο χώρο του διαδικτύου και της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Οι μαθητές μαθαίνουν την πλοήγηση μέσα σε ιστοσελίδες και τη δημιουργία και χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Το πρόγραμμα βρίσκεται σε ένα πρωταρχικό στάδιο ακόμη από άποψη υποδομών αφού δεν υπάρχει για παράδειγμα ξεχωριστός χώρος για την εκπαίδευση. Παρόλα αυτά, οι υπεύθυνοι βιβλιοθηκονόμοι φιλοδοξούν να ξεπεραστούν τα προβλήματα και να προσφέρουν περισσότερα μαθήματα και υψηλότερου επιπέδου, αφού υπάρχει μεγάλη ανταπόκριση.

Randers Library

Το πρόγραμμα σ' αυτή τη βιβλιοθήκη είναι κάπως διαφορετικό αφού απευθύνεται σε νέους ανθρώπους που για κάποιο λόγο βρίσκονται περιθωριοποιημένοι από την κοινωνία. Προφανώς για μια τέτοια περίπτωση χρειάζεται να ακολουθηθεί μια ειδική παιδαγωγική μέθοδος. Αν αναλογιστεί κανείς όλες τις παραμέτρους αντιλαμβάνεται αμέσως πόσο δύσκολη και ειδική είναι αυτή η περίπτωση. Οι άνθρωποι αυτοί πολλές φορές παρακολουθούν το πρόγραμμα αναγκαστικά. Θεωρούν πως δεν είναι κοινωνικά αποδεκτοί. Οι βασικές αρχές της παιδαγωγική μεθόδου που ακολουθείται θέλει το νέο άτομο να γίνεται αποδεκτό όπως είναι και να μεταχειρίζεται ισότιμα δείχνοντας του τι μπορεί να κάνει και προκαλώντας τις ικανότητές του.

Oton Zupanicic

Ο τίτλος του προγράμματος σ' αυτή τη βιβλιοθήκη της Ljubljana είναι "From computer to library material". Όπως γίνεται κατανοητό και από τον τίτλο επικεντρώνεται περισσότερο στην εκμάθηση βασικών γνώσεων χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και χρήσης των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης. Καθώς όμως το ποσοστό των ηλικιωμένων στην τοπική κοινωνία αυξάνεται συνεχώς, αποφασίστηκε το target group να είναι οι ηλικιωμένοι που, προφανώς δεν είναι εξοικειωμένοι με τη νέα τεχνολογία. Παρά το ότι οι ίδιοι είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευσή τους και τη δια βίου μάθηση, η βιβλιοθήκη δε παύει να τους προτρέπει και να τους βοηθά όπως με τη δημιουργία αυτού του προγράμματος.

Δυο κύκλοι απαρτίζουν το πρόγραμμα και ο καθένας από αυτούς αποτελείται από τρία μαθήματα διάρκειας μιας ημέρας. Μέσα σε διάρκεια δυο εβδομάδων γίνονται και τα

τρία μαθήματα για να έχουν το χρόνο οι συμμετέχοντες να αφομοιώσουν τα όσα διδάχθηκαν. Στο σύνολό τους οι ώρες διδασκαλίας δε ξεπερνούν τις οκτώ. Το πρώτο μάθημα είναι μια θεωρητική εισαγωγή όπου παρουσιάζονται οι βάσεις και η ορολογία που θα χρησιμοποιηθεί. Γίνεται ωστόσο προσπάθεια να δίνονται με όσο το δυνατόν πιο κατανοητό τρόπο για να αποφευχθεί ο φόβος της πρώτης επαφής. Το μάθημα αυτό γίνεται από το διαχειριστή του συστήματος σε αντίθεση με το δεύτερο και τρίτο μάθημα που γίνεται από δυο βιβλιοθηκονόμους. Αυτά τα δυο μαθήματα είναι περισσότερο πρακτικά πάνω σε αυτά που διδάχθηκαν στο πρώτο. Γίνεται για παράδειγμα χρήση του OPAC και του Internet. Μέσω παραδειγμάτων γίνεται κατανοητή η χρησιμότητα των όσων διδάχθηκαν.

Για την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων, αρχικά γίνεται μια γνωριμία για να χαλαρώσουν οι πρώτοι και να έχουν ένα σημείο αναφοράς οι δεύτεροι. Ακόμη, καθ' όλη τη διάρκεια των μαθημάτων μοιράζονται ενημερωτικά φυλλάδια σχετικά με το πρόγραμμα. Στο τέλος του προγράμματος υπάρχει ένα on line ερωτηματολόγιο για αξιολόγηση και δίνεται και πιστοποιητικό παρακολούθησης.

Συμπέρασμα

Όπως γίνεται κατανοητό, έχοντας ως σκοπό τη δημιουργία ενός ευέλικτου μοντέλου που να ανταποκρίνεται σε κάθε ευρωπαϊκή δημόσια βιβλιοθήκη, προάγοντας τον πολιτισμό και την ιδέα της δημοκρατίας στους πολίτες, οι βιβλιοθήκες που πήραν μέρος δημιούργησαν τέτοιες πρακτικές που ανταποκρίνονται στον αρχικό αυτό σκοπό. Επικεντρώνονται λιγότερο στην στενή έννοια της πληροφοριακής παιδείας που αφορά στη γνώση της χρήσης των πληροφοριακών πηγών της βιβλιοθήκης. Γίνεται προσπάθεια να δώσουν στους λιγότερο έμπειρους χρήστες ή σε εκείνους χωρίς πρόσβαση στην πληροφόρηση να μπορούν να συλλέξουν τις απαιτούμενες πληροφορίες που θα τους φανούν χρήσιμες στην καθημερινότητά τους αλλά και θα τους βοηθήσουν στην εύρεση εργασίας. Με αυτό τον τρόπο οι βιβλιοθήκες επιτελούν τον κοινωνικό τους ρόλο ενώ παράλληλα ανοίγουν νέους δρόμους στην επικοινωνία και την πληροφόρηση.

Συνεργασία Δημόσιων και Σχολικών βιβλιοθηκών.

Οι Σχολικές και οι Δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν κάποιους κοινούς στόχους. Η διασφάλιση της εξέλιξης των μαθητών σε πληροφοριακά ικανούς μαθητές, η παροχή πρόσβασης σε μια ευρεία κλίμακα αναλογικών και ψηφιακών πηγών καθώς επίσης και η υποκίνηση των μαθητών να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη και των επαγγελματιών για πληροφοριακούς και ψυχαγωγικούς σκοπούς.

Καθώς η πληροφοριακή παιδεία αποτελεί μια δια βίου διαδικασία εκπαίδευσης, οι σχολικές βιβλιοθήκες είναι υπεύθυνες για την πρώτη γνωριμία των μαθητών με τον κόσμο της πληροφόρησης. Είναι αναγκαίο να παρέχονται προγράμματα πληροφοριακής παιδείας με σκοπό την απόκτηση των βασικών πληροφοριακών δεξιοτήτων. Γίνεται λόγος για την ένταξη της πληροφοριακής παιδείας στην τυπική εκπαίδευση, όμως εξίσου σημαντικό είναι και η ένταξή της στη διαδικασία της άτυπης εκπαίδευσης, που γίνεται μέσω των δημοσίων βιβλιοθηκών. Αυτές είναι υπεύθυνες για την προώθηση, της πληροφοριακής παιδείας των χρηστών τους. Τα προγράμματα εκπαίδευσης των δημοσίων βιβλιοθηκών μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από τους χρήστες των σχολικών βιβλιοθηκών στις περιπτώσεις που οι δεύτερες δεν έχουν τα μέσα και τη δυνατότητα παροχής τους. Άλλωστε, οι χρήστες των δυο αυτών βιβλιοθηκών δεν είναι πάντοτε διαφορετικοί.

Στη χώρα μας, η συνεργασία της σχολικής βιβλιοθήκης με την τοπική δημόσια βιβλιοθήκη δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς. Σε πολλές περιοχές η σχολική βιβλιοθήκη είναι η μόνη βιβλιοθήκη που εξυπηρετεί την περιοχή. Οι περισσότερες περιπτώσεις που αναφέρουν συνεργασία μεταξύ δημοσίων και σχολικών αφορούν κυρίως την προμήθεια φωτοαντιγράφων, την ηλεκτρονική πρόσβαση στους καταλόγους των δημοσίων βιβλιοθηκών, την υποστήριξη εκπαιδευτικής διαδικασίας, και των ευρύτερων σχολικών δραστηριοτήτων και την ηλεκτρονική πρόσβαση σε βάσεις και ηλεκτρονικά κείμενα των δημοσίων βιβλιοθηκών.

Η πληροφοριακή παιδεία στις Σχολικές βιβλιοθήκες

Η σχολική βιβλιοθήκη, όπως έχει αναφερθεί και στο πρώτο κεφάλαιο είναι η καρδιά ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος, είναι πλήρως ενταγμένη στο αναλυτικό πρόγραμμα και συμβάλλει αποφασιστικά στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης, στηρίζοντας το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, προσφέροντας υλικό για πληροφόρηση και κίνητρα για μάθηση. Αποτελέσματα ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί από την ΟΥΝΕΣΚΟ και τη Διεθνής Ένωση Βιβλιοθηκονομικών Ενώσεων και Οργανισμών (IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions) προκειμένου να ενισχυθεί ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης, δείχνουν πως η σχολική βιβλιοθήκη «θεωρείται σήμερα, σε παγκόσμια κλίμακα, απαραίτητη προϋπόθεση για τη παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης».³³

Οι βιβλιοθήκες σήμερα, και κυρίως οι σχολικές, πρέπει να προετοιμάζουν τους νέους ώστε να ανταπεξέλθουν στις νέες απαιτήσεις και στο νέο περιβάλλον. Η σχολική βιβλιοθήκη προσφέρει πληροφορίες και ιδέες για επιτυχή συμμετοχή στη σημερινή κοινωνία της πληροφόρησης και της γνώσης, εφοδιάζει τους μαθητές με δεξιότητες για τη δια βίου εκπαίδευση και αναπτύσσει τη φαντασία τους. Προσφέρει υπηρεσίες μάθησης, βιβλία και άλλα μέσα ώστε τα μέλη της να αναπτύξουν τη κριτική σκέψη και να γίνουν αποτελεσματικοί χρήστες της πληροφορίας σε οποιαδήποτε μορφή αυτή παρουσιάζεται.

Η σχολική βιβλιοθήκη είναι ένα σημαντικό και αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας και οι στόχοι της υποστηρίζουν την πληροφοριακή παιδεία, τη διδασκαλία, τη μάθηση και τον πολιτισμό. Πιο συγκεκριμένα, στόχο έχει να αναπτύξει την συνήθεια διαβάσματος και τη δια βίου χρήση της βιβλιοθήκης. Επίσης στοχεύει στην υποστήριξη των εκπαιδευτικών στόχων, στην απόκτηση δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας (που αφορούν την αναζήτηση, τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και τη χρήση της πληροφορίας, σε οποιαδήποτε μορφή αυτή εμφανιστεί), στη συνεργασία με μαθητές, καθηγητές και με την διοίκηση και με τους γονείς και στην

³³ UNESCO/IFLA School Library Manifesto. 23 Μαρ. 2007. IFLA. 23 Σεπτ. 2007
<<http://www.haef.gr/gre/libraries/manifest/manifest.html>>

οργάνωση εκδηλώσεων που ενθαρρύνουν την πολιτιστική και κοινωνική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση.

Στην Ελλάδα, «σύμφωνα με το Πλαίσιο Λειτουργίας Σχολικών Βιβλιοθηκών(19/11/2003), «η Σχολική Βιβλιοθήκη αποτελεί μέρος του Δικτύου Σχολικών Βιβλιοθηκών, το οποίο καθοδηγεί και συντονίζει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ακολουθεί τη πολιτική ανάπτυξη και τους κανονισμούς του Δικτύου αυτού. Οργανικά αποτελεί μέρος του σχολείου εντός του οποίου λειτουργεί. Αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του και ακολουθεί τον Κανονισμό του. Η κάθε Σχολική Βιβλιοθήκη δύναται να εξυπηρετεί περισσότερα του ενός σχολεία.»³⁴

Η Αμερικανική Ένωση Σχολικών Βιβλιοθηκονόμων (AASL) δημιούργησε εννέα πρότυπα πληροφοριακών δεξιοτήτων που αφορούν την πληροφοριακή παιδεία, την ανεξάρτητη μάθηση και την κοινωνική υπευθυνότητα. Τα πρότυπα αυτά είναι τα εξής :

Πληροφοριακή Παιδεία

Πρότυπο 1 : Ο μαθητής που είναι πληροφοριακά εγγράμματος προσεγγίζει την πληροφορία αποδοτικά και αποτελεσματικά. Αυτό σημαίνει πως μπορεί να αναγνωρίζει την ανάγκη για πληροφορία, να διατυπώνει ερωτήματα με βάση τις πληροφοριακές ανάγκες του, να αναγνωρίζει τις πιθανές πηγές πληροφοριών και να δημιουργεί στρατηγικές για τον εντοπισμό τους.

Πρότυπο 2: Ο μαθητής που είναι πληροφοριακά εγγράμματος είναι ικανός να αξιολογεί την πληροφορία κριτικά. Δηλαδή είναι σε θέση ο μαθητής να εξακριβώνει την ακρίβεια και την σχετικότητα της πληροφορίας και να επιλέγει την κατάλληλη για τη λύση του προβλήματος που τον απασχολεί

Πρότυπο 3: Ο μαθητής που είναι πληροφοριακά εγγράμματος χρησιμοποιεί δημιουργικά και με ακρίβεια την πληροφορία. Ο μαθητής μπορεί να οργανώνει την ανακτημένη πληροφορία και να την ενσωματώνει στην ήδη υπάρχουσα γνώση του.

³⁴ Ασκητή, Βασιλική «Σχολικές Βιβλιοθήκες του ΥΠΕΠΘ: Λειτουργικές Όψεις και Προοπτικές Ανάπτυξης» *Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1- 3 Οκτωβρίου 2007*. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 25-38

Ανεξάρτητη μάθηση

Πρότυπο 4: Ο μαθητής που μαθαίνει αυτόνομα είναι πληροφοριακά εγγράμματος και αναζητά πληροφορίες που σχετίζονται με τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

Πρότυπο 5: Ο μαθητής που μαθαίνει αυτόνομα είναι πληροφοριακά εγγράμματος και του αρέσει η λογοτεχνία και άλλες δημιουργικές εκφράσεις της πληροφορίας.

Πρότυπο 6: Ο μαθητής που μαθαίνει αυτόνομα είναι πληροφοριακά εγγράμματος και προσπαθεί για το καλύτερο στην αναζήτηση της πληροφορίας και στην παραγωγή γνώσης. Ο μαθητής είναι σε θέση να αξιολογεί την ποιότητα της διαδικασίας και του αποτελέσματος της προσωπικής αναζήτησης πληροφοριών, να αναπτύσσει στρατηγικές για επανάληψη, βελτίωση και επικαιροποίηση των γνώσεών του.

Κοινωνική υπευθυνότητα

Πρότυπο 7: Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στην γνώση και στην κοινωνία είναι πληροφοριακά εγγράμματος και αναγνωρίζει τη σημασία της πληροφορίας σε μια δημοκρατική κοινωνία. Αναζητά πληροφορίες από διάφορες πηγές (διαφορετικά πλαίσια, επιστήμες και πολιτισμούς), και σέβεται την αρχή της ισότητας πρόσβασης στην πληροφορία

Πρότυπο 8: Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στην γνώση και στη κοινωνία είναι πληροφοριακά εγγράμματος και έχει ηθικές αρχές στη συμπεριφορά του, που αφορά την πληροφορία και τη τεχνολογία της πληροφορίας. Σέβεται τις αρχές της ελευθερίας της σκέψης, τα πνευματικά δικαιώματα, και χρησιμοποιεί υπεύθυνα τις τεχνολογίες της πληροφορίας.

Πρότυπο 9: Ο μαθητής που συμβάλλει θετικά στην γνώση και στη κοινωνία είναι πληροφοριακά εγγράμματος και συμμετέχει αποδοτικά σε ομάδες που αναζητούν και παράγουν πληροφορίες. Μοιράζεται τη γνώση και την πληροφορία με άλλους, σέβεται τις ιδέες των άλλων και αναγνωρίζει τη συμβολή τους, συνεργάζεται με άλλους (και μέσω της τεχνολογίας) για την επίλυση προβλημάτων, όπως επίσης και στο σχεδιασμό, στην ανάπτυξη και στην αξιολόγηση πληροφοριακών προϊόντων και λύσεων.

Σε γενικές γραμμές, λοιπόν, οι πληροφοριακές δεξιότητες μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις κατηγορίες:

- 1.στις δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών, οι οποίες αφορούν στη διατύπωση του ερευνητικού ερωτήματος, στον προσδιορισμό των θεματικών όρων, στην επιλογή του κατάλληλου τύπου υλικού και του κατάλληλου εργαλείου αναζήτησης, στην χρήση των κατάλληλων τεχνικών αναζήτησης.
- 2.στις δεξιότητες αξιολόγησης των πληροφοριών, όσον αφορά την ποιότητα τους, δηλαδή τον βαθμό σχετικότητας τους με το θέμα, την χρησιμότητα και την καταλληλότητα τους γι' αυτή την έρευνα, και αξιολόγησης του τεκμηρίου, όσον αφορά το επιστημονικό επίπεδο του.
3. στις δεξιότητες οργάνωσης των πληροφοριών, οι οποίοι σηματοδοτούν το τέρμα της αναζήτησης και την οργάνωση και ομαδοποίηση του συγκεντρωμένου υλικού, από το γενικό στο ειδικό, από το σχετικό στο άσχετο.
4. στις δεξιότητες χρήσης των πληροφοριών, δηλαδή πως γίνεται η χρήση των πληροφοριών στο δικό μας κείμενο, πως τον ενσωματώνουμε στην υπάρχουσα γνώση και πως παραπέμπουμε σε ήδη υπάρχουσες πληροφορίες.³⁵

Τα πρότυπα αυτά θεωρούνται περισσότερο θεωρητικές προσεγγίσεις παρά πρακτικές οδηγίες. Στο εξωτερικό γίνεται μια προσπάθεια να διδαχθούν στα σχολεία οι πληροφοριακές δεξιότητες μέσω προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας. Σ' αυτά τα προγράμματα ακολουθείται μια μέθοδος διδασκαλίας, γνωστή με την ονομασία « The Big Six». Αυτή η μέθοδος αποτελείται από έξι στάδια, το κάθε στάδιο της ξεχωριστά είναι απαραίτητο για την επίλυση προβλημάτων των μαθητών. Παρόλα αυτά η σειρά των σταδίων αλλά και ο χρόνος που χρειάζεται για το καθένα, διαφέρει από μαθητή σε μαθητή και από κατάσταση σε κατάσταση. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, δίνεται στους μαθητές μια εργασία από τους διδάσκοντες του μαθήματος, είτε αυτός είναι εκπαιδευτικός είτε βιβλιοθηκονόμος, και με τη σειρά του ο μαθητής ακολουθεί τα έξι στάδια για την διεξαγωγή της εργασίας του.

Το πρώτο στάδιο είναι ο προσδιορισμός εργασίας/ στόχου (Task Definition), όπου ο μαθητής διατυπώνει το αρχικό του ερώτημα και προσδιορίζει τις πιθανές πληροφορίες

³⁵ Op.cit. 4

που χρειάζονται για την ολοκλήρωση της εργασίας του. Σ' αυτό το στάδιο ξοδεύουν ελάχιστο χρόνο οι μαθητές. «Ξοδεύοντας χρόνο εξετάζοντας το πρόβλημα και αργότερα αρθρώνοντας μια κατανόηση α) του προβλήματος πληροφόρησης και β) των συγκεκριμένων αναγκών πληροφόρησης σχετικές με το πρόβλημα, οι μαθητές μπορούν να κινηθούν πιο αποτελεσματικά σε λύσεις».³⁶

Το επόμενο στάδιο αφορά τις στρατηγικές αναζήτησης πληροφοριών (Information Seeking Strategies), όπου ο εκπαιδευτικός ή ο βιβλιοθηκονόμος παρουσιάζει στο μαθητή τις πιθανές πηγές πληροφοριών και τον καθοδηγεί στις καλύτερες από αυτές. Είναι σημαντικό να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή και σκέψη για την επιλογή των καταλληλότερων πηγών λόγω του μεγέθους των πιθανών κατάλληλων πηγών.

Στη συνέχεια ακολουθεί ο εντοπισμός και η πρόσβαση του μαθητή στην πληροφορία (Location and Access), όπου ο μαθητής εντοπίζει τις πηγές και τις απαραίτητες πληροφορίες σ' αυτές. Αυτό το στάδιο είναι η πρακτική εφαρμογή των στρατηγικών αναζήτησης πληροφοριών.

Επόμενο στάδιο είναι η χρήση της πληροφορίας (Information Use). Αφού ο μαθητής εντοπίσει και έχει πρόσβαση στις καταλληλότερες πηγές, πρέπει να διαθέτει την ικανότητα να αλληλεπιδρά με την πληροφορία, είτε αυτή είναι γραπτή είτε οπτική είτε ακουστική, και στη συνέχεια να αποφασίζει ποια πληροφορία είναι καταλληλότερη για την συγκεκριμένη/ εκάστοτε περίπτωση.

Ακολουθεί η σύνθεση της πληροφορίας (Synthesis), όπου ο μαθητής οργανώνει τις πληροφορίες που έχει συγκεντρώσει από διάφορες πηγές και τις παρουσιάζει, συνθέτοντας τη δική του πρωτότυπη εργασία.

Το τελευταίο στάδιο είναι η αξιολόγηση (Evaluation), όπου ο μαθητής εξετάζει και αξιολογεί τη διαδικασία που ακολουθήθηκε και κατά πόσο έχει ολοκληρωθεί η εργασία, δηλαδή εξετάζει την επάρκεια του υλικού, την ποιότητα των πληροφοριών, αλλά και το τελικό προϊόν, δηλαδή την εργασία που ο ίδιος συνέθεσε.

Εκτός από τα προαναφερθέντα έξι στάδια, η μέθοδος « The Big Six» αποτελείται από τρία επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο αφορά μια διαδικασία προσέγγισης των υπό επίλυση πληροφοριακών προβλημάτων. Σ' αυτό το επίπεδο οι μαθητές διδάσκονται ότι υπάρχουν

³⁶ Eisenberg, Michael. Information problem-solving : The Big Six Skills approach to library & information skills instruction. Norwood, N.J. : Ablex Pub. Corp., c1990.

πληροφοριακά προβλήματα και ότι είναι σημαντικό να αναγνωρίζουν τότε έχουν ένα τέτοιο πρόβλημα που πρέπει να λυθεί. Δουλεύοντας σ' αυτό το επίπεδο σημαίνει να αναγνωρίζει ο μαθητής ότι είναι εξίσου σημαντικό να χρησιμοποιεί μια γενική διαδικασία επίλυσης προβλημάτων, ώστε να μπορεί να λύσει όλων των ειδών πληροφοριακά προβλήματα. Οι στόχοι αυτού του επιπέδου είναι να διδάξουν τους μαθητές να είναι ικανοί α) να συνειδητοποιήσουν πως ένα πληροφοριακό πρόβλημα λύνεται καλύτερα συστηματικά και λογικά και β) να αναγνωρίσουν την πληροφοριακή διάσταση των προβλημάτων και των αποφάσεων.

Το δεύτερο επίπεδο είναι τα έξι στάδια της μεθόδου που αναφέρθηκαν παραπάνω :

- Προσδιορισμός εργασίας/ στόχου
- Στρατηγικές αναζήτησης πληροφοριών
- Εντοπισμός και πρόσβαση
- Χρήση της πληροφορίας
- Σύνθεση
- Αξιολόγηση

Κάθε μια δεξιότητα που αποκτάται στο κάθε στάδιο ξεχωριστά είναι απαραίτητο για την επίλυση πληροφοριακών προβλημάτων. Οι μαθητές είναι δεσμευμένοι με το δεύτερο επίπεδο, από τη στιγμή που αναγνωρίζουν το πρόβλημα μετά εφαρμόζουν τις δεξιότητες της μεθόδου “The Big Six” για να το λύσουν.

Το τρίτο και τελευταίο επίπεδο αφορά τις συνιστάμενες των δεξιοτήτων της μεθόδου “The Big Six”, όπου για κάθε στάδιο της μεθόδου υπάρχουν δύο συνιστάμενες. Αυτό βοηθά α)τους μαθητές, να καταλάβουν τη σημασία που έχει κάθε στάδιο και τις κινήσεις που πρέπει να κάνουν για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα και β)τους εκπαιδευτικούς και τους βιβλιοθηκονόμους, διότι αυτό το επίπεδο επικεντρώνεται σε λεπτομερείς πληροφοριακές δραστηριότητες που είναι εύκολο να διδαχθούν και να εφαρμοστούν σύμφωνα με το θεματικό περιεχόμενο. Οι συνιστάμενες του τρίτου επιπέδου μπορούν να διδαχθούν και ως μια σειρά ερωτήσεων που πρέπει οι μαθητές να μάθουν να ρωτούν και να απαντούν. Αυτές οι ερωτήσεις βασίζονται σε ικανότητες εξακρίβωσης και εκτίμησης. Οι συνιστάμενες του τρίτου επιπέδου αντιπροσωπεύουν μοναδικές δυνατότητες που συμβάλλουν στην συνολική αποτελεσματικότητα επίλυσης προβλημάτων ενός μαθητή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σημερινή εποχή χαρακτηρίζεται από τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και μια πληθώρα πληροφοριών που μεταδίδονται μέσω αυτής. Η πληροφορία αποτυπώνεται σε διάφορες μορφές και διαδίδεται με ποικίλα μέσα, πολλά από τα οποία προϋποθέτουν την χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Οι ευκαιρίες που παρέχει το ψηφιακό περιβάλλον έχουν ως αποτέλεσμα την γρήγορη αύξηση του όγκου των διαθέσιμων πληροφοριών.

«Αντί της γραμμικής πορείας της δημιουργίας και διάθεσης των πληροφοριών μέσω των παραδοσιακών καναλιών (συγγραφέας- εκδότης- βιβλιοπωλείο), τείνουν να επικρατήσουν πιο δυναμικά- και άρα πιο ευμετάβλητα κανάλια παραγωγής και διάθεσής τους- κυρίως, μέσα του Διαδικτύου. Το Διαδίκτυο αποτελεί τον βασικό παράγοντα των εξελίξεων της εποχής που ζούμε. Είναι ένα ευρέως διαδεδομένο μέσο πληροφόρησης, το οποίο προσφέρει στους χρήστες τη δυνατότητα εντοπισμού πλήθος πληροφοριών γρήγορα. Παρέχει πρόσβαση σε απομακρυσμένες και τρέχουσες πληροφορίες, συνδυάζει πολυμορφικά στοιχεία (όπως οπτικά, ηχητικά κτλ) και δεν περιορίζεται σε τόπο και χρόνο. Ο καθένας μπορεί να έχει πρόσβαση αλλά και να δημιουργεί πληροφορίες σε μορφή ιστοσελίδων, γεγονός που καθιστά το Διαδίκτυο ένα χαώδες μέσο. Οι πληροφορίες που έρχονται σε ‘μας μέσω του Παγκόσμιου Ιστού (WWW) , είναι σε μη φιλτραρισμένες μορφές γεγονός που αμφισβητεί την αυθεντικότητα, την αξιοπιστία και την εγκυρότητα κάθε πληροφορίας και καθιστά τους χρήστες ευάλωτους στην παραπληροφόρηση. Γι’ αυτό το λόγο είναι σημαντικό οι χρήστες να αναπτύξουν ορισμένες δεξιότητες με σκοπό να μπορούν να εντοπίζουν, να αξιολογούν και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά την πληροφορία.

Η ανάπτυξη και εξάπλωση του Διαδικτύου, και πιο συγκεκριμένα του Παγκόσμιου Ιστού (WWW), έχει επιφέρει αλλαγές και στις βιβλιοθήκες, οι οποίες προσπαθώντας να ανταπεξέλθουν στις νέες αλλαγές και απαιτήσεις ενσωματώνουν στις λειτουργίες τους τις ανάλογες υπηρεσίες και εργαλεία. Όμως οι αλλαγές δεν επήλθαν μόνο στις βιβλιοθήκες αλλά και στην εκπαίδευση. Όπου πλέον ο στόχος της είναι να αναπτύξουν οι μαθητές/ σπουδαστές τις απαραίτητες δεξιότητες που αποσκοπούν στην

δια βίου και αυτό κατευθυνόμενη μάθηση. Για την επίτευξη αυτού του στόχου σημαντική είναι η ενσωμάτωση προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας στα προγράμματα σπουδών, τα οποία θα παρέχουν οι εκπαιδευτικοί σε συνεργασία με τους βιβλιοθηκονόμους.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Εδώ και καιρό έχει γίνει προσπάθεια να οριστεί η πληροφοριακή παιδεία όσο το δυνατόν καλύτερα για να αποφευχθούν τυχόν παρεξηγήσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων. Οι ορισμοί που έχουν δοθεί μέχρι σήμερα περιλαμβάνουν όλες εκείνες τις βασικές δεξιότητες που πρέπει να κατέχει κάποιος για να είναι πληροφοριακά εγγράμματος αλλά τονίζουν και το θεμελιώδη σκοπό της πληροφοριακής παιδείας που είναι η κριτική σκέψη.

Η πληροφοριακή παιδεία δημιουργήθηκε από τις βιβλιοθήκες ως απάντηση στις νέες προκλήσεις που έχει επιφέρει η ψηφιακή τεχνολογία, ώστε να εφοδιάσουν τους χρήστες τους με τις απαραίτητες πληροφοριακές δεξιότητες. Γίνανε πολλές προσπάθειες να οριστεί «τι είναι πληροφοριακή παιδεία ;», ο πιο επικρατέστερος ορισμός είναι της American Library Association (ALA), ο οποίος ορίζει την πληροφοριακή παιδεία ως ένα σύνολο ικανοτήτων από τα άτομα «να αναγνωρίζουν πότε χρειάζεται η πληροφόρηση και να έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν, να αποτιμούν και να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά την απαραίτητη πληροφορία».

Όλοι οι ορισμοί για την πληροφοριακή παιδεία έχουν τρεις βασικές ενότητες, οι οποίες είναι α) η αναζήτηση, β) η αξιολόγηση και γ) η αποτελεσματική χρήση της πληροφορίας. Η αποτελεσματική αναζήτηση σχετίζεται με την ακρίβεια της διατύπωσης του αρχικού ερωτήματος προς διερεύνηση. Είναι σημαντική και καθοριστική η βοήθεια ενός βιβλιοθηκονόμου σ' αυτό το στάδιο, διότι βοηθά στην εξειδίκευση ενός θέματος με αναφορά το επιστημονικό πεδίο και τα όριά του. «Η αναζήτηση είναι μια σύνθετη

πνευματική διεργασία συλλογισμού και κριτικής σκέψης που απαιτεί υπομονή και επιμονή»³⁷

Η αξιολόγηση αφορά σε πρώτο επίπεδο την καταλληλότητα των πληροφοριών για το εκάστοτε θέμα και σε δεύτερο επίπεδο την ποιότητα και την επιστημονική αξιοπιστία τους. Σε μια βιβλιοθήκη ο χρήστης, με βάση τα επίπεδα της αξιολόγησης, θα επικεντρωνόταν στην καταλληλότητα των έντυπων πηγών για το θέμα του. Ενώ στο Διαδίκτυο το ζήτημα ποιότητας και αξιοπιστίας των πληροφοριών έχουν μεγάλη βαρύτητα διότι στοιχεία πολλών πηγών δεν δίνονται.

Το Διαδίκτυο θεωρείται μια εικονική βιβλιοθήκη, η οποία διαφέρει σε ουσιαστικά σημεία από μια συμβατική, τα οποία δημιουργούν την ανάγκη πληροφοριακά εγγράμματων ανθρώπων ώστε να καταλαβαίνουν τους κινδύνους και τα πλεονεκτήματα. Σε μια συμβατική βιβλιοθήκη γίνεται ποιοτικός έλεγχος των πληροφοριακών πηγών, ενώ στον Παγκόσμιο Ιστό αυτού του είδους ο έλεγχος δεν υπάρχει. Λόγω της ποικιλίας των πληροφοριακών πηγών, των διάφορων μορφών και μέσων διάδοσης της πληροφορίας και της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι πληροφοριακές δεξιότητες είναι απαραίτητες στην εποχή μας. Έτσι ένα άτομο πληροφοριακά εγγράμματο είναι ικανό να προσδιορίζει την έκταση της απαιτούμενης πληροφόρησης, να έχει πρόσβαση σ' αυτήν αποτελεσματικά, να αξιολογεί την πληροφορία και τις πηγές της, να ενσωματώνει τη νέα πληροφορία στην ήδη υπάρχουσα γνώση, να τη χρησιμοποιεί σωστά για να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο σκοπό και τέλος να κατανοεί τα οικονομικά, νομικά και κοινωνικά θέματα που περιβάλλουν τη χρήση της πληροφορίας.

Παρόλα αυτά, «ίσως η έμφαση στη κριτική σκέψη όσων αφορά την πληροφόρηση δεν είναι επαρκής απάντηση στο σύνθετο σύμπαν της πληροφόρησης που ζούμε. Η σχέση μας με την πληροφόρηση είναι πολύ πιο περίπλοκη³⁸». Την αντιλαμβανόμαστε με πολλούς τρόπους που διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Το προσωπικό στοιχείο παίζει σημαντικό ρόλο εδώ. Προσωπικές ψυχολογικές διαδικασίες εμπλέκονται στη σχέση μας με τη πληροφόρηση. Έτσι η πληροφοριακή παιδεία είναι ο συνδυασμός των τεχνικών

³⁷ Κωστάκη, Αναστασία. «Πληροφορητικός Γραμματισμός: Δημιουργώντας Αυτόνομους και Κριτικούς Διαχειριστές της Πληροφόρησης για τον 21^ο Αιώνα.» Το Μαντζμεντ στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες: 10ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, Θεσσαλονίκη, 15-17 Οκτωβρίου 2001. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2001. 186-197.

³⁸ Ward, Dane. "Revisioning Information Literacy for Lifelong Meaning." The Journal of Academic Librarianship. 32 (2006): 396-402

ικανοτήτων εύρεσης και αξιολόγησης της πληροφόρησης και από την άλλη ο ανθρώπινος παράγοντας που έχει να κάνει με την εμπειρία και την εκτίμηση

Απαιτείται μια πιο ολιστική προσέγγιση της διδασκαλίας της πληροφοριακής παιδείας που θα περιλαμβάνει την αναλυτική σκέψη αλλά και τη φαντασία. Η λογική και η κριτική είναι μεν οι βασικές αρχές της πληροφοριακής παιδείας όμως η φαντασία είναι επίσης ζωτικής σημασίας. Αυτό γίνεται κατανοητό αν αναλογιστούμε πως ένα μεγάλο μέρος της γνώσης προέρχεται από μέσα μας. Ήδη αποθηκευμένη γνώση με το κατάλληλη ερέθισμα μπορεί να παράγει νέα. «Ενημερωνόμαστε συνεχώς λαμβάνοντας πληροφόρηση που προέρχεται από την εσωτερική μας φύση. Είναι προσωπική, ακατανόητη, άλογη και μη επαληθεύσιμη από τους άλλους. Αλλά κυρίως, είναι εποικοδομητική καθώς προέρχεται από μέσα μας, είναι αυτό που είμαστε³⁹». Μ' αυτό το σκεπτικό, η αλληλεπίδραση με την πληροφόρηση είναι αναγκαίο να γίνεται και εσωτερικά, διανοητικά δηλαδή.

Το ίδιο ισχύει και στη διδασκαλία της αποτίμησης. «Το να είναι κανείς πληροφοριακά εγγράμματος σημαίνει να έχει την ικανότητα να εφαρμόζει διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης για διαφορετικές ανάγκες⁴⁰». Η επιλογή των κριτηρίων αξιολόγησης δε θα πρέπει να περιορίζεται αλλά να διευρύνεται σε αυτά που έχουν να κάνουν με το προσωπικό στοιχείο του καθενός, προσωπικές αξίες, συστήματα αρχών, συναισθήματα ακόμη και η διαίσθηση μπορεί να φανεί χρήσιμο κριτήριο. Εναλλακτικά συστήματα αξιολόγησης δε θα πρέπει να αποκλείονται.

Αυτός ο τρόπος διδασκαλίας και των δυο όψεων της πληροφόρησης έχει δυο κύριες επιπτώσεις. Από τη μια την επανεξέταση του περιεχομένου της διδασκαλίας και από την άλλη τη συμμετοχή της βιβλιοθήκης στο πρόγραμμα σπουδών.

Σημαντικό είναι να αναφέρουμε αυτό που είπε ο Breivik: «Ο πληροφορητικός γραμματισμός δεν μπορεί να διδαχθεί από βιβλιοθηκονόμους και καθηγητές, μπορεί μόνο να κατακτηθεί από τους σπουδαστές μέσω εμπειριών, των οποίων το πλαίσιο διαμορφώνουν βιβλιοθηκονόμοι και καθηγητές⁴¹.»

«Δε μπορούμε να προχωρήσουμε και να ισχυριστούμε πως αναθεωρούμε τα πλαίσια της πληροφοριακής παιδείας εάν δεν έχουμε ικανοποιητική αναλυτική αντίληψη

³⁹ i.bid.

⁴⁰ i.bid.

⁴¹ Op.cit.37

της πληροφοριακής παιδείας.⁴²» Καθώς λοιπόν η πληροφορία είναι πολυδιάστατη, είναι αναγκαία η χρήση της αναλυτικής και κριτικής αντίληψης, κατά τη διαδικασία της ερμηνείας και αξιολόγησης της πληροφορίας. Αν αναλογιστεί κανείς, πως η πληροφόρηση δεν ήταν πάντοτε προσβάσιμη από όλους- για διάφορους λόγους, όπως ο αναλφαβητισμός ή η κάθε είδους λογοκρισία- γίνεται εύκολα κατανοητό πως και στις μέρες μας συμβαίνει το ίδιο με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Η έλλειψη τεχνικών δεξιοτήτων από πολλούς, για παράδειγμα, λειτουργεί ως τροχοπέδη στην πληροφόρηση. Η άποψη πως η απόκτηση αυτών των δεξιοτήτων που είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στην πληροφόρηση, όπως ορίζεται από πρότυπα και κανόνες, αμφισβητείται από πολλούς. Αποδεικνύεται έτσι πως η πληροφοριακή παιδεία είναι μια κοινωνικοπολιτική ικανότητα.

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Σε μία εποχή που χαρακτηρίζεται από συνεχόμενες αλλαγές, μπορούμε να θεωρήσουμε ανεπαρκείς τις γνώσεις που παρέχονται από το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα, εφόσον δεν αντιστοιχούν στις γνώσεις εκείνες που θα είναι απαραίτητες στο μέλλον. Εκείνο που είναι απαραίτητο οι νέοι να μάθουν είναι «να μάθουν πώς να μαθαίνουν», έτσι ώστε να έχουν τη δυνατότητα να αναπτύσσουν δια βίου τις γνώσεις τους και τις ικανότητές τους ανάλογα με τις συνθήκες και τις εκάστοτε ανάγκες. Αυτό που στην ουσία χρειάζονται οι νέοι είναι η ικανότητα διαχείρισης των πληροφοριών που παράγονται διαρκώς, ώστε να μπορούν να τις εντοπίζουν, να τις αξιολογούν και να τις χρησιμοποιούν αποτελεσματικά.

Το «να μάθεις να μαθαίνεις» εκφράζει μια πρόσφατη κοινωνική ανάγκη, η οποία βασίζεται στην παραδοχή ότι όσα μαθαίνουν οι νέοι με τον καιρό θα ξεπεραστούν και θα αχρηστεύσουν λόγω των συνεχόμενων εξελίξεων. Η έννοια «μαθαίνω να μαθαίνω» περιέχει γνώσεις και ικανότητες, μερικές εκ των οποίων διδάσκονται κατά μείζονα λόγο «μαθαίνω να μαθαίνω» με βάση την εμπειρία μου από τη σχολική και πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Όπου παρέχονται ελάχιστες ευκαιρίες για να αναπτύξουν οι νέοι τις

⁴² Andersen, Jack. "The public sphere and discursive activities: information literacy as socio-political skills." *Journal of Documentation* 62 (2006): 213-228.

απαραίτητες στρατηγικές και να αποκτήσουν εμπειρίες που θα ενισχύουν την αυτό-κατευθυνόμενη μάθηση. Διότι το να θέτει κάποιος ένα πρόβλημα, να δομεί ο ίδιος τις παραμέτρους του προβλήματος και να δίνει στοιχεία για την επίλυση του, είναι μια τεχνητή προσέγγιση, η οποία δεν παρουσιάζει ομοιότητες με τις απαιτήσεις και τις συνθήκες της πραγματικής ζωής. Αυτή η προσέγγιση δεν βοηθά την καλλιέργεια της αυτό-κατευθυνόμενης μάθησης. Έτσι δημιουργείται ένα κενό, ως προς την μεταφορά γνώσεων και δεξιοτήτων. Το κενό αυτό καλείται να καλύψει η βιβλιοθήκη δημιουργώντας προγράμματα πληροφοριακής παιδείας, εντός των οποίων «στόχος των βιβλιοθηκονόμων είναι να γίνει ο χρήστης αυτόνομος στην έρευνά του. Το πρόβλημα είναι ότι δε ξέρουμε ακόμη για τι τον εκπαιδευόμε. Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης είναι ακόμη ρευστό⁴³.»

Σύμφωνα με την ACRL «η πληροφοριακή παιδεία σχηματίζει τη βάση για τη δια βίου μάθηση⁴⁴.» Παρόλα αυτά όμως, δε δίνεται ένας σαφής ορισμός της δια βίου μάθησης. Είναι δύσκολο, ωστόσο, να δοθεί ένας ορισμός. Ο πιο απλοϊκός θα μπορούσε να είναι «η μάθηση που συνεχίζεται δια βίου⁴⁵» όμως δεν είναι τίποτε παραπάνω από επανάληψη του όρου. Η Ευρωπαϊκή επιτροπή έχει ορίσει ικανοποιητικά τη δια βίου μάθηση ως «ολόκληρη τη μαθησιακή δραστηριότητα που λαμβάνεται δια βίου, με σκοπό τη βελτίωση της γνώσης, των δεξιοτήτων, και των ικανοτήτων με προσωπική, πολιτική κοινωνική και/ή εργασιακή προοπτική.⁴⁶» Δε μένει όμως εκεί συνεχίζει το διασαφηνισμό του όρου λέγοντας πως η δια βίου μάθηση έχει να κάνει:

- Με την απόκτηση και την ενημέρωση όλων των ειδών των ικανοτήτων, ενδιαφερόντων, γνώσεων και προσόντων από τα προσχολικά χρόνια μέχρι τα συνταξιοδοτικά. Προάγει την εξέλιξη της γνώσης και των ικανοτήτων που θα καταστήσουν ικανό κάθε πολίτη να προσαρμοστεί στη κοινωνία που βασίζεται στη γνώση και να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, ελέγχοντας περισσότερο το μέλλον του.

⁴³ Lamouroux, Mireille. «Τι είναι η Πληροφοριακή Παιδεία». *Συνεργασία* 1 (2006). 1 Νοε. 2007 <http://www.goethe.de/ins/gr/lp/prj/mag/j06/art/el1486083.htm>

⁴⁴ Op.cit 5

⁴⁵ Brendle-Moczuk, Daniel. “Encouraging students’ lifelong learning through graded information literacy assignments.” *Reference Services Review* 34 (2006): 498-508.

⁴⁶ *EUROPA-Education and Training- Lifelong Learning*. 3 Μαΐ. 2006. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 18 Οκτ. 2007 http://ec.europa.eu/education/policies/lil/life/what_islil_en.html

- Με την εκτίμηση όλων των μορφών μάθησης, που συμπεριλαμβάνουν την τυπική μάθηση, όπως η παρακολούθηση μαθημάτων για απόκτηση πτυχίου στο πανεπιστήμιο, τη μη τυπική μάθηση, όπως επαγγελματικές δεξιότητες που απόκτιουνται στον εργασιακό χώρο και την ανεπίσημη μορφή μάθησης, όπως η μάθηση μεταξύ γονέων- για παράδειγμα όπου οι γονείς μαθαίνουν την τεχνολογία της πληροφόρησης και της επικοινωνίας με τη βοήθεια των παιδιών τους, ή μαθαίνοντας πως παίζεται ένα όργανο μαζί με φίλους.

«Ποτέ άλλοτε η βιβλιοθήκη δεν είχε να αντιμετωπίσει μεγαλύτερη πρόκληση από σήμερα. Μέχρι τώρα, το «σύστημα της πολυθρόνας», όπου η βιβλιοθήκη συμβουλεύει ή συμβουλεύεται μέσα στους τέσσερις τοίχους της, ήταν το χαρακτηριστικό γνώρισμα. Η πραγματικότητα σήμερα είναι πως κάθε βιβλιοθήκη που προσπαθεί ακόμη να ικανοποιήσει τα παλιά στερεότυπα θα πετύχει μόνο να είναι άσχετη καθώς το νέο ανερχόμενο εκπαιδευτικό σύστημα επαναπροσδιορίζεται, αναδιαμορφώνεται και αλλάζει κατεύθυνση. Το λιγότερο που μπορεί να κάνει η βιβλιοθήκη είναι να ενεργεί εκ των προτέρων, να είναι γρήγορη, ανταποκρινόμενη και να προσαρμόζεται και να μετασχηματίζεται για να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις.⁴⁷»

⁴⁷ Oladokun, Olugbade Samuel. "The Networked World of Lifelong Learning and the Challenging Role of the Library." Information Development 22 (2006): 102-109.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΜΕΘΟΔΟΙ

Όπως έχει προαναφερθεί, οι βιβλιοθηκονόμοι δεν είναι οι μόνοι υπεύθυνοι για τα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας. Σε συνεργασία με το εκπαιδευτικό προσωπικό και τη διοίκηση της βιβλιοθήκης θα πρέπει να αποσκοπούν στην ενσωμάτωση και την αποτελεσματική διεξαγωγή των προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας στο πρόγραμμα σπουδών, στην περίπτωση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία και τις πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί έως τώρα, φαίνεται πως υπάρχουν κάποιες διαδεδομένες μέθοδοι διδασκαλίας, όπως αυτές αναφέρονται παρακάτω:

Εισήγηση

Η εισήγηση είναι η πιο δημοφιλής τεχνική διδασκαλίας. Για να θεωρηθεί μια εισήγηση σωστή θα πρέπει α) να μην έχει μεγάλη διάρκεια, έως είκοσι λεπτά είναι ικανοποιητική, και β) ο εκπαιδευτής να την έχει χωρίσει σε τρία μέρη. Αυτά τα μέρη είναι η εισαγωγή, όπου παρουσιάζονται οι στόχοι και τα κύρια σημεία του θέματος που θα αναπτυχθούν παρακάτω. Στη συνέχεια ακολουθεί το κυρίως μέρος, όπου και αναπτύσσεται το θέμα και στο τέλος γίνεται ένας επίλογος, όπου υπενθυμίζονται οι στόχοι, τα συμπεράσματα και τυχόν προτάσεις. Η προετοιμασία και η πραγματοποίηση αυτής της τεχνικής είναι ευκολότερη από οποιαδήποτε άλλη απ' το μέρος του βιβλιοθηκονόμου, διότι η έλλειψη παιδαγωγικής κατάρτισης καθιστά αδύνατη την εφαρμογή άλλων τεχνικών.

Ερωτήσεις- απαντήσεις

Σ' αυτή τη τεχνική αποφεύγεται ο μονόλογος σε σύγκριση με την προηγούμενη, αλλά θα μπορούσε πολύ εύκολα να συνδέεται με την εισήγηση. Οι εκπαιδευόμενοι εδώ λένε τις απόψεις τους πάνω στο θέμα που συζητιέται, δημιουργώντας έτσι ένα ομαδικό πνεύμα. Οι ερωτήσεις που γίνονται από τη μεριά των εκπαιδευτών θα πρέπει να

διευρύνουν την υπάρχουσα γνώση, να αποσκοπούν στην επεξεργασία λύσεων και στην εμπέδωση νέων γνώσεων.

Καταιγισμός ιδεών

Εδώ ζητείται η γνώμη των εκπαιδευομένων πάνω σ' ένα θέμα και στη συνέχεια οι γνώμες που εκφράστηκαν σημειώνονται σ' έναν πίνακα, ταξινομούνται, αναλύονται και στο τέλος γίνεται η σύνθεση. Μέσω αυτής της τεχνικής αναπτύσσεται η κριτική σκέψη, γίνεται απ' όλες τις πλευρές η εξέταση ενός θέματος, γεγονός που βοηθά στον μετασχηματισμό στερεότυπων πεποιθήσεων.

Επίδειξη

«Ενδείκνυται ως λειτουργική τεχνική για τα μαθήματα πληροφοριακής παιδείας»⁴⁸ Ο εκπαιδευόμενος παρακολουθεί τον εκπαιδευτή του να εκτελεί μια πράξη ή να παρουσιάζει ένα πληροφοριακό σύστημα. Ενώ στη συνέχεια με την καθοδήγηση και τη βοήθεια του εκπαιδευτή, επαναλαμβάνει τη πράξη που παρακολούθησε. Για την διεξαγωγή αυτού του είδους τεχνική, είναι απαραίτητη η υλικοτεχνική υποδομή και ο κατάλληλος χώρος, ώστε να μπορούν να εξασκηθούν όλοι. Έτσι, μ' αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν πρακτικές γνώσεις και δεξιότητες.

Μελέτη περίπτωσης

Μ' αυτή τη τεχνική οι εκπαιδευόμενοι αντιμετωπίζουν καταστάσεις που θα τους παρουσιαστούν κατά τη διάρκεια της χρήσης της βιβλιοθήκης. Ο εκπαιδευτής είναι σημαντικό να προσέξει η περίπτωση να είναι κοντά στην πραγματικότητα, να διευκρινίσει τους λόγους που μελετάται η εκάστοτε περίπτωση, τον τρόπο με τον οποίο θα επεξεργαστούν οι εκπαιδευόμενοι το ζήτημα και τα αποτελέσματα που αναμένονται. Επίσης είναι καλύτερα να χωρίσει σε ομάδες τους εκπαιδευόμενους και να εκτελούν ασκήσεις, μετά να παρουσιάζουν τις απαντήσεις των ασκήσεων και στο τέλος ο εκπαιδευτής να σχολιάζει, να διασαφηνίζει και να διατυπώνει συμπεράσματα.

«Η πληροφοριακή παιδεία, προσφέρεται αποτελεσματικότερα, εντός του πλαισίου των δραστηριοτήτων του επίσημου εκπαιδευτικού προγράμματος. Τα μαθήματα αυτά μπορεί να είναι :

Υπό την επίβλεψη ενός καθηγητή ή να προσφέρονται ως μέρος του μαθήματος του. Υποχρεωτικά ή προαιρετικά, ανάλογα με την απόφαση του οικείου τμήματος.

⁴⁸ Op.cit. 10

Να γίνονται από βιβλιοθηκονόμους ή εξουσιοδοτημένους επιστημονικούς συνεργάτες των υπευθύνων καθηγητών.»⁴⁹

Με το πέρασμα των χρόνων η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη έφερε αλλαγές και στο εκπαιδευτικό σύστημα, εφόσον στο πρόγραμμα μαθημάτων εντάχθηκε και η πληροφορική. Κατά την εκπαίδευση πάνω στα πληροφοριακά συστήματα παρουσιάζονται κάποιοι παράγοντες που επηρεάζουν την μάθηση και κατ' επέκταση την απόκτηση ορισμένων δεξιοτήτων. Αυτούς τους παράγοντες οφείλει ο κάθε εκπαιδευτής να τους αναγνωρίζει και να τους λαμβάνει υπόψη του, προκειμένου να εφαρμόσει την καταλληλότερη τεχνική διδασκαλίας για να είναι όλοι οι εκπαιδευόμενοι ικανοποιημένοι. Τέτοιοι παράγοντες για παράδειγμα είναι πως μέσα σε μια τάξη μπορεί να υπάρχουν δύο κατηγορίες μαθητών οι έμπειροι χρήστες υπολογιστών και οι άπειροι.

Υπάρχουν εναλλακτικές στρατηγικές για την προώθηση της πληροφοριακής παιδείας στους χρήστες που δε διαθέτουν πληροφοριακές δεξιότητες και δεν είναι εξοικειωμένοι με τις τεχνικές αναζήτησης. Όπως έχει προαναφερθεί η απόκτηση αυτών των δεξιοτήτων είναι μια συνεχόμενη διαδικασία. Έτσι εκτός από τα μαθήματα εκπαίδευσης χρηστών αυτή η διαδικασία μπορεί να συνεχιστεί μέσα και έξω από το χώρο της βιβλιοθήκης.

Κατά την προσέγγιση του βιβλιοθηκονόμου από το χρήστη στο πληροφοριακό τμήμα τίθενται ερωτήματα σχετικά με τις πηγές της βιβλιοθήκης και τις στρατηγικές αναζήτησης. Σε αυτή την περίπτωση η συνέντευξη θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ένα μικρό μάθημα. Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν πως η εκπαίδευση των χρηστών πάνω στις πηγές είναι πιο αποτελεσματική τη στιγμή που χρειάζεται. Όταν δηλαδή ο χρήστης συναντά δυσκολία στον εντοπισμό της κατάλληλης πληροφορίας είναι πιο πιθανό να μάθει πως γίνεται αυτό αν λάβει επί τόπου βοήθεια από κάποιο βιβλιοθηκονόμο.

Αυτού του είδους η εκπαίδευση (at the time of need), περιστασιακή ή επί τόπου θα μπορούσε κανείς να τη χαρακτηρίσει, μπορεί να γίνει και με άλλους τρόπους, εκτός από την άμεση βοήθεια του βιβλιοθηκονόμου όταν του το ζητηθεί. Οι pathfinders, που βρίσκονται στους δικτυακούς τόπους των βιβλιοθηκών και είναι εύκολα προσβάσιμοι, μπορούν να φανούν πολύ χρήσιμα εργαλεία για τον εντοπισμό των κατάλληλων πηγών.

⁴⁹ i.bid.

Η απομακρυσμένη βοήθεια και εξυπηρέτηση των χρηστών πάνω σε τέτοια θέματα μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί ως μια τέτοιου είδους εκπαίδευση. Οι βιβλιοθήκες έχουν αναπτύξει τέτοιες υπηρεσίες όπως απάντηση σε ερωτήσεις μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, chat και μαθησιακών πυλών (portal).

Όλοι αυτοί οι εναλλακτικοί τρόποι εκπαίδευσης των χρηστών μπορεί μεν να είναι αποτελεσματικοί, όμως σίγουρα δε μπορεί να αντικαταστήσουν τα μαθήματα που προσφέρουν μια πιο ολοκληρωμένη εκπαίδευση. Μπορούν από την άλλη να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά των μαθημάτων. «Η εκπαίδευση χρηστών για την ολοκληρωμένη και συνετή χρήση της πληροφόρησης είναι θεμελιώδης ευθύνη όλων των βιβλιοθηκονόμων. Εάν αυτή η ευθύνη ικανοποιείται από μαθήματα, pathfinders, ατομική εκπαίδευση στο desk, ή ιστοσελίδες βιβλιοθηκών, ο στόχος παραμένει ο ίδιος. Οι βιβλιοθηκονόμοι είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία συνηθειών που θα υποστηρίξουν τη δια βίου μάθηση στους χρήστες⁵⁰.»

«Τα μαθήματα πληροφοριακής παιδείας θα πρέπει να εμφυσήσουν στους μαθητές τη γνώση, αυτό σημαίνει να κάνουν τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν πως έχουν μαθησιακή ανάγκη⁵¹.» Για να γίνει αυτό προτείνονται μαθήματα βαθμολογημένων εργασιών. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους. Ο πρώτος περιλαμβάνει τη σύγκριση και την αξιολόγηση πηγών που έχουν επιλέξει οι μαθητές με αυτές που έχουν επιλέξει οι καθηγητές και ο βιβλιοθηκονόμος. Ο δεύτερος τρόπος περιλαμβάνει σύγκριση και αξιολόγηση των εργαλείων αναζήτησης. Και με τους δυο αυτούς τρόπους, οι φοιτητές έρχονται αντιμέτωποι με τις ελλείψεις τους και αναγνωρίζουν την πληθώρα των πληροφοριακών πηγών που μέχρι εκείνη τη στιγμή αγνοούσαν. Επιπρόσθετα μπαίνουν στη διαδικασία αξιολόγησης των πηγών αυτών και στέκονται κριτικά απέναντι σε κάθε πληροφορία. Καλλιεργείται δηλαδή η κριτική σκέψη των μαθητών που θα τους οδηγήσει στην πληροφοριακή παιδεία.

Εκτός από τους παραδοσιακούς τρόπους μάθησης, υπάρχουν και νέοι τρόποι μάθησης και διδασκαλίας, όπως είναι η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη δεξιοτήτων χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Πρόκειται για μια εκπαιδευτική διαδικασία βασισμένη στον Παγκόσμιο Ιστό (WWW), η οποία

⁵⁰ Galvin, Jeanne. "Alternative Strategies for Promoting Information Literacy". The Journal of Academic Librarianship. 31 (2005): 352-357

⁵¹Op.cit. 45

προσφέρεται είτε ως ανεξάρτητη διαδικασία είτε ως συμπλήρωμα των παραδοσιακών τρόπων μάθησης. Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση παρέχει εύκολη πρόσβαση σε μεγάλο όγκο πληροφοριών, προσφέρονται ελεγχόμενες ή ανοιχτές πληροφοριακές πηγές, γεγονός που εγείρει τη κριτική σκέψη, και μπορούν να γίνουν ταυτόχρονα πολλές ενέργειες όπως η αναζήτηση, η παραγωγή πληροφοριών και η επικοινωνία.

Το μέσο που χρειάζεται, για να πραγματοποιηθεί μια εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και να επιτευχθούν όλα τα παραπάνω, είναι η δημιουργία ενός Εικονικού Περιβάλλοντος Μάθησης (VLE= Virtual Learning Environment). Τέτοιου είδους συστήματα, εφαρμόζονται κυρίως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και υποστηρίζονται από τις βιβλιοθήκες. Σκοπός αυτών των συστημάτων είναι να παρέχουν μεγαλύτερη ποικιλία μαθησιακών μεθόδων, να ενθαρρύνουν τη συνεργατική μάθηση, τη μαθητο-κεντρική μάθηση και τη μάθηση που βασίζεται σε πολλαπλές πηγές.

Οι βιβλιοθήκες υποστηρίζουν τη δημιουργία τέτοιων συστημάτων, και κυρίως οι ακαδημαϊκές. Όπως έχουμε αναφέρει, στο Διαδίκτυο δεν γίνεται έλεγχος των πηγών και των πληροφοριών που δημοσιεύονται, και υπάρχουν και θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα οποία εμποδίζουν τη πρόσβαση σ' αυτές. Η βιβλιοθήκη είναι αυτή που διευθετεί τα θέματα πνευματικών δικαιωμάτων κάνοντας συμφωνίες με τους προμηθευτές και παρέχει πρόσβαση στις πληροφοριακές πηγές. «Τα VLEs μπορούν να συνδεθούν με τα ολοκληρωμένα ηλεκτρονικά συστήματα των βιβλιοθηκών, μέσω ενδιάμεσου λογισμικού (middleware) και μέσω της συμμετοχής του προσωπικού των βιβλιοθηκών στην ανάπτυξή τους»⁵²

⁵² Σίτας, Α. "Η πληροφοριακή παιδεία στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των Εικονικών Περιβαλλόντων Μάθησης." Ανοικτή Εκπαίδευση. 3 (2006):54-74

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Είναι επιτακτική η ανάγκη εκπαίδευσης των βιβλιοθηκονόμων πάνω σε εκπαιδευτικά και παιδαγωγικά θέματα. Καθώς φαίνεται, εκτός από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, που ήδη έχουν αναγνωρίσει τη σημασία της πληροφοριακής παιδείας, σιγά σιγά και οι δημόσιες κάνουν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Έτσι η εκπαίδευση των βιβλιοθηκονόμων για να μπορέσουν να διδάξουν ικανοποιητικά την πληροφοριακή παιδεία, θα πρέπει να γίνεται στις σχολές βιβλιοθηκονομίας. Οι βιβλιοθηκονόμοι λοιπόν, θα πρέπει να ξέρουν τι απαρτίζει την πληροφοριακή παιδεία και τις δεξιότητες κριτικής σκέψης, μαθησιακές θεωρίες και τέλος να γνωρίζουν διδακτικές μεθόδους και τεχνικές.

Σε μια σχετική έρευνα, η Heidi Julien⁵³ το 2004 σε όλες τις σχολές βιβλιοθηκονομίας παγκοσμίως που εστίαζε στην εκπαίδευση των βιβλιοθηκονόμων πάνω στην πληροφοριακή παιδεία κατέληξε σε μερικά πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Έγινε μια καταγραφή των σχολών βιβλιοθηκονομίας παγκοσμίως όπως αυτές εμφανίζονται μέσω των δικτυακών τους τόπων. Ερευνήθηκε ο αριθμός των σχολών που περιέχουν την εκπαίδευση πάνω στην πληροφοριακή παιδεία στο πρόγραμμα σπουδών. Από το σύνολο των σχολών, 93 στον αριθμό, μόνο πέντε σχολές προσφέρουν ένα εισαγωγικό μάθημα πάνω στις ανάγκες ενός σχολικού βιβλιοθηκονόμου. 45 σχολές προσφέρουν εισαγωγικά μαθήματα πληροφοριακής παιδείας. Τα κύρια θέματα με τα οποία ασχολούνται τα μαθήματα αυτά είναι η παιδαγωγική, ο σχεδιασμός προγράμματος και υλοποίηση, η αποτίμηση εκπαίδευσης, οι θεωρίες μάθησης, ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός, οι βασικές αρχές πληροφοριακής παιδείας, η αξιολόγηση αποτελεσμάτων, η αποτίμηση αναγκών, οι στρατηγικές web-based εκπαίδευσης. Αξιοσημείωτο επίσης αποτελεί το γεγονός πως μόνο το Πανεπιστήμιο της Washington εμπεριέχει ένα τέτοιο μάθημα ως υποχρεωτικό στο πρόγραμμα σπουδών. Το γεγονός πως η πλειοψηφία των σχολών βιβλιοθηκονομίας δε προσφέρουν μαθήματα πληροφοριακής παιδείας στους φοιτητές τους και πως αυτές που ήδη προσφέρουν το έχουν ως μάθημα επιλογής, μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως δεν υπάρχει η κατάλληλη προετοιμασία από μέρους των βιβλιοθηκονόμων για τη διεξαγωγή ενός προγράμματος πληροφοριακής παιδείας. Η

⁵³ Julien, Heidi. "Education for Information Literacy Instruction: A Global Perspective." *Journal of Education for Library and Information Science* 46 (2005): 210-216.

Julien χαρακτηριστικά αναφέρει πως «είναι άστοχο από τους παλαιότερους διοικητικούς να προσλαμβάνουν βιβλιοθηκονόμους για εκπαιδευτικό ρόλο που δεν έχουν τυπική παιδαγωγική εκπαίδευση. Αυτή η κατάσταση δε μπορεί να είναι δίκαιη προς τους χρήστες που εκπαιδεύονται, ούτε μπορεί να οδηγεί σε αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών. Επίσης, δυστυχώς εγείρει σοβαρά ερωτήματα για τον επαγγελματισμό των βιβλιοθηκονόμων⁵⁴.»

«Έχουν γίνει πολλές έρευνες ανά τον κόσμο για τα προγράμματα πληροφοριακής παιδείας και οι περισσότερες έδειξαν ότι οι βιβλιοθηκονόμοι πρέπει να έχουν την κύρια ευθύνη στη διδασκαλία δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας και ότι σε συνεργασία με το εκπαιδευτικό προσωπικό θα έχει καλύτερα αποτελέσματα.»⁵⁵

Με βάση αυτήν την πεποίθηση, το ερώτημα που πρέπει να τεθεί είναι κατά πόσο οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν τις απαιτούμενες ικανότητες για την διεξαγωγή προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας. Σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες Ελλάδος και Κύπρου, το μεγαλύτερο ποσοστό που συμμετείχε σ' αυτήν υποστηρίζει πως οι βιβλιοθηκονόμοι μόνοι ή σε συνεργασία με το εκπαιδευτικό προσωπικό θα πρέπει να αναλάβουν την εκπαίδευση χρηστών. Το 84% των συμμετεχόντων, θεωρεί ότι έχει τις απαιτούμενες ικανότητες ενώ ένα μικρό ποσοστό δίνει προτεραιότητα στην διδακτική εμπειρία και τη γνώση του επιστημονικού αντικειμένου των χρηστών. Στο ερώτημα τι θα βοηθήσει στην βελτίωση των προγραμμάτων, το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε η καλύτερη εκπαίδευση στη χρήση πηγών και με μικρότερα ποσοστά υποστηρίχθηκε η άποψη το να έχουν διδακτική εμπειρία και γνώση του επιστημονικού αντικειμένου των χρηστών και το να έχουν συνεργασία με το εκπαιδευτικό προσωπικό.

Οι βιβλιοθηκονόμοι για να συμβάλουν στην ανάπτυξη της πληροφοριακής παιδείας και να διεξάγουν αποτελεσματικά προγράμματα, πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις σε ότι αφορά τεχνικές διδασκαλίας και μεθόδους μεταφοράς της γνώσης. Επίσης θα

⁵⁴ i.bid.

⁵⁵ Κορομπίλη, Στέλλα. «Συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην πληροφοριακή παιδεία.» Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 346-361.

πρέπει να γνωρίζουν θεωρίες μάθησης και συμπεριφοράς των χρηστών. Τέτοιου είδους γνώσεις πιθανόν να αποκτηθούν σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Η εκπαιδευτική βιβλιοθηκονομία απαιτεί εκτενή γνώση της παιδαγωγικής και της ακαδημαϊκής κουλτούρας.

Οι βιβλιοθηκονόμοι θα πρέπει να αλλάξουν ή να αναθεωρήσουν την αντίληψή τους πως μαθαίνοντας να είναι βιβλιοθηκονόμοι σημαίνει να αποκτούν και να αποθηκεύσουν τη σχετική με τη βιβλιοθήκη γνώση (πηγές, καταλογογράφηση, ταξινόμηση, διαχείριση) Η κριτική συναίσθηση πρέπει να αναπτυχθεί στους βιβλιοθηκονομικούς κύκλους.

Η πραγματική αποστολή των βιβλιοθηκών όσων αφορά την πληροφοριακή παιδεία δεν θα πρέπει να είναι ο ορισμός και η περιγραφή της, αλλά η κριτική εφαρμογή στην πράξη της βιβλιοθηκονομίας. Από την άλλη «οι σχολές βιβλιοθηκονομίας να γίνουν κέντρα αναφοράς για θέματα πληροφοριακής παιδείας εκπαιδεύοντας τους βιβλιοθηκονόμους»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας στην ανώτατη εκπαίδευση.

American College and Research Libraries Association

Πρότυπο Ένα

Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία καθορίζει τη φύση και έκταση της πληροφόρησης που χρειάζεται.

Δείκτες αποδοτικότητας:

1. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία ορίζει και εκφράζει την ανάγκη για πληροφόρηση.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Συσκέπτεται με τους διδάσκοντες και συμμετέχει στις συζητήσεις της τάξης, σε ομάδες εργασίας συμφοιτητών και σε ηλεκτρονικές συζητήσεις για να προσδιορίσει ένα θέμα έρευνας, ή άλλη ανάγκη πληροφόρησης.

B. Αναπτύσσει έκθεση «θέσης» (thesis) και διατυπώνει ερωτήσεις που βασίζονται στην ανάγκη πληροφόρησης.

Γ. Ανακαλύπτει γενικές πηγές πληροφόρησης για να αυξήσει την οικειότητά του με το θέμα.

Δ. Ορίζει ή τροποποιεί την πληροφόρηση που χρειάζεται για να επιτύχει ένα διαχειρίσιμο στόχο.

E. Εντοπίζει έννοιες κλειδιά και όρους που περιγράφουν την ανάγκη πληροφόρησης.

Στ. Αναγνωρίζει ότι η υπάρχουσα πληροφόρηση μπορεί να συνδυαστεί με πρωτότυπη σκέψη, πειραματισμό και / ή ανάλυση για να παράγει νέα πληροφόρηση.

2. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία προσδιορίζει μία ποικιλία τύπων και μορφών δυνητικών πηγών για πληροφόρηση.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Γνωρίζει πως παράγεται, οργανώνεται και διαδίδεται η πληροφόρηση επίσημα και ανεπίσημα.

Β. Αναγνωρίζει ότι η γνώση μπορεί να οργανωθεί σε επιστημονικούς κλάδους που επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο γίνεται προσβάσιμη η πληροφόρηση.

Γ. Προσδιορίζει την αξία και τις διαφορές των δυνητικών πόρων σε μία ποικιλία μορφών (π.χ. πολυμέσα, βάσεις δεδομένων, ιστοτόπους, σύνολο δεδομένων, οπτικοακουστικά, βιβλία).

Δ. Προσδιορίζει το σκοπό και το ακροατήριο των δυνητικών πόρων (π.χ. λαϊκό, vs. επιστημονικό, σύγχρονο vs. ιστορικό)

Ε. Διαφοροποιεί τις πρωτογενείς από τις δευτερογενείς πηγές, αναγνωρίζοντας πως η χρήση και η σημασία τους διαφέρουν σε κάθε επιστημονικό κλάδο.

Στ. Αντιλαμβάνεται ότι η πληροφόρηση μπορεί να χρειάζεται να δομηθεί με ακατέργαστα δεδομένα από πρωτογενείς πηγές.

3. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία εξετάζει το κόστος και τα οφέλη από την απόκτηση της πληροφόρησης που χρειάζεται.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

Α. Καθορίζει τη διαθεσιμότητα της πληροφόρησης που χρειάζεται και παίρνει αποφάσεις για τη διεύρυνση της πορείας αναζήτησης πληροφόρησης πέρα από τους τοπικούς πόρους (π.χ. διαδανεισμός, χρήση πόρων σε άλλες τοποθεσίες, απόκτηση εικόνων, βίντεο, κειμένου ή ήχου).

Β. Εξετάζει τη σκοπιμότητα της απόκτησης μίας νέας γλώσσας ή επιδεξιότητας (π.χ. ξένη ή βασιζόμενη στον επιστημονικό κλάδο) για να συγκεντρώσει την απαιτούμενη πληροφόρηση και να καταλάβει τα συμφραζόμενά της.

Γ. Καθορίζει ένα ρεαλιστικό συνολικό σχέδιο και χρονοδιάγραμμα για να αποκτήσει την απαιτούμενη πληροφόρηση.

4. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία αποτιμά ξανά τη φύση και την έκταση της ανάγκης πληροφόρησης.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

Α. Αναθεωρεί την αρχική ανάγκη πληροφόρησης για να διασαφηνίσει, επανεξετάσει ή βελτιώσει την ερώτηση.

Β. Περιγράφει κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για να πάρει αποφάσεις και επιλογές σχετικά με την πληροφόρηση.

Πρότυπο Δύο

Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία αξιολογεί την απαιτούμενη πληροφόρηση αποτελεσματικά και ικανοποιητικά.

Δείκτες αποδοτικότητας:

1. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία επιλέγει τις πιο κατάλληλες ερευνητικές μεθόδους ή συστήματα ανάκτησης πληροφόρησης για αξιολόγηση της απαιτούμενης πληροφορίας.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Προσδιορίζει κατάλληλες ερευνητικές μεθόδους (π.χ. πειράματα εργαστηρίων, προσομοίωση, εργασία σε ομάδες)

B. Ερευνά τα οφέλη και την εφαρμοστικότητα ποικίλων ερευνητικών μεθόδων.

Γ. Ερευνά το εύρος, περιεχόμενο και οργάνωση των συστημάτων ανάκτησης πληροφόρησης.

Δ. Επιλέγει ικανοποιητικές και αποτελεσματικές προσεγγίσεις για πρόσβαση στην απαιτούμενη πληροφόρηση από την ερευνητική μέθοδο ή το σύστημα ανάκτησης πληροφόρησης.

2. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία κατασκευάζει και υλοποιεί στρατηγικές έρευνας σχεδιασμένες αποτελεσματικά.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Αναπτύσσει ένα σχέδιο έρευνας κατάλληλο για τη διερευνητική μέθοδο.

B. Προσδιορίζει λέξεις κλειδιά, συνώνυμα και σχετικούς όρους για την απαιτούμενη πληροφόρηση.

Γ. Επιλέγει ελεγχόμενο λεξιλόγιο, ειδικό για τον επιστημονικό κλάδο ή την πηγή ανάκτησης της πληροφόρησης.

Δ. Κατασκευάζει μία στρατηγική έρευνας χρησιμοποιώντας εντολές για το σύστημα ανάκτησης της πληροφόρησης που επιλέχθηκε (π.χ. τελεστές Boole, αποκοπή και γειννίαση για μηχανές αναζήτησης, εσωτερικούς οργανωτές, όπως ευρετήρια για βιβλία).

E. Εκπληρώνει τη στρατηγική έρευνας σε ποικίλα συστήματα ανάκτησης πληροφόρησης χρησιμοποιώντας διαφορετικές διασυνδέσεις χρηστών και μηχανών αναζήτησης, με διαφορετικές γλώσσες εντολών, πρωτόκολλα και παραμέτρους έρευνας.

Στ. Πραγματοποιεί την έρευνα χρησιμοποιώντας πρωτόκολλα διερεύνησης κατάλληλα για τον επιστημονικό κλάδο.

3. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία ανακτά πληροφόρηση online ή προσωπικά χρησιμοποιώντας μία ποικιλία μεθόδων.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Χρησιμοποιεί ποικίλα συστήματα έρευνας για να ανακτήσει πληροφόρηση σε μία ποικιλία μορφών.

B. Χρησιμοποιεί ποικίλα σχήματα ταξινόμησης και άλλα συστήματα (π.χ. συστήματα ταξινομικών αριθμών ή ευρετήρια) για να εντοπίσει πόρους πληροφόρησης μέσα στη βιβλιοθήκη ή για να προσδιορίσει συγκεκριμένους τόπους για φυσική διερεύνηση.

Γ. Χρησιμοποιεί εξειδικευμένες online ή προσωπικές υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες στο ινστιτούτο για να ανακτήσει την απαιτούμενη πληροφόρηση (π.χ. διαδανεισμό / παράδοση τεκμηρίων, επαγγελματικές ενώσεις, ερευνητικά γραφεία του ινστιτούτου, κοινοτικούς πόρους, ειδικούς και εκπαιδευόμενους).

Δ. Χρησιμοποιεί ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις και άλλες μορφές αναζήτησης πληροφοριών για να ανακτήσει πρωτογενή πληροφόρηση.

4. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία βελτιώνει τη στρατηγική έρευνας, αν κρίνεται αναγκαίο.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Αξιολογεί την ποσότητα, ποιότητα και σχετικότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας για να καθορίσει αν πρέπει να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά συστήματα ανάκτησης πληροφόρησης ή μέθοδοι διερεύνησης.

B. Προσδιορίζει κενά στην πληροφόρηση που ανακτήθηκε και καθορίζει, αν πρέπει να επανεξεταστεί η στρατηγική έρευνας.

Γ. Επαναλαμβάνει την έρευνα χρησιμοποιώντας την αναθεωρημένη στρατηγική, όπως κρίνεται αναγκαίο.

5. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία εξάγει, καταγράφει και διαχειρίζεται την πληροφόρηση και τις πηγές της.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Επιλέγει μεταξύ ποικίλων τεχνολογιών την πιο κατάλληλη για το καθήκον της εξαγωγής της απαιτούμενης πληροφόρησης (π.χ. λειτουργίες λογισμικού αντιγραφής /

επικόλλησης, φωτοαντιγραφικό, σαρωτής, οπτικοακουστικός εξοπλισμός ή εργαλεία εξερεύνησης).

Β. Δημιουργεί ένα σύστημα για οργάνωση της πληροφόρησης.

Γ. Διαφοροποιεί τους τύπους των πηγών όπου γίνεται αναφορά και κατανοεί τα στοιχεία και τη σωστή σύνταξη μιάς παραπομπής για μιά ευρεία κλίμακα πόρων.

Δ. Καταγράφει τις κατάλληλες πληροφορίες για παραπομπές για μελλοντική αναφορά.

Ε. Χρησιμοποιεί ποικίλες τεχνολογίες για να διαχειρίζεται την πληροφόρηση που επιλέχθηκε και οργανώθηκε.

Πρότυπο Τρία

Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία αποτιμά την πληροφόρηση και τις πηγές της με κριτική σκέψη και ενσωματώνει επιλεγμένη πληροφόρηση στη δική του / της γνωστική βάση και σύστημα αξιών.

Δείκτες αποδοτικότητας:

1. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία σχηματίζει περίληψη των κυριότερων ιδεών που πρέπει να εξαχθούν από την πληροφόρηση που συγκεντρώνεται.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Διαβάζει το κείμενο και επιλέγει τις κύριες ιδέες.

B. Επαναδιατυπώνει έννοιες του κειμένου με δικά του/της λόγια και επιλέγει δεδομένα με ακρίβεια.

Γ. Προσδιορίζει κατά λέξη υλικό που μπορεί μετά να παρατεθεί.

2. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία διατυπώνει και εφαρμόζει αρχικά κριτήρια για την αποτίμηση της πληροφόρησης και των πηγών της.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Εξετάζει και συγκρίνει την πληροφόρηση από ποικίλες πηγές για να αποτιμήσει την αξιοπιστία, εγκυρότητα, ακρίβεια, αυθεντικότητα, επικαιρότητα και άποψη ή προκατάληψη.

B. Αναλύει τη δομή και λογική της υποστήριξης επιχειρημάτων ή μεθόδων.

Γ. Αναγνωρίζει την προκατάληψη, τα τεχνάσματα, ή τους επιδέξιους χειρισμούς.

Δ. Αναγνωρίζει τα πολιτιστικά, φυσικά ή άλλα συμφραζόμενα μέσα στα οποία δημιουργείται η πληροφορία και κατανοεί την επίδραση των συμφραζομένων στην ερμηνεία της πληροφορίας.

3. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία συνθέτει τις κύριες ιδέες για να δομήσει νέες έννοιες.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Αναγνωρίζει αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ εννοιών και τις συνδυάζει σε δυναμικά χρήσιμες κύριες εκθέσεις με υποστηρικτικές αποδείξεις.

B. Εκτείνει την αρχική σύνθεση, όταν είναι δυνατόν, σε ένα υψηλότερο επίπεδο αφαίρεσης για να δομήσει νέες υποθέσεις που ίσως απαιτούν πρόσθετες πληροφορίες.

Γ. Αξιοποιεί τον υπολογιστή και τις άλλες τεχνολογίες (π.χ. λογιστικά φύλλα, βάσεις δεδομένων, πολυμέσα και οπτικοακουστικός εξοπλισμός) για μελέτη της αλληλεπίδρασης των ιδεών και άλλων φαινομένων.

4. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία συγκρίνει νέα με προγενέστερη γνώση για να καθορίσει την προστιθέμενη αξία, αντιφάσεις, ή άλλα μοναδικά χαρακτηριστικά της πληροφορίας.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Καθορίζει αν η πληροφορία ικανοποιεί την έρευνα ή άλλη πληροφοριακή ανάγκη.

B. Χρησιμοποιεί συνειδητά επιλεγμένα κριτήρια για να καθορίσει αν η πληροφορία αντιφάσκει ή επαληθεύει την πληροφορία που χρησιμοποιείται από άλλες πηγές.

Γ. Εξάγει συμπεράσματα βασισμένα στην πληροφορία που συγκεντρώνεται.

Δ. Δοκιμάζει θεωρίες με τεχνικές που αρμόζουν σε επιστημονικούς κλάδους (π.χ. προσομοιωτές, πειράματα).

E. Καθορίζει πιθανή ακρίβεια με την εξέταση της πηγής των δεδομένων, τους περιορισμούς των εργαλείων ή στρατηγικών της συλλογής πληροφορίας και τη λογικότητα των συμπερασμάτων.

Στ. Ενοποιεί τη νέα πληροφορία με προηγούμενη πληροφορία ή γνώση.

Z. Επιλέγει πληροφορία που παρέχει αποδείξεις για το θέμα.

5. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία καθορίζει αν η νέα γνώση έχει επίδραση στο σύστημα αξιών του ατόμου και κάνει βήματα για να συμφιλιώσει τις διαφορές.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Διερευνά διαφορετικές απόψεις που απαντώνται στη βιβλιογραφία.

B. Καθορίζει αν θα ενσωματώσει ή απορρίψει απόψεις που συνάντησε.

6. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία καθιστά έγκυρη την κατανόηση και ερμηνεία της πληροφόρησης μέσω συνομιλίας με άλλους ανθρώπους, ειδικούς σε θεματικές ενότητες και / ή πρακτικούς.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Συμμετέχει στην αίθουσα διδασκαλίας και σε άλλες συζητήσεις.

B. Συμμετέχει σε δημόσιες συζητήσεις ηλεκτρονικής επικοινωνίας που προέρχονται από την αίθουσα διδασκαλίας, σχεδιασμένες για να ενθαρρύνουν τη συνομιλία σε ένα θέμα (π.χ. ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ηλεκτρονικοί πίνακες ανακοινώσεων, χώροι συνομιλίας)

Γ. Ψάχνει τη γνώμη ειδικών μέσω μίας ποικιλίας μηχανισμών (π.χ. συνεντεύξεις, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, λίστες επικοινωνίας).

7. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία καθορίζει αν πρέπει να αναθεωρηθεί το αρχικό ζήτημα.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Καθορίζει αν η πρωτότυπη ανάγκη πληροφόρησης έχει ικανοποιηθεί ή αν χρειάζεται πρόσθετη πληροφόρηση.

B. Επανεξετάζει τη στρατηγική έρευνας και ενσωματώνει πρόσθετες έννοιες, όπως κρίνεται απαραίτητο.

Γ. Επανεξετάζει τις πηγές ανάκτησης πληροφόρησης που χρησιμοποιήθηκαν και επεκτείνει για να περιλάβει άλλες, όπως κρίνεται απαραίτητο.

Πρότυπο Τέσσερα

Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία, ατομικά ή ως μέλος μίας ομάδας, χρησιμοποιεί την πληροφόρηση αποτελεσματικά για να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο σκοπό.

Δείκτες αποδοτικότητας:

1. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία εφαρμόζει νέα και προγενέστερη πληροφόρηση στο σχεδιασμό και δημιουργία ενός ιδιαίτερου προϊόντος ή αποδοτικότητας.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Οργανώνει το περιεχόμενο με τρόπο που υποστηρίζει τους σκοπούς και τη μορφή του προϊόντος ή αποδοτικότητας (π.χ. περιγράμματα, προσχέδια, πίνακες ιστοριών).

B. Εκφράζει γνώση και επιδεξιότητες που έχουν μεταφερθεί από προγενέστερες εμπειρίες σε σχεδιασμό και δημιουργία του προϊόντος ή της αποδοτικότητας.

Γ. Ενοποιεί τη νέα και προγενέστερη πληροφόρηση, όπως αποσπάσματα ή παραφράσεις, με τρόπο που υποστηρίζει τους σκοπούς του προϊόντος ή της αποδοτικότητας.

Δ. Χειρίζεται ψηφιακό κείμενο, εικόνες και δεδομένα, όταν κρίνεται απαραίτητο, μεταφέροντάς τα από τις αρχικές θέσεις και μορφές τους σε νέα συμφραζόμενα.

2. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία επανεξετάζει την πορεία εξέλιξης για το προϊόν ή την αποδοτικότητα.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Διατηρεί ένα ημερολόγιο ή πρόχειρο σημειωματάριο για τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την αναζήτηση πληροφόρησης, την αποτίμηση και την πορεία επικοινωνίας.

B. Ανατρέχει σε επιτυχίες και αποτυχίες του παρελθόντος και εναλλακτικές στρατηγικές.

3. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία μεταδίδει το προϊόν ή την αποδοτικότητα ικανοποιητικά σε άλλους.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Επιλέγει ένα μέσο και μορφή επικοινωνίας, που υποστηρίζει καλύτερα τους σκοπούς του προϊόντος ή της αποδοτικότητας και το ακροατήριο στο οποίο απευθύνεται.

B. Χρησιμοποιεί μία σειρά από εφαρμογές της τεχνολογίας της πληροφόρησης στη δημιουργία του προϊόντος ή της αποδοτικότητας.

Γ. Ενσωματώνει αρχές του σχεδίου και των επικοινωνιών.

Δ. Επικοινωνεί με σαφήνεια και με ύφος που υποστηρίζει τους σκοπούς του ακροατηρίου στο οποίο απευθύνεται.

Πρότυπο Πέντε

Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία κατανοεί πολλά από τα οικονομικά, νομικά και κοινωνικά θέματα που περιβάλλουν τη χρήση της πληροφόρησης και έχει πρόσβαση στην πληροφόρηση ηθικά και νόμιμα.

Δείκτες αποδοτικότητας:

1. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία κατανοεί πολλά από τα ηθικά, νομικά και κοινωνικοοικονομικά θέματα που περιβάλλουν την πληροφόρηση και την τεχνολογία της πληροφόρησης.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Προσδιορίζει και συζητά θέματα που σχετίζονται με την ιδιωτικότητα και ασφάλεια στο έντυπο και στο ηλεκτρονικό περιβάλλον.

B. Προσδιορίζει και συζητά θέματα που σχετίζονται με την ελεύθερη vs. με πληρωμή πρόσβαση στην πληροφόρηση.

Γ. Προσδιορίζει και συζητά θέματα που σχετίζονται με τη λογοκρισία και την ελευθερία του λόγου.

Δ. Επιδεικνύει μιά κατανόηση της πνευματικής ιδιοκτησίας, των πνευματικών δικαιωμάτων και της δίκαιης χρήσης του υλικού που υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα.

2. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία ακολουθεί νόμους, κανονισμούς, πολιτικές του ινστιτούτου και την εθιμοτυπία που σχετίζεται με την πρόσβαση και χρήση των πληροφοριακών πόρων.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Συμμετέχει σε ηλεκτρονικές συζητήσεις που ακολουθούν αποδεκτές πρακτικές (π.χ. «Netiquette»).

B. Χρησιμοποιεί εγκεκριμένους κωδικούς πρόσβασης και άλλες μορφές ταυτότητας για πρόσβαση στους πόρους πληροφόρησης.

Γ. Συμμορφώνεται με πολιτικές του ινστιτούτου για την πρόσβαση στους πληροφοριακούς πόρους.

Δ. Διατηρεί την ακεραιότητα των πληροφοριακών πόρων, εξοπλισμού, συστημάτων και εγκαταστάσεων.

E. Αποκτά, αποθηκεύει και διαχέει νόμιμα κείμενα, δεδομένα, εικόνες ή ήχο.

Στ. Επιδεικνύει κατανόηση σε ό,τι συνιστά τη λογοκλοπή και δεν παρουσιάζει έργο που αποδίδεται σε άλλους ως δικό του/της.

Z. Επιδεικνύει κατανόηση στις πολιτικές του ινστιτούτου που σχετίζονται με έρευνα ανθρωπίνων θεμάτων.

3. Ο φοιτητής με πληροφοριακή παιδεία κάνει αναφορά στις πηγές πληροφόρησης που χρησιμοποίησε, κατά τη μετάδοση του προϊόντος ή αποδοτικότητας.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

A. Επιλέγει ένα κατάλληλο ύφος τεκμηρίωσης και το χρησιμοποιεί με συνέπεια για την παραπομπή σε πηγές.

B. Παραθέτει σημειώσεις για χορήγηση άδειας, όταν χρειάζεται, για υλικό που υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα.

Εγκρίθηκε από: ACRL Board, 18 Ιανουαρίου 2000.

Information skills in higher education: A SCONUL Position Paper

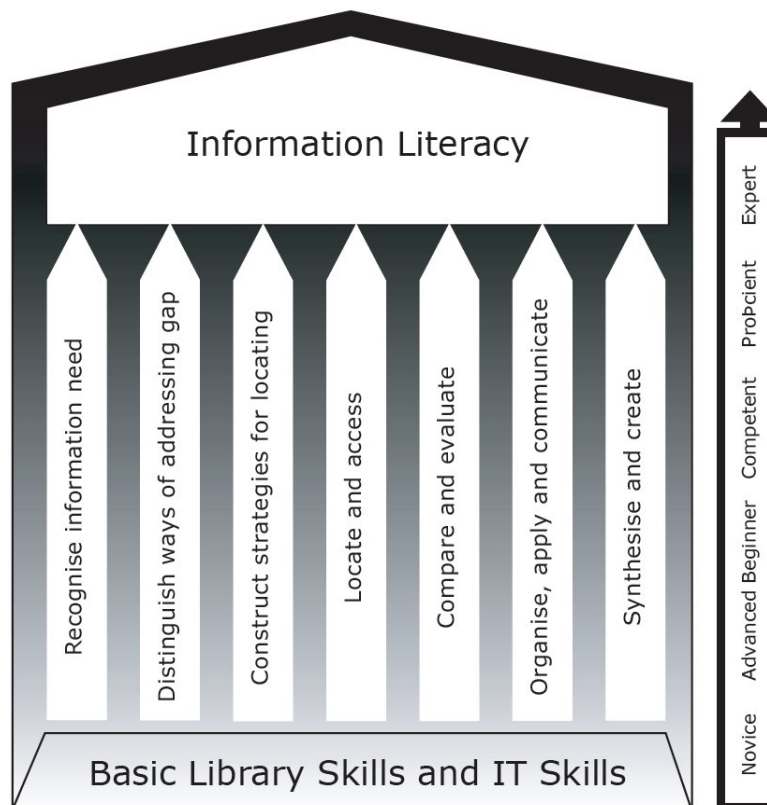
Society of College, National and University Libraries

- 1. The ability to recognise a need for information**
- 2. The ability to distinguish ways in which the information ‘gap’ may be addressed**
 - knowledge of appropriate kinds of resources, both print and non-print
 - selection of resources with ‘best fit’ for task at hand
 - the ability to understand the issues affecting accessibility of sources
- 3. The ability to construct strategies for locating information**
 - to articulate information need to match against resources
 - to develop a systematic method appropriate for the need
 - to understand the principles of construction and generation of databases
- 4. The ability to locate and access information**
 - to develop appropriate searching techniques (e.g. use of Boolean)
 - to use communication and information technologies, including terms international
 - academic networks
 - to use appropriate indexing and abstracting services, citation indexes and databases
 - to use current awareness methods to keep up to date
- 5. The ability to compare and evaluate information obtained from different sources**
 - awareness of bias and authority issues
 - awareness of the peer review process of scholarly publishing
 - appropriate extraction of information matching the information need

6. **The ability to organise, apply and communicate information to others in ways appropriate to the situation**

- to cite bibliographic references in project reports and theses
- to construct a personal bibliographic system
- to apply information to the problem at hand
- to communicate effectively using appropriate medium
- to understand issues of copyright and plagiarism

7. **The ability to synthesise and build upon existing information, contributing to the creation of new knowledge**

SCONUL Seven Pillars Model for Information Literacy
© Society of College, National and University Libraries

Australian and New Zealand Information Literacy Framework

Australian and New Zealand Institute for Information Literacy

Standard One

1.1 defines and articulates the information need

- explores general information sources to increase familiarity with the topic
- identifies key concepts and terms in order to formulate and focus questions
- defines or modifies the information need to achieve a manageable focus
- may confer with others to identify a research topic or other information need

1.2 understands the purpose, scope and appropriateness of a variety of information sources

- understands how information is organised and disseminated, recognising the context of the topic in the discipline
- differentiates between, and values, the variety of potential sources of information
- identifies the intended purpose and audience of potential resources eg popular vs scholarly, current vs historical
- differentiates between primary and secondary sources, recognising how their use and importance vary with each discipline

1.3 re-evaluates the nature and extent of the information need

- reviews the initial information need to clarify, revise, or refine the question
- articulates and uses criteria to make information decisions and choices

1.4 uses diverse sources of information to inform decisions

- understands that different sources will present different perspectives
- uses a range of sources to understand the issues
- uses information for decision making and problem solving

Standard Two

2.1 selects the most appropriate methods or tools for finding information

- identifies appropriate investigative methods eg laboratory experiment,

simulation, fieldwork

- investigates benefits and applicability of various investigative methods
- investigates the scope, content, and organisation of information access tools
- consults with librarians and other information professionals to help identify information access tools

2.2 constructs and implements effective search strategies

- develops a search plan appropriate to the investigative method
- identifies keywords, synonyms and related terms for the information needed
- selects appropriate controlled vocabulary or a classification specific to the discipline or information access tools
- constructs and implements a search strategy using appropriate commands
- implements the search using investigative methodology appropriate to the discipline

2.3 obtains information using appropriate methods

- uses various information access tools to retrieve information in a variety of formats
- uses appropriate services to retrieve information needed eg document delivery, professional associations, institutional research offices, community resources, experts and practitioners
- uses surveys, letters, interviews, and other forms of inquiry to retrieve primary information

2.4 keeps up to date with information sources, information technologies, information

access tools and investigative methods

- maintains awareness of changes in information and communications technology
- uses alert/current awareness services
- subscribes to listservs and discussion groups
- habitually browses print and electronic sources

Standard Three

3.1 assesses the usefulness and relevance of the information obtained

- assesses the quantity, quality, and relevance of the search results to determine whether alternative information access tools or investigative methods should be utilised
- identifies gaps in the information retrieved and determines if the search strategy should be revised
- repeats the search using the revised strategy as necessary

3.2 defines and applies criteria for evaluating information

- examines and compares information from various sources to evaluate reliability, validity, accuracy, authority, timeliness, and point of view or bias
- analyses the structure and logic of supporting arguments or methods
- recognises and questions prejudice, deception, or manipulation
- recognises the cultural, physical, or other context within which the information was created and understands the impact of context on interpreting the information
- recognises and understands own biases and cultural context

3.3 reflects on the information seeking process and revises search strategies as necessary

- determines if original information need has been satisfied or if additional information is needed
- reviews the search strategy
- reviews information access tools used and expands to include others as needed
- recognises that the information search process is evolutionary and nonlinear

Standard Four

4.1 records information and its sources

- organises the content in a manner that supports the purposes and format of the product eg outlines, drafts, storyboards
- differentiates between the types of sources cited and understands the elements

and correct citation style for a wide range of resources

- records all pertinent citation information for future reference and retrieval

4.2 organises (orders/classifies/stores) information

- compiles references in the required bibliographic format
- creates a system for organising and managing the information obtained eg EndNote, card files

Standard Five

5.1 compares and integrates new understandings with prior knowledge to determine the value added, contradictions, or other unique characteristics of the information

- determines whether information satisfies the research or other information need and whether the information contradicts or verifies information used from other sources
- recognises interrelationships between concepts and draws conclusions based upon information gathered
- selects information that provides evidence for the topic and summarises the main ideas extracted from the information gathered
- understands that information and knowledge in any discipline is in part a social construction and is subject to change as a result of ongoing dialogue and research
- extends initial synthesis at a higher level of abstraction to construct new hypotheses

5.2 communicates knowledge and new understandings effectively

- chooses a communication medium and format that best supports the purposes of the product and the intended audience
- uses a range of appropriate information technology applications in creating the product
- incorporates principles of design and communication appropriate to the environment
- communicates clearly and in a style to support the purposes of the intended audience

Standard Six

6.1 acknowledges cultural, ethical, and socioeconomic issues related to access to, and use of, information

- identifies and can articulate issues related to privacy and security in the print and electronic environments
- identifies and understands issues related to censorship and freedom of speech
- understands and respects Indigenous and multicultural perspectives of using information

6.2 recognises that information is underpinned by values and beliefs

- identifies whether there are differing values that underpin new information or whether information has implications for personal values and beliefs
- applies reasoning to determine whether to incorporate or reject viewpoints encountered
- maintains an internally coherent set of values informed by knowledge and experience

6.3 conforms with conventions and etiquette related to access to, and use of, information

- demonstrates an understanding of what constitutes plagiarism and correctly acknowledges the work and ideas of others
- participates in electronic discussions following accepted practices eg Netiquette

6.4 legally obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds

- understands fair dealing in respect of the acquisition and dissemination of educational and research materials
- respects the access rights of all users and does not damage information resources
- obtains, stores, and disseminates text, data, images, or sounds in a legal manner
- demonstrates an understanding of intellectual property, copyright and fair use of copyrighted material

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Γλωσσάρι

Assessment = αποτίμηση

Basic skills = βασικές δεξιότητες

Computer literacy = γραμματισμός στη χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών

Evaluation = αξιολόγηση

Information communication technology = τεχνολογία της πληροφόρησης και της επικοινωνίας

Information competence = πληροφοριακή ικανότητα

Information fluency = πληροφοριακή ευχέρεια

Information literacy = πληροφοριακή παιδεία

Information literacy skills = δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας

Information literate = πληροφοριακά εγγράμματος/ πεπαιδευμένος

Information Seeking Strategies = στρατηγικές αναζήτησης πληροφοριών

Information skills = πληροφοριακές δεξιότητες

Information technology fluency = ευχέρεια στην τεχνολογία της πληροφόρησης

Information technology skills = δεξιότητες στη χρήση της τεχνολογίας της πληροφόρησης

Learning outcomes = γνωστικά αποτελέσματα

Lifelong learning = δια βίου μάθηση

Media literacy = γραμματισμός των μέσων

National Research Council = Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας

Network literacy = δικτυακός γραμματισμός

User education = εκπαίδευση χρηστών

User instruction = εκπαίδευση χρηστών

Visual literacy = οπτικός γραμματισμός

Ακρώνυμα

AASL= American Association of School Libraries

ACRL= Association of College and Research Libraries

ALA= American Library Association

ALIA= Australian Library and Information Association

ANZIIL= Australian and New Zealand Institute for Information Literacy

C@LIMERA= Cultural Applications: Local Institutions Mediating Electronic Resources

CILIP = Chartered Institute of Library and Information Professionals

IFLA= International Federation of Library Associations

SCONUL= Society of College, National and University Libraries

TUNE= Training of library Users in New Europe

UNESCO= United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. UNESCO/IFLA School Library Manifesto. 23 Μαρ. 2007. IFLA. 23 Σεπτ. 2007 <<http://www.haef.gr/gre/libraries/manifest/manifest.html>>
2. "Mission statement." Mission- statement.pdf. TUNE 17 Ιαν. 2007 <<http://www.tune.eu.com/PDF/Mission-statement.pdf>>
3. "TUNE; Training of library Users in a New Europe". Short final eng.pdf. TUNE. 17 Ιαν. 2007 <http://www.tune.eu.com/PDF/Short_final_eng.pdf>
4. ACRL Board. "Characteristics of programs of information literacy that illustrate best practices". College and Research Library News. 64, 8 (2003):544-547. 27 Νοε 2006
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/characteristics.cfm>
5. American Library Association, Presidential Committee on Information Literacy: Final Report, Chicago (IL): American Library Association, 1989. Available: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.htm>
6. Andersen, J. "The public sphere and discursive activities: information literacy as socio-political skills." Journal of Documentation 62 (2006): 213-228.
7. Andretta, Susie. Information literacy: a practitioners guide. Oxford: Chandos Publishing, 2005.
8. Anziil- Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. 17 Σεπτ. 2007. Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. 20 Σεπτ. 2007 <<http://www.anziil.org/index.htm>>
9. Armstrong, C. "Defining Information Literacy for the UK." Library + Information Update 4(1-2): 22-25.
10. Arp, L. "Faculty-Librarian Collaboration to Achieve Integration of Information Literacy." Reference & User Services Quarterly. 46 (2006): 18-23.
11. Arp, L. "Information Literacy in School Libraries: It Takes a Community." Reference & User Services Quarterly. 42 (2003): 215-223.
12. Arp, L. "Information Literacy and IT Fluency: Convergences and Divergences." Reference & User Services Quarterly. 46.3 (2007): 23-26.

13. Baily- Hainer, B. "Redifining the Future of Academic Libraries: When the Definition of "Public Good" Changes." The Journal of Academic Librarianship. 31.6 (2005):503-505.
14. Balle, Lise-Lotte. "Best practise: Usertraining at Hinnerup Library Denmark." Best practice- Hinnerup. pdf. TUNE. 17 Ιαν. 2007
<<http://www.tune.eu.com/pdf/Best%20practice%20-%20Hinnerup.pdf>>
15. Beacons of the Information Society, The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning. 6 Νοέ. 2006. IFLA. 29 Μαΐου 2007 <<http://www.ifla.org/III/wsis/BeaconInfSoc.html>>
16. Berard, R. "Bibliothecaire d'Etat, bibliothecaire territorial:Deux referentiels, un metier?." Bulletin des Bibliothèques de France. 50 (2005): 22-29.
17. Branch, J. "The Theacher-Librarian in the 21st Century: The Teacher-Librarian as Instructional Leader." School Libraries in Canada. 21.2 (2001):
18. Breivik, Patricia. Information Literacy For All. 6 Μαρ. 2006. IFLA. 29 Μαΐου 2007 <<http://www.ifla.org/III/wsis/info-lit-for-all.htm>>
19. Brendle-Moczuk, D. "Encouraging students' lifelong learning through graded information literacy assignments." Reference Services Review 34 (2006): 498-508.
20. Bundy, Alan. "Essential connections: school and public libraries for lifelong learning". The Australian Library Journal. 51.1. (2001). 24 Οκτ. 2007
<<http://www.alia.org.au/publishing/alj/51.1/full.text/essential.connections.html>>
21. Bundy, Alan. Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practice. Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy, 2004.
22. Dargaud, M. "Unite des bibliothèques: Travailler en BCP et en BU a trente ans d'intervalle." Bulletin des Bibliothèques de France. 50.5 (2005):30-31.
23. Devotion Garner, Sarah. High-Level Colloquium on Information Literacy and Lifelong Learning. Alexandria: Bibliotheca Alexandrina, 2005. IFLA. 29 Μαΐου 2007 <<http://www.ifla.org/III/wsis/High-Level-Colloquium.pdf>>
24. Doherty, John J. "Theaching Information Skills in the Information Age: the Need for Critical Thinking". Library Philosophy and Practice. 1.2 (1999):1-9. 6 Σεπτ. 2007 <<http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/lppv1n2.htm>>

25. Dowler, Lawrence. Gateways to knowledge: the role of academic libraries in teaching, learning and research. Cabridge, Mass.:MIT Press, c1997.
26. Eisenberg, M. Information problem-solving : The Big Six Skills approach to library & information skills instruction. Norwood, N.J. : Ablex Pub. Corp., c1990.
27. Elmborg, J. "Critical Information Literacy: Implication for Instructional Practice." The Journal of Academic Librarianship.32 (2006): 192-199.
28. Emmett, A. "Assessing information literacy skills using the ACRL standards as a guide". Reference Services Review. 35 (2007): 210-229.
29. Endrizzi, L. "Information literacy." Cellule Veille scientifique et technologique. 17 (2006):1-8.
30. EUROPA-Education and Training- Lifelong Learning. 3 Μαΐ. 2006.
Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 18 Οκτ. 2007
http://ec.europa.eu/education/policies/lifl/life/what_islifl_en.html
31. Feather John, R.P. Struges. International encyclopedia of information and library science. London: Routledge, 2003.
32. Fogelstrom, C. "TUNE, Training of Library Users in a New Europe." Bulletin des Bibliothèques de France. 50.6 (2005):90-94.
33. Galvin, J. "Alternative Strategies for Promoting Information Literacy". The Journal of Academic Librarianship. 31 (2005): 352-357
34. Harris, B.R. "Nothing to lose: "fluency" in information literacy theory and practice." Reference Services Review. 34.4 (2006): 520-535.
35. Hormoozi, Kambiz K. "The library as a base of ICT-competence lifting-ethnic minorities and information technology on Gellerup and Hasle libraries in Arhus West." Best practice- Gellerup. pdf. TUNE. 17 Ιαν. 2007
<<http://www.tune.eu.com/pdf/Best%20practice%20-%20Gellerup.pdf>>
36. Humbert, S.I. "Redesigning a web site in-house to improve information literacy: experiences of a small library." Program: electronic library and information systems. 40.4 (2006): 346-360.
37. Hunt Norgaard, Hannah. "Best practise: Usertraining at Randers library Denmark: TUNE conference presentation- User's voice from Randers." Best practice- Randers. pdf. TUNE. 17 Ιαν. 2007
<<http://www.tune.eu.com/pdf/Best%20practice%20-%20Randers.pdf>>

38. IFLA/ UNESCO Public Library Manifesto. 3 Νοε. 2004. IFLA. 23 Σεπτ. 2007
<<http://www.ifla.org/VII/s8/unesco/eng.htm>>
39. Jehlik, T. "Information literacy in the public library". Nebraska Library Association. 35. (2004): 7-13.
40. Julien, H. "Education for Information Literacy Instruction: A Global Perspective." Journal of Education for Library and Information Science 46 (2005): 210-216.
41. Karplus, S.S. "Integrating Academic Library Resources and Learning Management Systems: The Library Blackboard Site." Education Libraries. 29.1 (2006): 5-11.
42. Kurbanoglu, S. S. "Developing the information literacy self- efficacy scale." Journal of Documentation. 62 (2006): 730-743
43. Lamouroux, Mirelle. «Τι είναι η Πληροφοριακή Παιδεία». Συνεργασία 1 (2006). 1 Νοε. 2007
<http://www.goethe.de/ins/gr/lp/prj/mag/j06/art/el1486083.htm>
44. Lau, Jesus. Guidelines on information literacy for lifelong learning. International Federation of Library Associations and Institutions. 29 Μαΐου 2007 <http://www.ifla.org/VII/s42/pub/IL-Guidelines2006.pdf>
45. Le Saux, A. "Editorial." Bulletin de Bibliothèques de France. 50 (2006): 1
46. Lloyd, A. "Information literacy landscapes: an emerging picture." Journal of Documentation. 62 (2006): 570-583.
47. Machet, M. "An evaluation of information literacy courses offered at a distance education University." Moussaion. 23 (2005): 180-195
48. Matoush, T.L. "New forms of information literacy." Reference Services Review. 34.1 (2001): 156-163.
49. National Forum on Information Literacy. National Forum on Information Literacy 29 Μαΐου 2007 www.infolit.org/definitions.html
50. Neal, J. G. "Information Anarchy or Information Utopia." The Chronicle of Higher Education. 9 (2005)
51. Newton, R. "Information skills for open learning: a public library initiative." Library Review. 47.2 (1998): 125-134.

52. Nikitakis, Michail. "From library skills to information literacy." New horizons in industry, business and education (NHIBE 2005): 4th International Conference. Corfu, Greece, 25-26 August 2005. Corfu: Technological Educational Institute of Crete, 2005. 263-269.
53. Oladokun, O. S. "The Networked World of Lifelong Learning and the Challenging Role of the Library." Information Development 22 (2006): 102-109.
54. Onohwakpor, J.E. "The role of Library Service in Adult Literacy Education." Library Philosophy and Practice. 7.2 (2005): 1-4.
55. Orr, D. "Information Literacy and Flexible Delivery: Creating a Conceptual Framework and Model." The Journal of Academic Librarianship. 27 (2001): 457-463.
56. Pecnik, Erika. "From computer to library material." Best practice- Onon Zupanicic.pdf. TUNE 17 Iāv. 2007 <<http://www.lj-oz.sik.si/>>
57. Rockman, I. F. "Evaluate that information." Reference Services Review. 33 (2005): 369-370.
58. Roselle, Ann. "Using the ALA's Evaluating Library Instruction (1996)." The Journal of Academic Librarianship. 23.5 (1997): 390-397.
59. Rubin, Richard, Foundations of library and information science . New York: Neal-Schuman Publishers, c1998.
60. Samson, Sue. "The Academic Library as a Full-Service Information Center." The Journal of Academic Librarianship. 31. 4 (2005); 347-351.
61. Schneider, T. The Regional Campus Library and Service to the Public." The Journal of Academic Librarianship. 27.2. (2001): 122-127.
62. Schroder Poulsen, Lene. "User training at Herning Central Library." Best practice- Herning. pdf. TUNE. 17 Iāv. 2007 <<http://www.tune.eu.com/pdf/Best%20practice%20-%20Herning.pdf>>
63. The TUNE model for library users training. Ljubljana: TUNE, 2005. TUNE. 17 Iāv. 2007 <<http://www.tune.eu.com/PDF/The-user-training-model.pdf>>
64. Trohopoulos, I. Calimera country report: Greece. Greece. Calimera, 2005. Cultural Applications Local Institutions Mediating Electronic Resources. 3 Δεκ 2006 <http://www.calimera.org/Lists/Country%20files/Greece_Country_Report.pdf>

65. Trohopoulos, I. Κατευθυντήριες οδηγίες ορθής πρακτικής: Περιλήψεις. Ελλάδα. Calimera, 2005. Cultural Applications Local Institutions Mediating Electronic Resources. 3 Δεκ 2006
<<http://www.calimera.org/Lists/Country%20files/Forms/DispForm.aspx?ID=116>>
66. Vitiello, G. "Library policy and legislation: a European perspective." International Information and Library Review. 32 (2002): 1-38
67. Ward, D. "Revisioning Information Literacy for Lifelong Meaning." The Journal of Academic Librarianship. 32 (2006): 396-402
68. Weetman, J. "The seven pillars of wisdom model: a case study to test academic staff perceptions". SCONUL Focus Spring. 34 (2005): p. 31-36. 25 Σεπτ. 2007 <http://www.sconul.ac.uk/publications/newsletter/34/7.pdf>
69. Welcome to SCONUL. 2006. Society of College, National and University Libraries. 19 Μαρ. 2007 <<http://www.sconul.ac.uk/>>
70. Ασκητή, Βασιλική. «Σχολικές Βιβλιοθήκες του ΥΠΕΠΘ: Λειτουργικές Όψεις και Προοπτικές Ανάπτυξης» Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1- 3 Οκτωβρίου 2007. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 25-38
71. Γαϊτάνου, Πανωραία. «Πληροφοριακή Παιδεία και Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες» Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 154-172.
72. Διαμαντοπούλου, Ολυμπία. "Θεματική ανάλυση μαθημάτων (course analysis) στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας." Οργάνωση & Συνεργασία Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών στην Ψηφιακή Εποχή: 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Βόλος, 4-6 Νοεμβρίου 1998. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 1998. 107-124.
73. Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκόμων: Επιτροπές ©2007. Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκάρων. 13 Δεκ. 2006 <http://www.eebep.gr/index.php?id=62>
74. Ζαρβαλά Χαρίκλεια. «Η Πληροφοριακή Παιδεία Στο Σύγχρονο Ελληνικό Σχολείο», Το ελληνικό σχολείο και οι προκλήσεις της σύγχρονης κοινωνίας: 1^ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο, Ιωάννινα, 12-14 Μαΐ 2006. Ιωάννινα: ΠΕ.ΔΙ.ΕΚ Ηπείρου, 2006.

75. Κορομπίλη, Στέλλα. «Συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην πληροφοριακή παιδεία.» Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 346-361.
76. Κωστάκη, Αναστασία. «Πληροφορητικός Γραμματισμός: Δημιουργώντας Αυτόνομους και Κριτικούς Διαχειριστές της Πληροφόρησης για τον 21^ο Αιώνα.» Το Μανατζμεντ στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες: 10ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, Θεσσαλονίκη, 15-17 Οκτωβρίου 2001. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2001. 186-197.
77. Μαρούλη, Βαρβάρα Ι. "Μαθησιακή προσέγγιση της Βιβλιοθηκονομικής Εκπαίδευσης." Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και η Πρόκληση του Εκσυγχρονισμού: 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, 5-7 Νοεμβρίου 1997. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1998.93-101.
78. Μορελέλη-Κακούρη, Μερσίνη. "Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες;" Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και η Πρόκληση του Εκσυγχρονισμού: 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, 5-7 Νοεμβρίου 1997. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1998. 102-120.
79. Νικητάκης, Μιχαήλ. «Διδάσκοντας Πληροφοριακή Παιδεία.» Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής & της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007. Πειραιάς: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, 2007. 532-544.
80. Νικητάκης, Μιχαήλ. "Πληροφοριακή παιδεία και αυτοδύναμη μάθηση." Μετα- Βιβλιοθήκες: οι Βιβλιοθήκες μετά το Διαδίκτυο και τον Παγκόσμιο Ιστό: προς μια νέα λογική συγκρότησης, λειτουργίας και εργαλείων: 13ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Κέρκυρα, 13-15 Οκτωβρίου 2004. Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 2004. 1-6.
81. Ξενίδου- Δέρβου, Κ. "Εκπαιδευοντας προσωπικό και χρήστες στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: η περίπτωση του Α.Π.Θ.." Σύνδεση των Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών με την εκπαιδευτική διαδικασία: 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, 18-20 Δεκεμβρίου 2000. Αθήνα: Κεντρική Βιβλιοθήκη του Ε.Μ.Π., 2000. 35-47.
82. Πρότυπα δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας στην ανώτατη εκπαίδευση. Chicago: American Library Association, 2000. American College and Research Libraries Association. 15 Δεκ 2006
<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/infolit.PDF>

83. Σίτας, Α. "Η πληροφοριακή παιδεία στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των Εικονικών Περιβαλλόντων Μάθησης." Ανοικτή Εκπαίδευση.3 (2006):54-74
84. Στόχοι για τη διδασκαλία της πληροφοριακής παιδείας: ένα υπόδειγμα έκθεσης για ακαδημαϊκούς βιβλιοθηκονόμους. ACRL, 2004 ACRL, 3 Δεκ 2006 <<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/ObjInfoLitInstr.pdf>>
85. Τζεκάκης, Μιχάλης. "Συνεργασία: ουτοπία ή όρος επιβίωσης." Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και η ιεροτελεστεία διάδοσης της γνώσης: 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Θεσσαλονίκη, 4-6 Νοεμβρίου 1996. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 1996. 122-134.
86. Το Μανιφέστο της Αλεξάνδρειας για τις Βιβλιοθήκες, την Κοινωνία της Πληροφορίας στη πράξη. Αλεξάνδρεια: IFLA, 2006. International Federation of Library Associations. 29 Μαΐου 2007 <<http://www.ifla.org/III/wsis/AlexandriaManifesto-gr.pdf>>
87. Τσιμπόγλου, Φίλιππος. "Η ενσωμάτωση των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης στην εκπαιδευτική διαδικασία: Αντικειμενικοί παράγοντες, υποκειμενικές προϋποθέσεις και πεδία εφαρμογής." Σύνδεση των Ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών με την εκπαιδευτική διαδικασία: 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, 18-20 Δεκεμβρίου 2000. Αθήνα: Κεντρική Βιβλιοθήκη του Ε.Μ.Π., 2000. 15-23.
88. Χλωμούδης, Κωνσταντίνος, Πετρος, Κωσταγιόλας. Σύγχρονες βιβλιοθήκες- Τράπεζες πληροφοριών. Πειραιάς: Εκδόσεις Τζέι & Τζέι, 2004.